

LEGE nr. 14 din 3 februarie 1997

pentru ratificarea Tratatului Cartei Energiei și a Protocolului Cartei Energiei privind eficiența energetică și aspecte legate de mediu, încheiate la Lisabona la 17 decembrie 1994

EMITENT: PARLAMENTUL

PUBLICAT ÎN: MONITORUL OFICIAL nr. 26 din 18 februarie 1997

Parlamentul României adopta prezenta lege.

ARTICOL UNIC

Se ratifica Tratatul Cartei Energiei și Protocolul Cartei Energiei privind eficiența energetică și aspecte legate de mediu, încheiate la Lisabona la 17 decembrie 1994.

Aceasta lege a fost adoptată de Senat în ședința din 5 septembrie 1996, cu respectarea prevederilor art. 74 alin. (2) din Constituția României.

PREȘEDINTELE SENATULUI
PETRE ROMAN

Aceasta lege a fost adoptată de Camera Deputaților în ședința din 20 ianuarie 1997, cu respectarea prevederilor art. 74 alin. (2) din Constituția României.

PREȘEDINTELE CAMEREI DEPUTAȚILOR
ION DIACONESCU

TRATATUL CARTEI ENERGIEI (traducere)
PREAMBUL

Părțile contractante ale prezentului tratat,
având în vedere Carta de la Paris pentru o nouă Europa,
semnată la 21 noiembrie 1990,
ținând seama de Carta Europeană a Energiei, adoptată prin
Actul final al Conferinței Cartei Europene a Energiei de la Haga,
semnat la Haga la 17 decembrie 1991,
confirmând ca toți semnatarii Actului final al Conferinței de
la Haga s-au angajat să respecte obiectivele și principiile
Cartei Europene a Energiei, să aplice și să lărgescă cooperarea
dintre ei cât mai curând posibil, prin negocierea cu bună-
credință a Tratatului Cartei Energiei și a protocoalelor, și să
confere angajamentelor conținute în Carta o bază juridică sigură
și obligatorie,
dorind, de asemenea, să creeze cadrul structural necesar
implementării principiilor enunțate în Carta Europeană a
Energiei,
dorind să implementeze conceptul de bază al inițiativei
Cartei Europene a Energiei de catalizator al creșterii economice
prin măsuri de liberalizare a investițiilor și comerțului în
sectorul energiei,

afirmind ca părțile contractante acorda o importanță deosebită aplicării efective a tratamentului național și tratamentului națiunii celei mai favorizate și ca aceste angajamente se vor aplica înființării unei investiții potrivit unui tratat adițional,

avînd în vedere obiectivul liberalizării progresive a comerțului internațional și principiul evitării discriminării în comerțul internațional, așa cum sînt enunțate în Acordul general pentru tarife și comerț și în instrumentele conexe și așa cum se prevede în acest tratat,

hotărîte să înlăture progresiv barierele tehnice, administrative și de altă natură din calea comerțului cu materiale și produse energetice, echipamente, tehnologii și servicii aferente,

anticipînd eventuala participare în calitate de membri la Acordul general pentru tarife și comerț a acelor părți contractante care nu sînt, în prezent, părți la Acordul general pentru tarife și comerț, și preocupate să creeze aranjamente comerciale interimare care să sprijine acele părți contractante și să nu stînjenească pregătirea acestora de a deveni membre la acest acord,

constiente de drepturile și obligațiile unor părți contractante care sînt, de asemenea, părți la Acordul general pentru tarife și comerț și la instrumentele conexe,

avînd în vedere regulile de concurență privind fuzionările, monopolurile, practicile anticoncurențiale și abuzul de poziție dominantă,

avînd în vedere, de asemenea, Tratatul de neproliferare a armelor nucleare și Recomandările pentru furnizorii nucleari, alte obligații sau înțelegeri internaționale de neproliferare nucleară,

recunoscînd importanța și necesitatea exploatării, producției, prelucrării, stocării, transportului, distribuției și folosirii energiei în modul cel mai eficient,

recunoscînd Convenția-cadru privind schimbările climatice, Convenția asupra poluării atmosferice transfrontieră pe distanțe lungi și protocoalele sale, precum și alte acorduri internaționale în domeniul mediului, care conțin aspecte legate de energie; și

recunoscînd necesitatea crescîndă a existenței măsurilor de protecție a mediului, inclusiv de oprire a instalațiilor energetice și înalturare a deșeurilor, și necesitatea convenirii unor obiective și criterii la nivel internațional în acest scop, au convenit asupra celor ce urmează:

PARTEA I

Definiții și scop

ART. 1

Definiții

În sensul prezentului tratat:

(1) Carta înseamnă Carta Europeană a Energiei, adoptată în Actul final al Conferinței de la Haga a Cartei Europene a Energiei, semnat la Haga la 17 decembrie 1991; semnarea Actului final este considerată ca fiind semnarea Cartei;

(2) parte contractantă înseamnă un stat sau o organizație de integrare economică regională, care a consimțit să se lege prin acest tratat și pentru care tratatul este în vigoare;

(3) organizație de integrare economică regională înseamnă o organizație constituită din state, cărora ele i-au transferat competente pentru anumite probleme, parte dintre ele guvernate de acest tratat, inclusiv autoritatea de a lua decizii obligatorii pentru ele, în legătura cu acele probleme;

(4) materiale și produse energetice, bazate pe Sistemul armonizat al Consiliului de Cooperare Vamală și Nomenclatorul combinat al Comunităților Europene înseamnă pozițiile incluse în anexa EM;

(5) activitate economică în sectorul energetic înseamnă o activitate privind exploatarea, extractia, rafinarea, producerea, stocarea, transportul terestru, transmisia, distribuția, comercializarea, marketingul sau vânzarea de materiale și produse energetice, cu excepția celor incluse în anexa NI, sau privind distribuția caldurii în regim de termoficare;

(6) investiție înseamnă orice fel de active, deținute sau controlate, direct sau indirect, de un investitor, și include:

a) proprietate tangibilă sau intangibilă, mobilă sau imobilă și drepturi cum ar fi: concesiuni, ipoteci, sechestru și gajuri;

b) o societate comercială, acțiuni, părți sociale sau alte forme de participare într-o societate comercială, obligațiuni și alte interese în active ale acesteia;

c) creanțe sau pretenții privind prestațiile pe baza contractuală, cu valoare economică și aferente unei investiții;

d) proprietate intelectuală;

e) venituri;

f) orice drept conferit prin lege sau prin contract, sau în virtutea unei licențe și autorizații acordate în baza unei legi pentru a întreprinde o activitate economică în sectorul energetic.

Orice modificare a formei în care sînt investite activele nu va afecta caracterul lor de investiție și termenul investiție include toate investițiile, indiferent dacă acestea existau sau au fost realizate după data intrării în vigoare a acestui tratat pentru partea contractantă a investitorului care efectuează investiția și pentru partea contractantă în aria căreia se face investiția (denumită în continuare data efectivă), cu condiția ca tratatul să se aplice numai aspectelor care afectează astfel de investiții după data efectivă;

- investiție înseamnă orice investiție asociată cu o activitate economică în sectorul energetic și cu investiții sau categorii de investiții desemnate de o parte contractantă în aria sa ca proiecte de eficiență ale Cartei și notificate astfel la Secretariat;

(7) investitor înseamnă:

a) pentru o parte contractantă:

(i) o persoana fizica care are cetățenia sau naționalitatea acelei părți contractante sau care are reședința permanentă în acea parte contractantă, în conformitate cu legea aplicabilă a acesteia;

(ii) o societate comercială sau alta organizație constituită în conformitate cu legea aplicabilă a acelei părți contractante;

b) în legătura cu un stat terț, o persoana fizică, societate comercială sau alta organizație care îndeplinește, *mutatis mutandis*, condițiile specificate în subparagraful a) pentru o parte contractantă;

(8) a efectua o investiție și efectuarea unei investiții înseamnă crearea de noi investiții, achiziționarea totală sau parțială a unor investiții existente sau trecerea în alte domenii a activității investiției;

(9) venituri înseamnă sumele rezultate dintr-o investiție sau legate de aceasta, indiferent de forma în care sînt plătite, incluzînd profituri, dividende, dobinzi, creșteri de capital, plăți de redevențe, management, asistența tehnică sau alte onorarii și plăți în natură;

(10) arie înseamnă, în legătura cu un stat care este o parte contractantă:

a) teritoriul aflat sub suveranitatea sa, înțelegîndu-se că teritoriul include zonele terestre, apele interioare și marea teritorială; și

b) sub rezerva și în conformitate cu dreptul internațional al mării: marea, fundul mării și subsolul acesteia, asupra cărora acea parte contractantă exercită drepturi suverane și jurisdicție.

Pentru o organizație de integrare economică regională care este parte contractantă, arie înseamnă ariile statelor membre ale acestei organizații, potrivit prevederilor conținute în acordul de înființare a acelei organizații;

(11) a) GATT înseamnă "GATT 1947" sau "GATT 1994", sau ambele, în situația în care se aplică amîndouă;

b) GATT 1947 înseamnă Acordul general pentru tarife și comerț, datat 30 octombrie 1947, anexat la Actul final adoptat la încheierea celei de-a doua Sesiuni a Comitetului Pregatitor al Conferinței Națiunilor Unite pentru Comerț și Ocuparea Forței de Muncă, cu rectificările, amendamentele și modificările ulterioare;

c) GATT 1994 înseamnă Acordul general pentru tarife și comerț, așa cum este prevăzut în anexa nr. 1 A a Acordului de înființare a Organizației Mondiale de Comerț, cu rectificările, amendamentele sau modificările ulterioare.

O parte la Acordul de înființare a Organizației Mondiale de Comerț este considerată ca fiind parte la GATT 1994;

d) instrumente conexe înseamnă, după cum este cazul;

(i) acorduri, aranjamente sau alte instrumente juridice, inclusiv decizii, declarații și înțelegeri încheiate sub auspiciile GATT 1947, cu rectificările, amendamentele sau modificările ulterioare; sau

(ii) Acordul pentru înființarea Organizației Mondiale de Comerț, inclusiv anexa nr. 1 la acesta (cu excepția GATT 1994), anexele sale nr. 2, 3 și 4 și deciziile, declarațiile și înțelegerile legate de acestea, cu rectificările, amendamentele și modificările ulterioare;

(12) proprietate intelectuală include drepturi de autor și drepturile conexe, mărci de comerț, indicații geografice, desene industriale, brevete, scheme de circuite integrate și protecția informațiilor confidențiale;

(13) a) Protocol la Carta energiei sau protocol înseamnă un tratat a cărui negociere este autorizată și al cărui text este adoptat de Conferința Cartei, la care iau parte două sau mai multe părți contractante în scopul de a completa, a adăuga, a extinde sau a amplifica dispozițiile acestui tratat cu referire la orice sector specific sau categorie de activități care intra în sfera acestui tratat sau la domenii de cooperare în conformitate cu titlul III al Cartei.

b) Declarație la Carta energiei și declarație înseamnă un instrument care nu este obligatoriu din punct de vedere juridic, ale cărui negocieri sînt autorizate și al cărui text este aprobat de Conferința Cartei, la care sînt parte două sau mai multe părți contractante în scopul de a completa sau a extinde dispozițiile acestui tratat;

(14) valuta liber convertibilă înseamnă o valuta care este în mod larg tranzacționată pe piețele valutare internaționale și larg utilizată în tranzacțiile internaționale.

ART. 2

Scopul tratatului

Acest tratat stabilește cadrul juridic pentru promovarea cooperării pe termen lung în sectorul energetic, bazată pe complementaritate și avantaje reciproce, în conformitate cu obiectivele și principiile Cartei.

PARTEA a II-a

Comerț

ART. 3

Piețe internaționale

Părțile contractante vor acționa pentru a promova accesul pe piețele internaționale pe baze comerciale și, în general, vor dezvolta o piață deschisă și concurențială pentru materialele și produsele energetice.

ART. 4

Nederogare de la GATT și de la instrumentele conexe

Nici o dispoziție a acestui tratat nu va deroga, pentru părțile contractante care sînt membre la GATT, de la dispozițiile GATT și ale instrumentelor conexe, așa cum acestea se aplică între aceste părți contractante.

ART. 5

Măsuri investitoriale legate de comerț

(1) O parte contractantă nu va aplica nici o măsură investitională legată de comerț, care să fie neconformă cu

prevederile art. III sau XI al GATT; aceasta se va face fără a prejudicia drepturile și obligațiile părții contractante decurgând din GATT, din instrumentele conexe și din art. 29.

(2) Asemenea măsuri includ orice măsura investitională care este obligatorie sau care poate fi introdusă în conformitate cu legislația națională sau în baza unor hotărâri administrative, sau la îndeplinirea căreia este necesară obținerea unui avantaj, care necesită:

a) cumpărarea sau folosirea de către o societate comercială de produse de origine locală sau din orice sursă internă, exprimate, fie sub forma de anumite produse, fie prin volum sau valoare a produselor, fie ca proporție a volumului sau a valorii producției locale; sau

b) ca achiziționarea sau folosirea de către o societate comercială a produselor importate să fie limitată la un nivel raportat la volumul sau la valoarea produselor locale pe care le va exporta;

sau care restricționează:

c) importul de către o societate comercială a produselor folosite în sau legate de producția sa locală, în general, sau pînă la un nivel raportat la volumul sau la valoarea producției locale pe care o exporta;

d) importul de către o societate comercială al produselor folosite în sau legate de producție locală prin restrîngerea accesului sau la valuta în limita unei sume legate de sumele în valuta care se pot atribui acelei societăți comerciale; sau

e) exportul sau vînzarea pentru export de către o societate comercială a unor produse, fie prin specificarea produselor respective, fie a volumului sau a valorii produselor, fie ca proporție a volumului sau a valorii producției locale.

(3) Nici o dispoziție din paragraful (1) nu va fi interpretată ca împiedicînd o parte contractantă să aplice măsuri investitoriale legate de comerț, descrise în subparagrafele (2) a) și c), ca o condiție de eligibilitate în promovarea exporturilor, a ajutorului extern, a achizițiilor guvernamentale, a tarifelor preferențiale sau a programelor de contingentare.

(4) Fără a încalca dispozițiile paragrafului (1), o parte contractantă poate menține, temporar, unele măsuri investitoriale legate de comerț, care erau în vigoare cu cel puțin 180 de zile înainte de semnarea de către ea a acestui tratat, cu condiția notificării și înscrierii sale în prevederile de eliminare a acestora, cuprinse în anexa TRM.

ART. 6

Concurența

(1) Fiecare parte contractantă va acționa în sensul reducerii perturbarilor pieței și a barierelor în calea concurenței în activitatea economică din sectorul energetic.

(2) Fiecare parte contractantă va asigura ca, în cadrul jurisdicției sale, are și aplica legi necesare și adecvate pentru activitatea economică în sectorul energetic, care să se refere la practicile anticoncurențiale concertate și unilaterale.

(3) Părțile contractante cu experiența în aplicarea regulilor privind concurența vor acorda întregul lor sprijin în furnizarea, la cerere, și în limita resurselor disponibile, de asistență tehnică pentru dezvoltarea și punerea în aplicare a regulilor de concurență de către alte părți contractante.

(4) Părțile contractante pot coopera în punerea în aplicare a regulilor lor privind concurența prin consultări și schimb de informații.

(5) Dacă o parte contractantă considera ca o anumită practică anticoncurențială desfășurată în aria altei părți contractante afectează în sens negativ un interes important, relevant pentru obiectivele identificate în acest articol, partea contractantă poate notifica celorlalte părți contractante și poate cere ca autoritățile sale, care supraveghează concurența, să inițieze acțiuni corespunzătoare de executare. Partea contractantă care face notificarea va include în această notificare informații suficiente pentru a permite părții contractante cărora i se notifică să identifice practicile anticoncurențiale care constituie obiectul notificării și se va oferi să furnizeze informații suplimentare și să coopereze în măsura în care partea contractantă care face notificarea poate să o facă. Partea contractantă cărora i se notifică sau, după caz, autoritățile competente pe probleme de concurență, se pot consulta cu autoritățile pe probleme de concurență ale părții contractante care a făcut notificarea și vor acorda întreaga lor considerație cererii părții contractante care a făcut notificarea în luarea deciziei de a iniția sau nu acțiunea de executare în ceea ce privește respectiva practică anticoncurențială menționată în notificare. Partea contractantă cărora i s-a făcut notificarea va informa partea contractantă care a făcut notificarea asupra deciziei sale sau asupra deciziei autorităților competente și poate, dacă aceasta dorește, să informeze partea contractantă care a făcut notificarea asupra motivelor deciziei. Dacă este inițiată acțiunea de executare, partea contractantă cărora i s-a făcut notificarea va înștiința partea contractantă care a făcut notificarea cu privire la rezultatele acesteia și, în măsura în care este posibil, cu privire la orice evoluție tranzitorie semnificativă.

(6) Nici o dispoziție a acestui articol nu va impune furnizarea de informații, de către o parte contractantă, contrar legilor sale privind furnizarea de informații, confidențialitatea sau secretul afacerii.

(7) Procedurile menționate în paragraful (5) și art. 27 paragraful (1) vor fi, în acest tratat, mijloacele exclusive de soluționare a diferendelor care pot apărea la punerea în aplicare sau la interpretarea acestui articol.

ART. 7

Tranzit

(1) Fiecare parte contractantă va lua măsurile necesare pentru a facilita tranzitul materialelor și produselor energetice conform principiului libertății tranzitului, fără a se face vreo deosebire în funcție de locul de origine, destinație sau forma de

proprietate a acestor materiale și produse energetice, sau discriminare în ceea ce privește stabilirea prețului pe baza unor asemenea deosebiri și fără a fi supuse unor intirzieri, restricții sau tarife nejustificate.

(2) Părțile contractante vor încuraja entitățile competente să coopereze la:

a) modernizarea facilităților de transport al energiei necesare pentru tranzitul materialelor și produselor energetice;

b) dezvoltarea și exploatarea facilităților de transport al energiei, care deservește ariile mai multor părți contractante;

c) aplicarea unor măsuri de atenuare a efectelor intreruperilor în aprovizionarea cu materiale și produse energetice;

d) facilitarea interconectării facilităților de transport al energiei.

(3) Fiecare parte contractantă se obligă ca reglementările sale referitoare la transportul materialelor și produselor energetice și la utilizarea facilităților de transport al energiei să trateze materialele și produsele energetice în tranzit de o manieră care nu este mai puțin favorabilă decât cea în care reglementările sale tratează aceste materiale și produse provenind din sau destinate către aria sa, cu condiția să nu existe un acord internațional care să prevadă altfel.

(4) În cazul în care tranzitul de materiale și produse energetice nu poate fi efectuat pe baze comerciale cu facilități de transport al energiei, părțile contractante nu vor ridica obstacole în calea creării unor noi capacități, cu excepția cazului în care se prevede altfel de legislația aplicabilă, care este conformă paragrafului (1).

(5) O parte contractantă, prin a cărei arie pot tranzita materiale și produse energetice, nu va fi obligată:

a) să permită construirea sau modificarea facilităților de transport al energiei; sau

b) să permită tranzit nou sau suplimentar prin facilitățile de transport al energiei existente, dacă aceasta demonstrează celorlalte părți contractante interesate că i-ar periclita securitatea sau eficiența sistemelor energetice, inclusiv securitatea furnizării acestora. Părțile contractante vor asigura, sub rezerva dispozițiilor paragrafelor (6) și (7), fluxurile stabilite ale materialelor și produselor energetice spre, de la sau între ariile altor părți contractante.

(6) În cazul unui diferend referitor la orice problema care se ridică, legată de tranzit, o parte contractantă prin a cărei arie tranzitează materiale și produse energetice nu va întrerupe sau reduce, nu va permite unei entități subordonate ei să întrerupă sau să reducă și nici nu va cere vreun fel de entitățile aflate sub jurisdicția ei să întrerupă sau să reducă fluxul existent de materiale și produse energetice înainte de încheierea procedurilor de soluționare a diferendului, prevăzute în paragraful (7), cu excepția cazului în care aceasta este prevăzută în mod expres într-un contract sau în alt acord care

reglementează acest tranzit sau este permisă în conformitate cu hotărîrea conciliatorului.

(7) Prevederile menționate mai jos se vor aplica unui diferend menționat în paragraful (6), dar numai după ce s-au epuizat toate căile de soluționare a diferendelor convenite, în prealabil, de părțile contractante, părți la diferend, sau de oricare entitate la care se face referire în paragraful (6) și o entitate a altei părți contractante, parte la diferend:

a) O parte contractantă care este parte la diferend poate să-l supună secretarului general, printr-o notificare care prezintă pe scurt problemele în litigiu. Secretarul general va notifica acest fapt tuturor părților contractante.

b) În termen de 30 de zile de la primirea unei astfel de notificări, secretarul general, în urma consultărilor pe care le are cu părțile la diferend și cu alte părți contractante interesate, va numi un conciliator. Acest conciliator va avea experiența în problemele care fac obiectul diferendului și nu va avea naționalitatea sau cetățenia unei părți la diferend sau a altor părți contractante interesate și nici reședința permanentă în aceste state.

c) Conciliatorul va cauta să găsească o soluție de înțelegere între părțile la diferend sau o procedură de soluționare. Dacă în termen de 90 de zile de la numirea sa el nu reușește să asigure o astfel de înțelegere, va recomanda o hotărîre pentru soluționarea diferendului sau o procedură de soluționare a acestuia și va hotărî asupra tarifelor și altor condiții intermediare pentru respectivul tranzit, care să fie respectate de la o dată pe care el o va specifica, pînă în momentul soluționării diferendului.

d) Părțile contractante se obligă să respecte și să se asigure că entitățile controlate de ele sau sub jurisdicția lor respectă orice hotărîre interimară prevăzută la subparagraful c), referitoare la tarife, termene și condiții pe o perioadă de 12 luni de la hotărîrea conciliatorului sau pînă la soluționarea diferendului, oricare dintre ele are loc mai înainte.

e) Fără a încălca dispozițiile subparagrafului b), secretarul general poate să nu opteze pentru numirea unui conciliator, dacă consideră că diferendul se referă la un tranzit care formează sau a format obiectul unei proceduri de soluționare a diferendelor menționate la subparagrafele a)-d) și că acele proceduri nu au dus la o hotărîre privind soluționarea diferendului.

f) Conferința Cartei va adopta prevederi standard referitoare la modalitatea de desfășurare a concilierii și de plată a conciliatorilor.

(8) Nici o dispoziție a acestui articol nu va deroga de la drepturile și obligațiile unei părți contractante în virtutea dreptului internațional, inclusiv dreptul internațional cutumiar, din acordurile bilaterale sau multilaterale existente, inclusiv de la reglementările privind cablurile și conductele submarine.

(9) Acest articol nu va fi interpretat ca obligînd o parte contractantă care nu are anumite tipuri de facilități de transport al energiei folosite pentru tranzit să ia orice măsură, potrivit acestui articol, cu privire la acel tip de facilitate de

transport al energiei. Totuși acea parte contractantă este obligată să se conformeze dispozițiilor paragrafului (4).

(10) În sensul acestui articol:

a) tranzit înseamnă:

(i) trecerea peste aria unei părți contractante, cu sau fără transbordare, a materialelor și produselor energetice provenind din aria unui alt stat și destinate ariei unui stat terț, cu condiția ca acel stat sau statul terț să fie parte contractantă; sau

(ii) trecerea peste aria unei părți contractante a materialelor și produselor energetice provenind din aria altei părți contractante și destinate ariei acelei părți contractante, cu condiția ca cele două părți contractante interesate să nu hotărască altfel și să înregistreze hotărîrea lor în anexa N. Cele două părți contractante pot radia înscrierile lor din anexa N, înaintînd Secretariatului o notificare comună, scrisă, privind intențiile lor. Acesta va transmite acea notificare tuturor celorlalte părți contractante. Radierea va avea efect după 4 săptămîni de la data notificării menționate;

b) facilitățile de transport al energiei constau din conducte de transport al gazului de înaltă presiune, linii și rețele de înaltă tensiune pentru transportul curentului electric, conducte de țitei, conducte pentru pulberi de cărbune și alte facilități specifice minuirii materialelor și produselor energetice.

ART. 8

Transfer de tehnologie

(1) Părțile contractante sînt de acord să promoveze accesul la și transferul privind tehnologia energetică pe baza comercială și nediscriminatorie, pentru a sprijini dezvoltarea comerțului efectiv cu materiale și produse energetice și a investițiilor în acest domeniu, precum și pentru a pune în aplicare obiectivele Cartei în conformitate cu legile și reglementările lor și cu protejarea drepturilor de proprietate intelectuală.

(2) În mod corespunzător, în măsura în care este necesar pentru a transpune în fapt prevederile paragrafului (1), părțile contractante vor înlătura obstacolele existente și nu vor crea altele noi pentru transferul de tehnologie în domeniul materialelor și produselor energetice, precum și al echipamentelor și serviciilor aferente, sub rezerva obligațiilor de neproliferare și a altor obligații internaționale.

ART. 9

Acces la capital

(1) Părțile contractante recunosc importanța piețelor de capital deschise în încurajarea fluxului de capital care să finanțeze comerțul cu materiale și produse energetice, precum și pentru efectuarea și sprijinirea investițiilor în activitățile economice din sectorul energetic în ariile părților contractante, în special ale acelorora cu economie în tranziție. Fiecare parte contractantă se va strădui să promoveze condiții pentru accesul societăților și cetățenilor altor părți contractante pe piața sa de capital, în scopul finanțării comerțului cu materiale și produse energetice și în scopul realizării de investiții în

activitatea economică din sectorul energetic în ariile celorlalte părți contractante, pe baze care nu sînt mai puțin favorabile decît acelea pe care le acorda, în împrejurări similare, propriilor sale societăți și cetățeni sau societăților și cetățenilor oricărei alte părți contractante sau ale unui stat terț, oricare sînt mai favorabile.

(2) O parte contractantă poate să adopte și să mențină programe care asigură acces la împrumuturi publice, credite nerambursabile, garanții și asigurări pentru facilitarea comerțului sau investițiilor în străinătate. Va pune la dispoziție facilitățile disponibile în conformitate cu obiectivele, limitările și criteriile unor astfel de programe (incluzînd, dar nelimitîndu-se, sub nici un motiv, la obiectivele, limitările sau criteriile referitoare la locul de desfășurare a afacerii solicitantului unei astfel de facilități sau la locul de livrare a mărfurilor sau serviciilor furnizate cu ajutorul unor astfel de facilități) pentru investiții în activitatea economică din sectorul energetic al altor părți contractante sau pentru finanțarea comerțului cu materiale și produse energetice cu alte părți contractante.

(3) În aplicarea programelor privind activitățile economice din sectorul energetic pentru îmbunătățirea stabilității economice și a climatului investitional ale părților contractante, părțile contractante vor încuraja operațiunile, în măsura în care este cazul, și vor beneficia de experiența instituțiilor financiare internaționale componente.

(4) Nici o dispoziție a acestui articol nu va împiedica:

a) instituțiile financiare să aplice propriile practici de împrumut sau de subscriere pe baza principiilor pieței și considerentelor prudentiale; sau

b) o parte contractantă să ia măsuri:

(i) din motive prudentiale, inclusiv pentru protecția investitorilor, consumatorilor, depunătorilor, titularilor de polițe sau persoanelor cărora furnizorul de servicii financiare le datorează o obligație judiciară; sau

(ii) prin care să asigure integritatea și stabilitatea sistemului sau financiar și al piețelor de capital.

PARTEA a III-a

Promovarea și protejarea investițiilor

ART. 10

Promovarea, protejarea și tratamentul acordat investițiilor

(1) Fiecare parte contractantă, în conformitate cu dispozițiile acestui tratat, va încuraja și va crea condiții stabile, echitabile, favorabile și transparente investitorilor altor părți contractante pentru a efectua investiții în aria sa. Aceste condiții includ angajamente de acordare, în orice moment, investițiilor investitorilor altor părți contractante, a unui tratament just și echitabil. Aceste investiții se vor bucura, de asemenea, de cele mai constante măsuri de protecție și siguranță și nici o parte contractantă nu va afecta sub nici o formă, prin

măsurile nejustificate sau discriminatorii, activitățile lor de management, întreținere, folosire, fructificare sau înstrăinare. În nici un caz, acestor investiții nu li se va acorda un tratament care este mai puțin favorabil decât cel prevăzut de dreptul internațional, inclusiv obligații de tratat. Fiecare parte contractantă va respecta orice obligație pe care și-a asumat-o față de un investitor sau cu privire la o investiție a unui investitor al altei părți contractante.

(2) Fiecare parte contractantă se va strădui să acorde investitorilor altei părți contractante, în ceea ce privește efectuarea unei investiții în aria sa, tratamentul descris la paragraful (3).

(3) În sensul acestui articol, tratament înseamnă tratamentul acordat de o parte contractantă care nu este mai puțin favorabil decât cel acordat propriilor investitori sau investitorilor oricărei părți contractante sau oricărui stat terț, oricare este mai favorabil.

(4) Un tratat adițional va obliga fiecare parte, sub rezerva condițiilor stipulate în acest tratat, să acorde investitorilor altor părți, în ceea ce privește efectuarea unei investiții în aria sa, tratamentul descris în paragraful (3). Acel tratat va fi deschis semnării pentru statele sau organizațiile de integrare economică regională care au semnat sau au aderat la acest tratat. Negocierile tratatului adițional vor începe nu mai târziu de 1 ianuarie 1995, în vederea convenirii lui până la 1 ianuarie 1998.

(5) Fiecare parte contractantă se va strădui, privitor la efectuarea unei investiții în aria sa:

a) să limiteze la minimum excepțiile de la acordarea tratamentului descris în paragraful (3);

b) să înlăture, progresiv, restricțiile existente care afectează investitorii altor părți contractante.

(6) a) O parte contractantă poate, în ceea ce privește efectuarea unei investiții în aria sa, să declare, voluntar, în orice moment, Conferinței Cartei, prin Secretariat, intenția sa de a nu introduce noi excepții la tratamentul descris la paragraful (3).

b) O parte contractantă poate, în orice moment, să se angajeze, voluntar, să acorde investitorilor altor părți contractante, în ceea ce privește efectuarea unei investiții în câteva sau în toate activitățile economice din sectorul energetic în aria sa, tratamentul descris la paragraful (3). Aceste angajamente vor fi notificate Secretariatului, vor fi înscrise în anexa VC și vor fi obligatorii în baza acestui tratat.

(7) Fiecare parte contractantă va acorda investițiilor din aria sa, aparținând investitorilor altei părți contractante, și activităților lor asociate, inclusiv de management, întreținere, folosire, fructificare sau înstrăinare, un tratament care nu este mai puțin favorabil decât cel acordat investițiilor propriilor investitori sau ale investitorilor altei părți contractante sau unui stat terț și activităților lor asociate, inclusiv de management, întreținere, folosire, fructificare sau înstrăinare, oricare este mai favorabil.

(8) Modalitățile de aplicare a dispozițiilor paragrafului (7) pentru programele prin care o parte contractantă acorda credite nerambursabile sau alte forme de asistență financiară sau încheie contracte pentru cercetarea și dezvoltarea tehnologiilor energetice vor fi păstrate pentru tratatul adițional prevăzut la paragraful (4). Fiecare parte contractantă va informa Conferința Cartei, prin Secretariat, asupra modalităților pe care le aplica programelor prevăzute la acest paragraf.

(9) Fiecare stat sau organizație de integrare economică regională care semnează sau adera la acest tratat va depune la Secretariat, la data la care semnează tratatul sau depune instrumentele de aderare, un raport cuprinzând toate legile, reglementările sau alte măsuri privitoare la:

- a) excepțiile de la paragraful (2); sau
- b) programele la care se face referire în paragraful (8).

O parte contractantă va reactualiza raportul sau prin transmiterea promptă a amendamentelor la secretariat. Conferința Cartei va analiza aceste rapoarte în mod periodic.

Cu privire la subparagraful a), raportul poate desemna părți din sectorul energetic în care o parte contractantă acorda investitorilor altei părți contractante tratamentul prevăzut la paragraful (3).

Cu privire la subparagraful b), aceasta analiza a Conferinței Cartei poate să ia în considerare efectele acestor programe asupra concurenței și investițiilor.

(10) Fără a încălca prevederile acestui articol, tratamentul prevăzut la paragrafele (3) și (7) nu se va aplica protecției proprietății intelectuale; în schimb, tratamentul va fi așa cum este prevăzut de dispozițiile corespunzătoare din acordurile internaționale aplicabile privind protejarea drepturilor de proprietate intelectuală la care părțile contractante respective sînt părți.

(11) În sensul art. 26, aplicarea, de către o parte contractantă, a unei măsuri investitoriale legate de comerț, așa cum se prevede la art. 5 paragrafele (1) și (2), unei investiții a unui investitor al altei părți contractante, existente la momentul acestei aplicări, va fi considerată, sub rezerva art. 5 paragrafele (3) și (4), o încălcare a unei obligații a primei părți contractante în baza acestui tratat.

(12) Fiecare parte contractantă va da asigurări ca legislația ei internă prevede mijloace efective pentru a susține pretențiile și a pune în aplicare drepturile referitoare la investiții, la acordurile de investiții și la autorizațiile pentru investiții.

ART. 11

Personal de specialitate

(1) Sub rezerva dispozițiilor legilor și reglementărilor sale interne referitoare la intrarea, șederea și activitatea persoanelor fizice, o parte contractantă va examina cu bună-credință cererile adresate de investitorii altor părți contractante și de personalul de specialitate care este angajat de acești investitori sau în cadrul investițiilor acestor investitori, de a intra și rămîne temporar în aria sa pentru a se

angaja în activități legate de efectuarea, dezvoltarea, managementul, întreținerea, folosirea, fructificarea sau înstrăinarea investițiilor importante, inclusiv pentru consilierea sau prestarea serviciilor tehnice de specialitate.

(2) O parte contractantă va permite investitorilor altor părți contractante care au investiții în aria sa și investițiilor acestor investitori să angajeze orice persoană considerată indispensabilă, la alegerea investitorului sau a investiției, indiferent de naționalitate și cetățenie, dacă acestea i s-a permis să intre, să stea și să lucreze în aria celei dinții părți contractante și dacă angajarea respectă termenii, condițiile și perioadele de timp ale permisului acordat acestor persoane.

ART. 12

Despăgubiri pentru pierderi

(1) Exceptând situațiile în care se aplică dispozițiile art. 13, unui investitor al unei părți contractante, care suferă o pierdere în legătură cu o investiție în aria altei părți contractante din cauza războiului sau a altui conflict armat, stării de necesitate, tulburărilor civile sau a altor evenimente similare din acea arie, i se va acorda, de către partea contractantă din urmă, referitor la restituirea, despăgubirea, compensarea sau alta soluționare, tratamentul care este cel mai favorabil dintre cele pe care partea contractantă le acorda oricăror altor investitori, indiferent dacă aceștia sînt propriii investitori, investitorii altei părți contractante sau investitorii unui stat terț.

(2) Fără a se aduce vreun prejudiciu paragrafului (1), unui investitor al unei părți contractante care, în oricare dintre situațiile la care se face referire în acel paragraf, suferă o pierdere în aria altei părți contractante rezultând din:

a) rechizitionarea investiției sale sau a unei părți din aceasta de către forțele sau autoritățile părții contractante din urmă; sau

b) distrugerea investiției sale sau a unei părți din aceasta de către forțele sau autoritățile părții contractante din urmă, care nu a fost cerută prin forța lucrurilor, i se va acorda restituire sau despăgubire care, în toate cazurile, va fi promptă, adecvată și efectivă.

ART. 13

Exproprierea

(1) Investițiile investitorilor unei părți contractante în aria oricărei alte părți contractante nu vor fi naționalizate, expropriate sau supuse unor măsuri cu efect echivalent naționalizării sau exproprierii (denumită în continuare expropriere), exceptând cazul în care aceasta expropriere este:

a) într-un scop care este de interes public;

b) nediscriminatorie;

c) se efectuează în conformitate cu legea; și

d) însoțită de plata unei despăgubiri prompte, adecvate și efective.

Aceasta despăgubire va fi echivalentă cu valoarea justă de piață a investiției expropriate la momentul imediat anterior

expropriării sau înainte ca exproprierea iminentă să devină cunoscută într-un mod care să afecteze valoarea investiției (denumită în continuare data evaluării).

Această valoare justă de piață va fi exprimată, la cererea investitorului, în valuta liber convertibilă, pe baza cursului de schimb existent pe piață pentru acea valută la data evaluării. Despăgubirea va include și dobînda la rata comercială stabilită în condiții de piață, de la data expropriării pînă la data plății.

(2) Investitorul afectat va avea dreptul la o examinare promptă a cazului său, a evaluării investiției sale și a plății despăgubirii, conform legii părții contractante care a făcut exproprierea, de către o autoritate judecătorească sau o altă autoritate independentă și competentă a acestei părți contractante, în conformitate cu principiile stabilite în paragraful (1).

(3) Pentru evitarea oricărui dubiu, exproprierea va include situații în care o parte contractantă expropriează activele unei societăți comerciale din aria sa, în care un investitor al oricărei alte părți contractante are o investiție, inclusiv prin dreptul de proprietate asupra acțiunilor.

ART. 14

Transferuri legate de investiții

(1) Fiecare parte contractantă va garanta, în ceea ce privește investițiile investitorilor oricărei alte părți contractante din aria sa, transferul liber în sau din aria sa, inclusiv transferul:

- a) capitalului inițial și contribuțiilor suplimentare la capital pentru întreținerea și dezvoltarea unei investiții;
- b) veniturilor;
- c) plăților efectuate în baza unui contract, inclusiv amortizarea plăților capitalului și dobînzilor aferente, rezultate dintr-un acord de împrumut;
- d) veniturilor nechețuite și al altor remunerații ale personalului din străinătate angajat pentru acea investiție;
- e) încasărilor din vânzarea sau lichidarea totală sau parțială a unei investiții;
- f) plăților care decurg din reglementarea unui diferend;
- g) plății despăgubirii în baza art. 12 și 13.

(2) Transferurile în temeiul paragrafului (1) vor fi efectuate fără intirziere și, cu excepția veniturilor în natura, într-o valută liber convertibilă.

(3) Transferurile vor fi efectuate la cursul de schimb pe piață, existent la data transferului, pentru tranzacții la vedere în valută în care se va face transferul. În absența unei piețe valutare, cursul ce va fi utilizat va fi ultimul curs aplicat investițiilor interne sau cursul de schimb cel mai recent pentru transformarea valutilor în drepturi speciale de tragere, oricare este mai favorabil pentru investitor.

(4) Fără a încălca dispozițiile paragrafelor (1)-(3), o parte contractantă poate să protejeze drepturile creditorilor sau să asigure concordanța cu legile privind emisiunea, comercializarea

și negocierea titlurilor de valoare și sa asigure executarea sentințelor rezultind din procedurile de judecata civile, administrative și penale, prin aplicarea echitabilă, nediscriminatorie și cu buna-credința a legilor și reglementărilor sale.

(5) Fără a încălca dispozițiile paragrafului (2), părțile contractante care sînt state ce au fost părți constitutive ale fostei Uniuni a Republicilor Sovietice Socialiste pot să prevadă în acorduri încheiate între ele ca transferul plăților se va face în valutele acelor părți contractante, cu condiția ca aceste acorduri să nu trateze investițiile din aria lor, aparținînd investitorilor altor părți contractante, într-un mod mai puțin favorabil decît cel aplicat investițiilor investitorilor părților contractante care au încheiat astfel de acorduri sau investițiilor investitorilor unui stat terț.

(6) Fără a încălca dispozițiile subparagrafului (1) b), o parte contractantă poate restricționa transferul veniturilor în natura în cazul în care partii contractante i se permite prin art. 29 subparagraful (2) a) sau prin GATT și instrumentele conexe să restricționeze sau să interzică exportul sau vînzarea pentru export a produselor care constituie venituri în natura, cu condiția ca o parte contractantă să permită ca transferul veniturilor în natura să se efectueze așa cum este autorizat sau specificat printr-un acord de investiții, o autorizație de investiții sau alte acorduri scrise între partea contractantă și un investitor al altei părți contractante sau investițiile acestuia.

ART. 15

Subrogarea

(1) Dacă o parte contractantă sau o agenție desemnată de aceasta (denumită în continuare partea care acordă despăgubiri) face o plată în virtutea unei asigurări sau garanții acordate în legatură cu o investiție a unui investitor (denumit în continuare partea despăgubită) în aria altei părți contractante (denumită în continuare parte gazdă), partea gazdă va recunoaște:

a) transferul tuturor drepturilor și pretențiilor în legatură cu această investiție către partea care acordă despăgubirile; și

b) dreptul partii care acordă despăgubiri, în virtutea subrogării, să exercite toate aceste drepturi și să susțină aceste pretenții.

(2) Partea care acordă despăgubiri va fi îndreptățită, în toate cazurile, la:

a) același tratament în legatură cu drepturile și pretențiile primite de ea în virtutea transferului la care se face referire în paragraful (1); și

b) aceleași plăți datorate în baza acestor drepturi și pretenții, ca și cele pe care partea despăgubită a fost îndreptățită să le primească în virtutea acestui tratat, în legatură cu investiția în cauză.

(3) În nici o procedură care face obiectul art. 26, o parte contractantă nu va invoca, ca apărare, acțiunea reconvențională, dreptul la compensație sau oricare alt motiv, sau faptul că

despăgubirea sau compensația, totală sau parțială, a pagubelor reclamate s-a primit sau va fi primită în baza unui contract de asigurare sau de garanție.

ART. 16

Legatura cu alte acorduri

Cînd doua sau mai multe părți contractante au încheiat un acord internațional anterior sau vor încheia un acord internațional ulterior, ai căror termeni se referă la aceleași aspecte ca și cele din partea a III-a sau a V-a a acestui tratat,

(1) nici o dispoziție din partea a III-a sau a V-a a acestui tratat nu va fi interpretată ca derogînd de la prevederile termenilor altui acord sau de la dreptul de soluționare a diferendelor care rezulta din acel acord; și

(2) nici o prevedere a acestui alt acord nu va fi interpretată ca derogînd de la dispozițiile părții a III-a sau a V-a a acestui tratat sau de la dreptul de soluționare a diferendelor în baza acestui tratat, în oricare dintre cazurile în care o asemenea dispoziție este mai favorabilă investitorului sau investiției.

ART. 17

Circumstanțe în care nu se aplica partea a III-a a tratatului

Fiecare parte contractantă își rezerva dreptul de a refuza avantajele ce decurg din aceasta parte:

(1) unei persoane juridice, dacă cetățeni sau nationali ai unui stat terț dețin sau controlează o astfel de persoana juridică și dacă aceasta nu are o activitate de baza în aria părții contractante în care ea este organizată; sau

(2) unei investiții, dacă partea contractantă care refuza stabilește ca acea investiție este o investiție a unui investitor al unui stat terț cu care partea contractantă care refuza:

a) nu menține relații diplomatice; sau

b) adopta sau menține măsuri care;

(i) interzic tranzacții cu investitorii aceluși stat; sau

(ii) ar amenința-o sau ar prejudicia-o, dacă avantajele acestei părți ar fi acordate investitorilor aceluși stat sau investițiilor sale.

PARTEA a IV-a

Dispoziții diverse

ART. 18

Suveranitatea asupra resurselor energetice

(1) Părțile contractante recunosc suveranitatea statului și drepturile suverane asupra resurselor energetice. Ele reafirma ca acestea trebuie sa fie exercitate în conformitate cu regulile de drept internațional și sub rezerva respectării lor.

(2) Fără a afecta obiectivele de promovare a accesului la resursele energetice și de explorare și dezvoltare a acestora pe baze comerciale, tratatul nu va prejudicia, în nici un fel, regulile părților contractante care guvernează sistemul de proprietate asupra resurselor energetice.

(3) Fiecare stat continua sa detina, în special, dreptul de a decide cu privire la zonele geografice din aria sa, care sa fie

făcute disponibile pentru explorarea și dezvoltarea resurselor lor energetice, optimizarea extractiei lor și măsura în care acestea pot fi consumate sau exploatare, sa specifice și sa beneficieze de orice taxe, redevențe sau alte plati financiare, care se percep în virtutea acestei explorari și exploatare, și sa reglementeze aspectele de mediu și de siguranta legate de o astfel de explorare, dezvoltare și redare a utilizării inițiale a terenului în aria sa, precum și sa participe la aceste explorari și exploatare, inter alia, prin participarea directa a guvernului sau prin întreprinderi de stat.

(4) Părțile contractante se angajează sa faciliteze accesul la resursele energetice, inter alia, prin acordarea nediscriminatorie, pe baza de criterii care sînt făcute publice, de autorizării, licențe, concesiuni și contracte de prospectare și explorare sau de exploatare și extragere a resurselor energetice.

ART. 19

Aspecte legate de mediu

(1) Urmărind o dezvoltare durabila și luind în considerare obligațiile sale care decurg din acordurile internaționale în domeniul mediului, la care este parte, fiecare parte contractantă se va strădui sa minimizeze, de o maniera eficienta din punct de vedere economic, impactul negativ asupra mediului care are loc în interiorul sau în afară ariei sale, pentru toate activitățile din cadrul ciclului energetic din aria sa, luind măsurile de securitate necesare. În acest sens, fiecare parte contractantă va acționa de o maniera eficienta din punct de vedere al costurilor. Fiecare parte contractantă se va strădui sa adopte, în cadrul politicilor și acțiunilor sale, măsuri de precautie pentru prevenirea sau minimizarea degradării mediului. Părțile contractante convin ca poluatorul din ariile părților contractante sa suporte, în principiu, costurile poluarii, inclusiv poluarea transfrontiera, în interesul public și fără a distorsiona investițiile în ciclul energetic sau comerțul internațional. Părțile contractante vor acționa astfel:

a) vor lua în considerare aspectele legate de mediu în formularea și aplicarea politicilor lor energetice;

b) vor promova stabilirea prețurilor pe considerente de piata și cu o mai mare reflectare a costurilor și beneficiilor de mediu care rezulta din ciclul energetic;

c) ținînd seama de art. 34 paragraful (4), vor incuraja cooperarea în atingerea obiectivelor de mediu ale Cartei și cooperarea în domeniul standardelor internaționale de mediu pentru ciclul energetic, luind în considerare diferențele dintre efectele adverse și abaterea de cost dintre părțile contractante;

d) vor lua în considerare, în mod deosebit, îmbunătățirea eficienței energetice, dezvoltarea și folosirea surselor de energie regenerabile, promovarea folosirii combustibililor curati și vor folosi tehnologii și mijloace tehnologice care reduc poluarea;

e) vor promova culegerea și diseminarea informațiilor privind politicile energetice cu efecte benefice asupra mediului și

eficiente din punct de vedere economic și cu privire la practicile și tehnologiile eficiente din punct de vedere al costurilor;

f) vor încuraja constientizarea opiniei publice privind acțiunile cu impact asupra mediului din sistemul energetic, în scopul prevenirii sau al reducerii impactului negativ asupra mediului, și costurile legate de diferitele măsuri de prevenire și reducere;

g) vor promova și vor coopera în domeniul cercetării, dezvoltării și aplicării tehnologiilor, practicilor și proceselor tehnologice eficiente din punct de vedere energetic și cu respectarea considerentelor de mediu, care vor reduce impactul negativ asupra mediului, precum și toate aspectele legate de ciclul energetic, într-o manieră eficientă din punct de vedere economic;

h) vor încuraja crearea de condiții favorabile pentru transferul și răspindirea acestor tehnologii în condițiile unei protecții corespunzătoare și efective a drepturilor de proprietate intelectuală;

i) vor promova o evaluare transparentă într-un stadiu incipient, anterior fazei de decizie și urmată de monitorizarea impactului asupra mediului, a proiectelor de investiții energetice semnificative;

j) vor promova constientizarea la nivel internațional privind schimbul de informații legat de programe și standarde de mediu relevante ale părților contractante, precum și de punere în aplicare a acelor programe și standarde;

k) vor participa, la cerere, și în limita resurselor lor disponibile, la dezvoltarea și punerea în aplicare de programe de mediu corespunzătoare la diverse părți contractante.

(2) La cererea uneia sau mai multor părți contractante diferendele privind aplicarea și interpretarea dispozițiilor acestui articol vor fi analizate de Conferința Cartei care va cauta o soluție, în cazul în care nu există aranjamente privind modul de soluționare a acestor diferende în alte foruri internaționale corespunzătoare.

(3) În sensul acestui articol:

a) ciclul energetic înseamnă întregul lanț, inclusiv activitățile legate de prospectarea, explorarea, producția, conversia, stocarea, transportul, distribuția și consumul diferitelor forme de energie și tratamentul și eliminarea deșeurilor, precum și dezafectarea sau oprirea acestor activități minimizând impactul negativ asupra mediului;

b) impactul asupra mediului înseamnă orice efect cauzat de o anumită activitate asupra mediului, inclusiv asupra sănătății și protecției omului, florei, faunei, solului, aerului, apei, climei, peisajului, monumentelor istorice și altor structuri fizice sau interacțiunii lor între acești factori, inclusiv efectele asupra moștenirii culturale sau asupra condițiilor socioeconomice care rezulta din alterarea acestor factori;

c) îmbunătățirea eficienței energetice înseamnă acționarea pentru menținerea aceleiași unități de produs (bun sau serviciu)

fără a reduce calitatea sau performanțele produsului, concomitent cu reducerea cantității de energie necesară pentru realizarea aceluși produs;

d) eficient din punct de vedere al costurilor înseamnă atingerea unui obiectiv cu cele mai reduse costuri sau obținerea celor mai mari beneficii la un cost dat.

ART. 20

Transparenta

(1) Legile, reglementările, hotărârile judecătorești și deciziile administrative cu aplicație generală, care afectează comerțul cu materiale și produse energetice, se înscriu, în conformitate cu art. 29 subparagraful (2) a), printre măsurile care țin de regulile privind transparenta, așa cum rezulta din GATT și din instrumentele conexe relevante.

(2) Legile, reglementările, hotărârile judecătorești și deciziile administrative de aplicare generală, puse în aplicare de către o parte contractantă, precum și acordurile în vigoare dintre părțile contractante, care se referă la alte aspecte din acest tratat, vor fi de asemenea publicate prompt, astfel încât să dea posibilitate părților contractante și investitorilor să ia cunoștința de ele. Dispozițiile acestui paragraf nu obligă nici o parte contractantă să dezvăluie informații confidențiale care ar împiedica aplicarea legii sau ar fi contrare interesului public ori ar prejudicia interesele comerciale legitime ale unui investitor.

(3) Fiecare parte contractantă va desemna unul sau mai multe puncte de informare cărora să li se poată adresa cereri privind informații despre legile, reglementările, hotărârile judecătorești și deciziile administrative, mai sus menționate, și va informa prompt secretariatul despre existența lor, secretariatul facându-le disponibile, la cerere.

ART. 21

Impozite

(1) Dacă nu s-a convenit altfel în acest articol, nici o dispoziție a prezentului tratat nu se va aplica, astfel încât să creeze drepturi sau să impună obligații cu privire la măsurile fiscale ale părților contractante. În cazul oricărei neconcordanțe între dispozițiile acestui articol și oricare alta dispoziție din acest tratat, dispozițiile acestui articol vor prevala.

(2) Articolul 7 paragraful (3) se va aplica măsurilor fiscale, altele decât cele pe venit sau pe capital, cu excepția faptului că aceste dispoziții nu se vor aplica:

a) unui avantaj acordat de o parte contractantă în baza prevederilor fiscale ale oricărei convenții, acord sau aranjament, descrise în subparagraful 7 a) (ii); sau

b) oricărei măsuri fiscale care urmărește colectarea efectivă a impozitelor, cu excepția cazului când măsurile unei părți contractante discriminează în mod arbitrar împotriva materialelor și produselor energetice provenind din sau destinate pentru aria altei părți contractante, sau restricționează, în mod arbitrar, beneficiile acordate în baza dispozițiilor art. 7 paragraful (3).

(3) Dispozițiile art. 10 paragrafele (2) și (7) se vor aplica măsurilor fiscale ale părților contractante, altele decât cele pe venit sau pe capital, cu excepția faptului ca aceste dispoziții nu se vor aplica:

a) pentru a impune obligații ce decurg din tratamentul națiunii celei mai favorizate cu privire la avantajele acordate de o parte contractantă în conformitate cu dispozițiile fiscale ale oricărei convenții, oricărui acord sau aranjament, descrise în subparagraful (7) a) (ii) sau care rezulta din calitatea de membru la o organizație de integrare economică regională; sau

b) oricare măsuri fiscale vizând să asigure colectarea efectivă de impozite, cu excepția cazului în care măsura discriminează, în mod arbitrar, un investitor al altei părți contractante sau restricționează, în mod arbitrar, beneficiile acordate în baza dispozițiilor legate de investiții din acest tratat.

(4) Dispozițiile art. 29 paragrafele (2)-(6) se aplica măsurilor fiscale, altele decât cele pe venit sau pe capital.

(5) a) Articolul 13 se aplica impozitelor.

b) Atunci când o problema care deriva din art. 13, referitoare fie la faptul ca impozitul constituie o expropriere, fie ca impozitul considerat ca expropriere este discriminatoriu, se vor aplica următoarele dispoziții:

(i) Investitorul sau partea contractantă care declara măsura de expropriere va supune cazul autorității fiscale competente, pentru a determina dacă impozitul este o măsură de expropriere sau dacă impozitul este discriminatoriu. În cazul în care lipsește o astfel de cerere din partea investitorului sau a partii contractante, organismele chemate să soluționeze diferendele în conformitate cu art. 26 subparagraful (2) c) sau art. 27 paragraful (2) vor supune cazul autorităților fiscale competente.

(ii) Autoritățile fiscale competente se vor strădui să soluționeze cazul, într-o perioadă de 6 luni de la notificare. Dacă este o problema de nediscriminare, autoritățile fiscale competente vor aplica dispozițiile privind nediscriminarea din convențiile fiscale aplicabile sau dacă nu exista prevederi privind nediscriminarea în aceste convenții sau în cazul în care astfel de convenții nu sînt în vigoare între părțile contractante interesate, ele vor aplica principiile de nediscriminare stipulate în convenția-cadru privind impozitele pe venit și capital a organizației pentru cooperare și dezvoltare economică.

(iii) Organismele chemate să soluționeze diferendele în baza art. 26 subparagraful (2) c) sau art. 27 paragraful (2) pot lua în considerare orice concluzie primită de la autoritatea fiscală competentă privind natura măsurii, respectiv dacă aceasta este o măsură de expropriere. Aceste organisme vor lua în considerare toate concluziile primite în perioada de 6 luni la care se face referire în subparagraful b) (ii), din partea autorității fiscale competente, inclusiv dacă impozitul este discriminatoriu. Aceste organisme pot lua, de asemenea, în considerare orice concluzie

primită de la autoritatea fiscală competentă după expirarea perioadei de 6 luni.

(iv) După expirarea perioadei de 6 luni, la care se face referire în subparagraful (b) (ii), implicarea autorității fiscale competente nu poate în nici un caz să ducă la întârzierea procedurilor prevăzute la art. 26 și 27.

(6) Pentru evitarea oricărui dubiu, art. 14 nu va limita drepturile părții contractante de a impune sau de a percepe impozite prin reținere la sursa sau alte mijloace.

(7) În sensul acestui articol:

a) termenul măsuri fiscale cuprinde:

(i) orice prevedere referitoare la impozite din legislația națională a părții contractante sau a unei subdiviziuni politice sau a unei autorități locale; și

(ii) orice prevedere referitoare la impozite din convențiile de evitare a dublei impuneri sau din alte acorduri și aranjamente internaționale la care partea contractantă este parte;

b) vor fi considerate impozite pe venit sau pe capital toate impozitele stabilite pe venitul total, pe capitalul total sau pe elemente de venit sau de capital, inclusiv impozitele pe veniturile provenite din înstrăinarea proprietății, impozite pe avere, moșteniri și donații sau impozite similare, impozite pe suma totală a salariilor plătite de societățile comerciale, precum și impozitul pe creșterea valorii capitalului;

c) autoritate fiscală competentă înseamnă autoritatea competentă în conformitate cu un acord de evitare a dublei impuneri în vigoare între părțile contractante sau, în cazul în care nu este în vigoare nici un astfel de acord, ministrul sau ministerul responsabil pentru impozite sau reprezentanții lor autorizați;

d) pentru evitarea oricărui dubiu, termenii prevederi fiscale și impozite nu includ taxele vamale.

[ART. 22](#)

Întreprinderi de stat și întreprinderi cărora li se acorda privilegiul

(1) Fiecare parte contractantă se angajează ca, în cazul în care menține sau înființează o întreprindere de stat, aceasta își va desfășura activitatea legată de vânzarea sau cumpărarea de bunuri și servicii în aria sa, în concordanță cu obligațiile părții contractante prevăzute în partea a III-a a acestui tratat.

(2) Nici o parte contractantă nu va încuraja sau nu va cere unei astfel de întreprinderi să desfășoare activitate în aria sa într-o manieră neconformă cu obligațiile părții contractante prevăzute în acest tratat.

(3) Fiecare parte contractantă se angajează ca, dacă înființează sau menține o entitate și îi conferă autoritate normativă, administrativă sau alta autoritate guvernamentală, aceasta entitate va exercita acea autoritate în concordanță cu obligațiile părții contractante prevăzute în acest tratat.

(4) Nici o parte contractantă nu va încuraja sau nu va cere unei entități, căreia aceasta îi acorda privilegiul exclusiv sau speciale să-și desfășoare activitatea în aria sa într-o manieră

neconforma cu obligațiile partii contractante prevăzute în acest tratat.

(5) În sensul acestui articol, entitate include o întreprindere, o agenție sau alta organizație, sau o persoană individuală.

ART. 23

Respectarea de către autoritățile locale

(1) Fiecare parte contractantă este pe deplin răspunzătoare, prin acest tratat, pentru respectarea tuturor dispozițiilor acestui tratat și va lua măsurile necesare, în limita în care îi sînt disponibile, pentru a asigura respectarea lor de către guvernele regionale și locale și autoritățile din aria sa.

(2) Dispozițiile privind soluționarea diferendelor din partea a II-a, a IV-a și a V-a ale acestui tratat pot fi invocate în legatura cu măsurile ce afectează respectarea dispozițiilor tratatului de către o parte contractantă, care au fost luate de guverne regionale sau locale ori de autorități din aria partii contractante.

ART. 24

Excepții

(1) Acest articol nu se aplica art. 12, 13 și 29.

(2) Dispozițiile tratatului, altele decît:

a) cele la care se face referire în paragraful (1); și

b) cu privire la subparagraful (i), partea a III-a a acestui tratat, nu vor împiedica o parte contractantă sa adopte sau sa aplice măsuri:

(i) necesare pentru a proteja viata sau sănătatea oamenilor, animalelor sau plantelor;

(ii) esențiale pentru achiziționarea sau distribuirea materialelor și produselor energetice în condițiile în care acestea sînt deficitare, datorită unor cauze care nu depind de acea parte contractantă, cu condiția ca aceste măsuri sa fie compatibile cu principiile potrivit cărora:

A) toate celelalte părți contractante au dreptul la o parte echitabila din oferta internationala de astfel de materiale și produse energetice; și

B) orice astfel de măsuri care nu sînt compatibile cu dispozițiile acestui tratat vor fi suspendate imediat ce condițiile care le-au generat au încetat sa existe; sau

(iii) în beneficiul investitorilor autohtoni sau persoane individuale, sau grupuri dezavantajate din punct de vedere social sau economic sau investițiilor acestora și notificate Secretariatului ca atare, cu condiția ca o astfel de măsura:

A) sa nu aibă un impact semnificativ asupra economiei acelei părți contractante; și

B) sa nu discrimineze între investitorul oricărei alte părți contractante și investitorii acelei părți contractante care nu fac parte dintre aceia pentru care s-a introdus aceasta măsura, cu condiția ca aceste măsuri sa nu fie aplicate într-un mod care sa constituie o restrictionare deghizată a activității economice în sectorul energetic sau un mijloc de discriminare arbitrar sau nejustificat între părți contractante sau între investitori sau

alte persoane interesate ale părților contractante. Aceste măsuri vor fi motivate corespunzător și nu vor anula sau afecta beneficiile uneia sau mai multor părți contractante, pe care acestea le au prin acest tratat, mai mult decât este strict necesar pentru scopul final.

(3) Dispozițiile acestui tratat, altele decât cele la care se face referire în paragraful (1), nu vor fi interpretate ca împiedicind o parte contractantă de a lua măsurile pe care aceasta le considera necesare:

a) pentru protejarea intereselor esențiale ale securității sale, inclusiv cele:

(i) legate de aprovizionarea cu materiale și produse energetice a obiectivelor militare; sau

(ii) luate în timp de război, conflict armat sau în cazul altor stări de urgență în relațiile internaționale;

b) legate de punerea în aplicare a politicilor naționale cu privire la neproliferarea armelor nucleare sau altor instrumente care folosesc materiale fisionabile sau necesare pentru îndeplinirea obligațiilor sale în cadrul tratatului de neproliferare a armelor nucleare, a directivelor pentru furnizorii nucleari și a altor obligații sau înțelegeri internaționale de neproliferare nucleară; sau

c) pentru menținerea ordinii publice.

O astfel de măsură nu va constitui o restricție deghizată în calea tranzitului.

(4) Dispozițiile acestui tratat care acorda tratamentul națiunii celei mai favorizate nu vor obliga o parte contractantă să extindă asupra investitorilor oricărei alte părți contractante un tratament preferențial:

a) care rezulta din calitatea sa de membru la o zonă de comerț liber sau uniune vamală; sau

b) care este acordat printr-un acord bilateral sau multilateral privind cooperarea economică dintre state care au fost părți constitutive ale fostei Uniuni a Republicilor Sovietice Socialiste, până la stabilirea, pe o bază definitivă, a relațiilor lor economice reciproce.

ART. 25

Acordul de integrare economică

(1) Nici o dispoziție a acestui tratat nu va fi astfel interpretată, încât să oblige o parte contractantă, care este parte la un acord de integrare economică (denumit în continuare AIE), să extindă, prin tratamentul națiunii celei mai favorizate, asupra altei părți contractante care nu este parte la AIE, un tratament preferențial aplicabil între părțile la acel AIE și care rezulta din calitatea lor de parte la acel AIE.

(2) În sensul paragrafului (1), AIE înseamnă un acord care liberalizează substanțial, inter alia, comerțul și investițiile, asigurând absența sau eliminarea, în mod substanțial, a tuturor discriminărilor între părțile la acesta, prin eliminarea măsurilor discriminatorii existente și/sau interzicerea de măsuri noi sau mai discriminatorii, fie la intrarea în vigoare a acestui acord, fie într-o perioadă de timp rezonabilă.

(3) Acest articol nu va afecta aplicarea GATT și a instrumentelor conexe în conformitate cu art. 29.

PARTEA a V-a
Reglementarea diferendelor
[ART. 26](#)

Reglementarea diferendelor dintre un investitor și o parte contractantă

(1) Diferențele dintre o parte contractantă și un investitor al unei alte părți contractante în legătura cu o investiție a celei din urma părți contractante, în aria celei dintre părți contractante, și care se referă la o pretinsă încălcare a obligației celei dintre părți contractante, în partea a III-a, se vor soluționa, pe cât posibil, pe cale amiabilă.

(2) Dacă aceste diferențe nu pot fi reglementate în conformitate cu dispozițiile paragrafului (1), în termen de 3 luni de la data la care oricare parte la diferend a solicitat o soluționare amiabilă, investitorul, parte la diferend, poate opta pentru supunerea acestuia spre soluționare:

- a) la instanțele sau tribunalele administrative ale părții contractante care este parte la diferend;
- b) în conformitate cu orice procedură aplicabilă de reglementare a diferendelor, asupra căreia s-a căzut de acord în prealabil; sau
- c) conform următoarelor paragrafe din acest articol.

(3) a) Numai în condițiile menționate în subparagrafele b) și c) fiecare parte contractantă își da, prin prezenta, consimțământul necondiționat pentru supunerea diferendului arbitrajului internațional sau concilierii internaționale conform dispozițiilor acestui articol.

b) (i) părțile contractante menționate în lista din anexa ID nu își dau consimțământul necondiționat în cazul în care investitorul a supus, în prealabil, soluționarea diferendului în condițiile prevăzute la subparagraful (2) a) sau b).

(ii) Pentru motive de transparentă, fiecare parte contractantă care este menționată în lista din anexa ID va depune la secretariat o declarație scrisă privind politicile, practicile și condițiile sale în acest sens, nu mai târziu de data depunerii instrumentelor sale de ratificare, acceptare sau aprobare, conform art. 39, sau a depunerii instrumentelor sale de aderare conform art. 41.

c) O parte contractantă menționată în anexa IA nu își da acest acord necondiționat cu privire la un diferend apărut în condițiile arătate în ultima propoziție a art. 10 paragraful (1).

(4) În cazul în care un investitor optează să supună diferendul spre soluționare în conformitate cu subparagraful (2)c), investitorul trebuie să-și dea consimțământul în scris pentru ca diferendul să fie supus spre soluționare astfel:

- a) (i) Centrului Internațional pentru Reglementarea Diferendelor relative la Investiții, înființat ca urmare a Convenției pentru reglementarea diferendelor relative la investiții între state și persoane ale altor state, deschisă

pentru semnare la Washington la 18 martie 1965 (denumita în continuare Convenția ICSID), dacă partea contractantă a investitorului și cealaltă parte contractantă, parte la diferend, sînt părți la sus-numita convenție; sau

(ii) Centrului Internațional pentru Reglementarea Diferendelor relative la Investiții, înființat ca urmare a convenției menționate în subparagraful a) (i), în baza regulilor care guvernează facilitățile adiționale pentru administrarea procedurilor secretariatului centrului (denumit în continuare Regulament adițional), dacă partea contractantă a investitorului sau cealaltă parte contractantă, parte la diferend, dar nu amindoua, este parte la convenția menționată mai sus;

b) unui arbitru unic sau unui tribunal ad-hoc de arbitraj, constituit în conformitate cu Regulamentul de arbitraj al Comisiei Națiunilor Unite pentru Drept Comercial Internațional (denumit în continuare UNCITRAL); sau

c) unei proceduri arbitrale în cadrul institutului de Arbitraj al Camerei de Comerț din Stockholm.

(5) a) Consimțămîntul dat în conformitate cu paragraful (3), împreună cu acordul scris al investitorului, dat ca urmare a prevederii menționate la paragraful (4), vor fi considerate ca satisfacînd cerinta pentru:

(i) acordul scris al părților la diferend pentru îndeplinirea scopurilor menționate la cap. II al Convenției ICSIR și a celor din Regulamentul adițional;

(ii) o înțelegere în scris în sensul articolului II al Convenției Națiunilor Unite pentru recunoașterea și executarea hotărîrilor arbitrale străine, semnată la New York la 10 iunie 1958 (denumita în continuare Convenția de la New York); și

(iii) părțile la contract sa fi căzut de acord, în scris, în sensul art. 1 al Regulamentului de arbitraj al UNCITRAL.

b) Orice arbitraj menționat în acest articol se va desfășura, la cererea oricăreia dintre părțile la diferend, într-un stat care este parte la Convenția de la New York. Cererile supuse arbitrajului în condițiile menționate vor fi considerate ca rezultînd din raporturi sau tranzacții comerciale în sensul art. 1 al acestei convenții.

(6) Un tribunal stabilit potrivit dispozițiilor paragrafului (4) va hotărî asupra problemelor în diferend în conformitate cu acest tratat, precum și cu reglementările aplicabile și principiile de drept internațional.

(7) Un investitor, altul decît o persoană fizică care are naționalitatea părții contractante, parte la diferend la data consimțămîntului în scris menționat în paragraful (4) și care, înaintea apariției diferendului dintre el și partea contractantă, este controlat de investitori ai unei alte părți contractante, va fi tratat, în sensul art. 25 subparagraful (2) b) al Convenției ICSID ca "național al unui alt stat contractant", și, în sensul art. 1 paragraful (6) al Regulamentului adițional, va fi tratat ca "național al altui stat".

(8) Hotărîrile arbitrale, care pot cuprinde și o obligație de plată, vor fi definitive și obligatorii pentru părțile în

diferend. O hotărîre arbitrală privind o măsură a unui guvern local sau a unei autorități a partii contractante, parte la diferend, va stipula ca partea contractantă poate să plătească despăgubiri bănești în locul oricărei alte reparații acordate. Fiecare parte contractantă va aduce la îndeplinire o astfel de hotărîre fără întârziere și va crea condiții pentru executarea ei efectivă în aria sa.

ART. 27

Reglementarea diferendelor dintre părțile contractante

(1) Părțile contractante se vor strădui să-și soluționeze diferendele cu privire la aplicarea sau interpretarea acestui tratat pe cai diplomatice.

(2) Dacă un diferend nu a fost soluționat în conformitate cu paragraful (1), într-o perioadă de timp rezonabilă, oricare dintre părțile la diferend poate supune problema respectivă unui tribunal ad-hoc conform acestui articol, în baza notificării scrise adresate celeilalte părți la diferend, cu excepția cazurilor în care prezentul tratat dispune altfel, sau părțile contractante au convenit altfel în scris, precum și, cu excepția referitoare la aplicarea și interpretarea art. 6 sau art. 19 sau pentru părțile contractante menționate în anexa IA, a ultimei propoziții a art. 10 paragraful (1).

(3) Un astfel de tribunal ad-hoc se va constitui după cum urmează:

a) Partea contractantă care inițiază procedura va desemna un membru al tribunalului și va informa cealaltă parte contractantă la diferend asupra acestei desemnări, în termen de 30 de zile de la primirea notificării menționate în paragraful (2) a celeilalte părți contractante.

b) În termen de 60 de zile de la primirea notificării în scris, la care se referă paragraful (2), cealaltă parte contractantă, care este parte la diferend, va desemna un membru. Dacă desemnarea nu se va face în termenul stabilit, partea contractantă care a inițiat procedura poate solicita, în termen de 90 de zile de la primirea notificării în scris, menționată în paragraful (2), ca desemnarea să fie făcută în conformitate cu subparagraful d).

c) Părțile contractante care sînt părți la diferend vor desemna un al treilea membru care nu poate să aibă naționalitatea sau cetățenia partii contractante care este parte la diferend. Acest membru va fi președintele tribunalului. Dacă, în termen de 150 de zile de la primirea notificării la care se referă paragraful (2), părțile contractante nu pot cădea de acord asupra numirii unui al treilea membru, acea numire se va face, conform subparagrafului (3) d), la cererea oricăreia dintre părțile contractante, depusă în termen de 180 de zile de la primirea notificării.

d) Desemnările necesare să fie făcute conform acestui paragraf se vor face de către secretarul general al Curții Permanente de Arbitraj Internațional în termen de 30 de zile de la primirea cererii înaintate în acest sens. Dacă secretarul general este împiedicat să-și îndeplinească această sarcină, numirile vor fi

făcute de către primul secretar al biroului. Dacă, la rîndul sau, acesta din urma este împiedicat să își îndeplinească o astfel de sarcină, numirile se vor face de către un locțiitor care este cel mai mare în funcție.

e) Desemnările făcute în conformitate cu subparagrafele a)-d) vor fi făcute ținînd seama de calificarea și experiența celor care vor fi desemnați, în special în privința problemelor care fac obiectul acestui tratat.

f) În absența unui acord contrar între părțile contractante, se va aplica Regulamentul de arbitraj al UNCITRAL, cu excepția modificărilor făcute de părțile contractante care sînt parte la diferend sau de arbitri. Tribunalul va lua hotărîrile cu majoritatea de voturi a membrilor săi.

g) Tribunalul va decide asupra diferendului în conformitate cu dispozițiile acestui tratat, cu regulile aplicabile și cu principiile dreptului internațional.

h) Sentința arbitrală va fi definitivă și obligatorie pentru părțile contractante care sînt parte la diferend.

(i) În cazul în care, la pronunțarea unei sentințe, tribunalul considera ca una dintre măsurile prevăzute de un guvern local sau regional sau de o autoritate din aria partii contractante, menționată în partea I a anexei P, nu este conformă cu dispozițiile prezentului tratat, oricare parte la diferend poate invoca prevederile partii a II-a a anexei P.

j) Cheltuielile tribunalului, ce includ și remunerația membrilor săi, vor fi suportate în părți egale de către părțile contractante care sînt parte la diferend. Tribunalul poate, în orice caz, să dispună, după cum considera, ca una dintre părțile contractante, care este parte la diferend, să plătească o parte mai mare din cheltuieli.

k) În cazul în care părțile contractante la diferend nu convin altfel, tribunalul își va desfășura lucrările la Haga și va folosi clădirea și facilitățile Curții Permanente de Arbitraj Internațional.

l) O copie de pe sentința arbitrală va fi depusă la secretariat, care o va face general disponibilă.

ART. 28

Neaplicarea articolului 27 anumitor diferende

Un diferend între părțile contractante cu privire la aplicarea sau interpretarea art. 5 sau 29 nu va fi soluționat în conformitate cu dispozițiile art. 27, decît dacă părțile contractante, părți la diferend, convin în acest fel.

PARTEA a VI-a

Dispoziții tranzitorii

ART. 29

Prevederi interimare cu privire la aspecte legate de comerț

(1) Dispozițiile acestui articol se vor aplica comerțului cu materiale și produse energetice, atît timp cît o parte contractantă nu este membră la GATT și instrumentele conexe.

(2) a) Comerțul cu materiale și produse energetice dintre părțile contractante, dintre care cel puțin una nu este parte la

GATT sau la un instrument conex relevant, va fi guvernat, sub rezerva subparagrafelor b) și c) și a excepțiilor și regulilor stipulate în anexa G, de prevederile GATT 1947 și de instrumentele conexe, așa cum erau ele aplicate la 1 martie 1994 și practicate pentru materiale și produse energetice de membrii la GATT 1947 între ei, ca și cum toate părțile contractante sînt părți la GATT 1947 și la instrumentele conexe.

b) Acest comerț al unei părți contractante, care este un stat care a fost parte constitutivă a fostei Uniunii a Republicilor Sovietice Socialiste, poate fi guvernat, sub rezerva dispozițiilor anexei TFU, de un acord între doua sau mai multe asemenea state, pînă la 1 decembrie 1999 sau pînă la admiterea acelei părți contractante la GATT, dacă acest act are loc mai devreme de 1 decembrie 1999.

c) În ceea ce privește comerțul dintre oricare dintre cele doua părți la GATT, subparagraful a) nu se va aplica, dacă una dintre aceste părți nu este parte la GATT 1947.

(3) Fiecare semnatar al acestui trata și fiecare stat sau organizație de integrare economică regională care aderă la acest tratat, la data semnării sau depunerii instrumentelor de aderare, va depune la Secretariat lista taxelor sale vamale și a altor taxe percepute la import sau export pentru materiale și produse energetice, notificind nivelul unor asemenea taxe la data semnării sau depozitarii.

Orice modificare a acestor taxe va fi notificată la Secretariat, care va informa în mod corespunzător părțile contractante.

(4) Fiecare parte contractantă se va strădui să nu mărească taxele vamale sau alte taxe percepute la import sau la export:

a) în cazul importului de materiale și produse energetice menționate în partea I a ofertei partii contractante la care se face referire la art. II al GATT, peste nivelul prevăzut în oferta, dacă partea contractantă este membru GATT;

b) în cazul exportului de materiale și produse energetice și al importului lor, dacă partea contractantă nu este membru GATT, peste nivelul notificat cel mai recent la Secretariat, cu excepția cazurilor permise în conformitate cu subparagraful (2)a).

(5) O parte contractantă poate mari taxele vamale și alte taxe peste nivelul specificat în paragraful (4), numai dacă:

a) în cazul unor taxe vamale sau al altor taxe percepute la import, o asemenea acțiune nu este incompatibilă cu dispozițiile aplicabile ale GATT, altele decît acele dispoziții ale GATT 1947 și ale instrumentelor conexe prevăzute în anexa G și dispozițiile corespondente ale GATT 1994 și ale instrumentelor conexe; sau

b) s-a notificat la Secretariat propunerea sa privind aceasta creștere, în măsura în care este permisă de procedurile sale legislative, acordind celorlalte părți contractante posibilitatea pentru consultări în legatura cu aceasta propunere și a luat în considerare pozițiile acestor părți contractante.

(6) Semnatarii se angajează să înceapă negocieri, nu mai tirziu de 1 ianuarie 1995, în vederea încheierii, pînă la 1

ianuarie 1998, corespunzător evoluțiilor din sistemul de comerț mondial, privind un text de amendament la acest tratat, cu condiția respectării regulilor ce vor fi convenite, în sensul ca fiecare parte contractantă să se angajeze să nu mărească taxele vamale și alte taxe peste nivelul menționat în acel amendament.

(7) Anexa D se va aplica diferendelor privind respectarea dispozițiilor aplicabile comerțului în baza acestui articol, cu condiția ca ambele părți contractante să nu convină altfel, precum și diferendelor, privind respectarea art. 5, dintre părțile contractante, dintre care cel puțin una nu este parte la GATT, cu mențiunea ca anexa D nu se va aplica niciunui diferend între părțile contractante, a cărui substanță derivă dintr-un acord care:

a) a fost notificat în conformitate cu și îndeplinește celelalte cerințe conținute în subparagraful (2) b) și anexa TFU; sau

b) înființează o zonă de comerț liber sau o uniune vamală, așa cum se menționează în art. XXIV al GATT.

ART. 30

Evoluții în aranjamentele privind comerțul mondial

În lumina rezultatelor Runderii Uruguay a negocierilor comerciale multilaterale încorporate, în principal, în Actul final încheiat la Marrakesh la 15 aprilie 1994, părțile contractante se angajează să înceapă analizarea amendamentelor adecvate la acest tratat, nu mai târziu de 1 iulie 1995 sau la intrarea în vigoare a acestui tratat, dacă aceasta va fi ulterioară datei de 1 iulie 1995, în vederea adoptării acestor amendamente de către Conferința Cartei.

ART. 31

Echipamente energetice

Conferința provizorie a Cartei va începe, la prima sa reuniune, examinarea posibilității de includere a echipamentelor energetice în dispozițiile din tratat legate de comerț.

ART. 32

Aranjamente tranzitorii

(1) Recunoscând necesitatea unei perioade de timp pentru adaptarea la cerințele economiei de piață, o parte contractantă, care figurează în lista din anexa T, poate să suspende temporar respectarea deplină a obligațiilor sale care decurg din una sau din următoarele dispoziții ale acestui tratat, sub rezerva condițiilor din paragrafele (3)-(6):

Articolul 6 paragrafele (2) și (5)

Articolul 7 paragraful (4)

Articolul 9 paragraful (1)

Articolul 10 paragraful (7) - măsuri specifice

Articolul 14 subparagraful (1) d) - privitor doar la transferul cistigurilor necheltuite

Articolul 20 paragraful (3)

Articolul 22 paragrafele (1) și (3).

(2) Alte părți contractante vor acorda asistența unei părți contractante care și-a suspendat respectarea deplină a obligațiilor sale potrivit paragrafului (1) pentru a realiza

condițiile în care aceasta suspendare poate înceta. Aceasta asistenta poate fi acordată în oricare formă pe care celelalte părți contractante o considera cea mai eficientă pentru a răspunde necesităților notificate potrivit subparagrafului (4) c), inclusiv, acolo unde este cazul, prin aranjamente bilaterale sau multilaterale.

(3) Dispozițiile aplicabile, etapele pînă la aplicarea deplină a fiecăreia, măsurile care trebuie luate și data sau, în mod excepțional, acțiunea la care fiecare etapă este încheiată și fiecare măsură este luată sînt enumerate în anexa T pentru fiecare parte contractantă care solicită aranjamente tranzitorii. Fiecare asemenea parte contractantă va lua măsurile specificate pînă la data indicată pentru dispoziția respectivă și stadiul ei, așa cum se precizează în anexa T. Părțile contractante care au suspendat temporar respectarea deplină a paragrafului (1) se angajează să se conformeze pe deplin obligațiilor respective pînă la 1 iulie 2001. Dacă o parte contractantă considera necesar, datorită unor împrejurări excepționale, să ceară ca perioada acestei suspendări temporare să fie extinsă sau să fie introdusă o altă suspendare temporară care nu a fost inițial prevăzută în anexa T, hotărîrea asupra unei cereri de amendare a anexei T va fi luată de Conferința Cartei.

(4) O parte contractantă care a invocat aranjamente tranzitorii va notifica Secretariatului cel puțin o dată la 12 luni, în ceea ce privește:

- a) aplicarea măsurilor specificate în anexa T și progresul realizat în sensul respectării depline;
- b) progresul pe care aceasta se aștepta să-l înregistreze în următoarele 12 luni, în sensul respectării depline a obligațiilor sale, orice problema pe care aceasta o prevede și propunerile sale pentru abordarea acestei probleme;
- c) asistenta tehnică necesară pentru facilitarea finalizării etapelor menționate în anexa T, în vederea aplicării depline a acestui tratat sau pentru rezolvarea problemelor notificate conform subparagrafului b), precum și pentru promovarea altor reforme necesare, orientate spre economia de piață și modernizarea sectorului energetic;
- d) orice împrejurare care ar face necesară o solicitare de tipul celei menționate în paragraful (3).

(5) Secretariatul va acționa astfel:

- a) va transmite tuturor părților contractante notificările la care s-a făcut referire în paragraful (4);
- b) va transmite și va promova activ, în mod adecvat, bazîndu-se, acolo unde este cazul, pe aranjamentele existente în cadrul altor organizații internaționale, corelarea necesităților și a ofertelor de asistenta tehnică la care s-a făcut referire în paragraful (2) și subparagraful (4)c);
- c) va transmite tuturor părților contractante, la sfîrșitul fiecărei perioade de 6 luni, un rezumat al oricăror notificări făcute potrivit subparagrafelor (4)a) și d).

(6) Conferința Cartei va examina, anual, progresele înregistrate de părțile contractante în aplicarea dispozițiilor

acestui articol și corelarea necesităților și ofertelor de asistență tehnică la care s-a făcut referire în paragraful (2) și subparagraful (4)c). În cursul acestei examinări aceasta poate să hotărască luarea măsurilor adecvate.

PARTEA a VII-a
Structura și instituții

ART. 33

Protocoale și declarații ale Cartei Energiei

(1) Conferința Cartei poate autoriza negocierea unor protocoale și declarații ale Cartei Energiei, în scopul atingerii obiectivelor și principiilor Cartei.

(2) Oricare semnatar al Cartei poate participa la aceste negocieri.

(3) Un stat sau o organizație de integrare economică regională nu va deveni parte la un protocol sau o declarație fără a fi sau a deveni, în același timp, semnatar al Cartei și parte contractantă la acest tratat.

(4) Sub rezerva dispozițiilor paragrafului (3) și a subparagrafului (6) a), prevederile finale aplicabile unui protocol vor fi definite în acel protocol.

(5) Un protocol se va aplica numai părților contractante care consimt să fie legate prin acesta și nu va face derogare de la drepturile și obligațiile acelor părți contractante care nu sînt parte la protocol.

(6) a) Un protocol poate transfera competente Conferinței Cartei și atribuții Secretariatului, cu condiția ca nici un astfel de transfer să nu poată fi făcut printr-un amendament la protocol, care nu este aprobat de Conferința Cartei, aprobare care nu poate să se dea în baza unei dispoziții din protocolul autorizat în baza subparagrafului b).

b) Un protocol care prevede hotărîri ce trebuie luate de Conferința Cartei poate, sub rezerva subparagrafului a), și referitor la aceste hotărîri, să prevadă:

- (i) reguli de vot, altele decît cele prevăzute la art. 36;
- (ii) ca numai părțile la protocol să fie considerate a fi părți contractante, în sensul art. 36 sau eligibile de a vota în conformitate cu regulile stipulate în protocol.

ART. 34

Conferința Cartei Energiei

(1) Părțile contractante se vor întrîni periodic în cadrul Conferinței Cartei Energiei (denumită în continuare Conferința Cartei), la care fiecare parte contractantă are dreptul să aibă un reprezentant. Reuniunile ordinare se vor ține la intervale determinate de Conferința Cartei.

(2) Reuniuni extraordinare ale Conferinței Cartei pot fi ținute la date ce pot fi stabilite de Conferința Cartei sau la cererea scrisă a oricărei părți contractante, cu condiția ca, în intervalul de 6 săptămîni de la cererea comunicată părților

contractante de către Secretariat, aceasta sa fie susținută de cel puțin o treime din numărul părților contractante.

(3) Atribuțiile Conferinței Cartei vor fi:

a) sa îndeplinească sarcinile stabilite pentru ea, prin acest tratat sau protocoale;

b) sa supravegheze și sa faciliteze aplicarea principiilor Cartei și a dispozițiilor acestui tratat și a protocoalelor;

c) sa faciliteze, în conformitate cu dispozițiile acestui tratat și ale protocoalelor, coordonarea măsurilor generale adecvate pentru aplicarea principiilor Cartei;

d) sa examineze și sa adopte programul de lucru al Secretariatului;

e) sa examineze și sa aprobe bilanțurile anuale și bugetul Secretariatului;

f) sa examineze și sa aprobe sau sa adopte condițiile din acordul referitor la sediul central sau din alte înțelegeri, inclusiv privilegiile și imunitățile considerate necesare pentru Conferința Cartei și Secretariat;

g) sa incurajeze eforturi de cooperare care sa ducă la facilitarea și promovarea reformelor orientate spre economia de piata și modernizarea sectoarelor energetice în țările Europei Centrale și de Est și în republicile fostei Uniuni Sovietice, care sînt tari cu economie în tranziție;

h) sa autorizeze și sa aprobe condițiile de referinta pentru negocierea protocoalelor și sa examineze și sa adopte textele acestora și amendamentele aduse lor;

i) sa autorizeze negocierea declarațiilor și sa aprobe elaborarea lor;

j) sa decidă asupra aderării la acest tratat;

k) sa autorizeze negocierea, sa examineze și sa aprobe sau sa adopte acorduri de asociere;

l) sa examineze și sa adopte textele amendamentelor la acest tratat;

m) sa examineze și sa aprobe modificări și schimbări cu caracter tehnic la anexele acestui tratat;

n) sa numească pe secretarul general și sa ia toate hotărârile necesare pentru înființarea și funcționarea Secretariatului, inclusiv structura, numărul de angajați și criteriile standard pentru angajarea funcționarilor și a celorlalți angajați.

(4) Pentru îndeplinirea sarcinilor sale, Conferința Cartei va coopera, prin Secretariat, cu alte instituții și organizații cu competente stabilite în aspecte legate de obiectivele acestui tratat, și va folosi, pe cît posibil, serviciile și programele acestora în conformitate cu criteriile economice și de eficiența.

(5) Conferința Cartei poate înființa organisme subsidiare pe care le considera necesare pentru aducerea la îndeplinire a atribuțiilor sale.

(6) Conferința Cartei va examina și va adopta reguli de procedura și reguli financiare.

(7) În anul 1999 și după aceea, la intervale de timp (nu mai lungi de 5 ani), care vor fi stabilite de Conferința Cartei,

Conferința Cartei va reexamina competențele ce i-au fost conferite prin acest tratat, avînd în vedere măsura în care prevederile acestui tratat și ale protocoalelor au fost puse în aplicare. La încheierea fiecărei reexaminări, Conferința Cartei poate amenda sau anula atribuțiile specificate la paragraful (3) și poate elibera Secretariatul.

ART. 35

(1) Pentru îndeplinirea atribuțiilor sale, Conferința Cartei va avea un secretariat care va fi compus dintr-un secretar general și personal stabilit astfel încît să asigure o prestare eficientă.

(2) Secretarul general va fi numit de Conferința Cartei. Prima numire de acest fel va fi pe o perioadă de maximum 5 ani.

(3) În exercitarea atribuțiilor sale, Secretariatul va răspunde în fața Conferinței Cartei și va raporta acesteia.

(4) Secretariatul va acorda Conferinței Cartei asistența necesară pentru aducerea la îndeplinire a sarcinilor sale și va exercita atribuțiile care i-au fost desemnate în acest tratat sau într-un protocol, sau oricare alte atribuții stabilite acestuia de către Conferința Cartei.

(5) Secretariatul poate intra în aranjamente administrative sau contractuale care pot fi cerute de îndeplinirea efectivă a atribuțiilor sale.

ART. 36

Votarea

(1) Unanimitatea părților contractante prezente și votante la reuniunile Conferinței Cartei va fi cerută pentru următoarele hotărîri pe care trebuie să le ia Conferința Cartei:

a) adoptarea amendamentelor la acest tratat, altele decît cele de la art. 34, 35 și de la anexa T;

b) aprobarea aderărilor la acest tratat, potrivit art. 41, a statelor sau organizațiilor de integrare economică regională, care nu au fost semnate ale Cartei pînă la data de 16 iunie 1995;

c) autorizarea negocierilor și aprobarea sau adoptarea textelor acordurilor de asociere;

d) aprobarea modificărilor la anexele EM, NI, G și B;

e) aprobarea modificărilor tehnice la anexele acestui tratat; și

f) aprobarea numirii, de către secretarul general, a membrilor panelului, în conformitate cu anexa D paragraful (7).

Părțile contractante vor depune toate eforturile pentru obținerea acordului prin consens pentru oricare problema care necesită hotărîrea lor, în baza acestui tratat. Dacă acordul nu poate fi obținut prin consens, se vor aplica paragrafele (2) și (5).

(2) Hotărîrile legate de aspecte bugetare la care se face referire în art. 34 subparagraful (3)e) vor fi luate cu o majoritate absolută a părților contractante, a căror contribuție evaluată, după cum se specifică în anexa B, reprezintă, în total, cel puțin trei pătrimi din contribuția totală evaluată.

(3) Hotărîri privind aspecte ce decurg din art. 34 paragraful (7) vor fi luate cu o majoritate de trei pătrimi din numărul părților contractante.

(4) Cu excepția cazurilor menționate în subparagrafele (1) a) - (1) f), paragrafele (2) și (3) și sub rezerva paragrafului (6), hotărîrile care decurg din acest tratat vor fi luate cu o majoritate de trei pătrimi din numărul părților contractante prezente și votante la reuniunea Conferinței Cartei la care aceste probleme urmează să fie decise.

(5) În sensul acestui articol, părți contractante prezente și votante înseamnă părțile contractante prezente și care votează afirmativ sau negativ, cu condiția ca Conferința Cartei să poată decide asupra regulilor de procedura care să permită ca astfel de hotărîri să fie luate de părțile contractante prin corespondență.

(6) Cu excepția situațiilor menționate în paragraful (2), nici o hotărîre la care se face referire în acest articol nu este valabilă, dacă nu are sprijinul unei majorități simple a părților contractante.

(7) O organizație de integrare economică regională va avea, la votare, un număr de voturi egal cu numărul statelor sale membre care sînt părți contractante la acest tratat, cu condiția ca aceasta organizație să nu-și exercite dreptul de vot, dacă acesta a fost exercitat de statele sale membre și viceversa.

(8) În cazul în care persista o restanță în achitarea obligațiilor financiare pe care o parte contractantă le are prin acest tratat, Conferința Cartei poate suspenda, total sau parțial, dreptul de vot al acelei părți contractante.

ART. 37

Principii de finanțare

(1) Fiecare parte contractantă suportă costurile privind participarea sa la intilnirile Conferinței Cartei și ale altor organisme subsidiare.

(2) Costurile rezultind din intilnirile Conferinței Cartei și ale altor organisme subsidiare sînt considerate ca fiind costuri ale Secretariatului.

(3) Costurile Secretariatului sînt suportate de părțile contractante și sînt determinate în conformitate cu capacitățile lor de plată, așa cum se specifică în anexa B, ale carei dispoziții pot fi revizuite din timp în timp, în conformitate cu dispozițiile art. 36 subparagraful (1) d).

(4) Un protocol va conține prevederi prin care să se asigure că toate costurile Secretariatului, decurgind dintr-un protocol, sînt suportate de părțile la acest protocol.

(5) Conferința Cartei poate accepta, în plus, contribuții voluntare din partea uneia sau mai multor părți contractante sau din alte surse. Costurile acoperite de aceste contribuții nu vor fi considerate costuri ale Secretariatului în sensul paragrafului (3).

PARTEA a VIII-a

Dispoziții finale

ART. 38

Semnarea

Acest tratat va fi deschis pentru semnare la Lisabona, începînd cu 17 decembrie 1994 pînă la 16 iunie 1995, de către statele și organizațiile de integrare economică regională, care au semnat Carta.

ART. 39

Ratificarea, acceptarea sau aprobarea

Acest tratat va fi supus ratificării, acceptării sau aprobării de către semnatori. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse la depozitar.

ART. 40

Aplicarea la teritorii

(1) Oricare stat sau organizație de integrare economică regională poate, în momentul semnării, ratificării, acceptării, aprobării sau asocierii, printr-o declarație depusă la depozitar, să declare că dispozițiile tratatului se extind asupra tuturor teritoriilor pe care acesta/aceasta le reprezintă pe plan internațional sau asupra unuia sau mai multora dintre acestea. O astfel de declarație are efect din momentul intrării în vigoare a tratatului pentru acea parte contractantă.

(2) Oricare parte contractantă poate, la o dată ulterioară, printr-o declarație depusă la depozitar, să extindă aplicarea dispozițiilor acestui tratat altor teritorii specificate în declarație. În ceea ce privește aceste teritorii, tratatul intră în vigoare în a 90-a zi de la primirea de către depozitar a unei astfel de declarații.

(3) O declarație făcută în baza celor două paragrafe precedente poate, în ceea ce privește oricare teritoriu specificat într-o astfel de declarație, să fie retrasă printr-o notificare adresată depozitarului. Retragerea, sub rezerva aplicabilității art. 47 paragraful (3), devine efectivă la expirarea unui an de la data primirii de către depozitar a unei astfel de notificări.

(4) Definiția arie în art. 1 paragraful (10) va fi înțeleasă ca ținînd seama de orice declarație depusă potrivit acestui articol.

ART. 41

Aderarea

Tratatul este deschis aderării, de la data la care tratatul este închis pentru semnare, statelor și organizațiilor de integrare economică regională care au semnat Carta, în condițiile aprobate de Conferința Cartei. Instrumentele de aderare vor fi depuse la depozitar.

ART. 42

Amendamente

(1) Oricare parte contractantă poate propune amendamente la acest tratat.

(2) Textul oricărui amendament propus la acest tratat va fi comunicat părților contractante prin Secretariat, cu cel puțin 3 luni înainte de data la care acesta este supus spre adoptare Conferinței Cartei.

(3) Amendamentele la acest tratat, ale căror texte au fost aprobate de Conferința Cartei, vor fi comunicate, prin Secretariat, depozitarului, care le transmite tuturor părților contractante pentru ratificare, acceptare sau aprobare.

(4) Instrumentele de ratificare, acceptare sau aprobare a amendamentelor la acest tratat se vor depune la depozitar. Amendamentele vor intra în vigoare, pentru părțile contractante care le-au ratificat, acceptat sau aprobat, în a 90-a zi de la depunerea la depozitar a instrumentelor de ratificare, acceptare sau aprobare de către cel puțin trei pătrimi din numărul părților contractante. După aceasta, amendamentele intra în vigoare pentru oricare alta parte contractantă în a 90-a zi de la depunerea instrumentelor de ratificare, acceptare sau aprobare a amendamentelor de către acea parte contractantă.

ART. 43

Acorduri de asociere

(1) Conferința Cartei poate autoriza negocierea acordurilor de asociere cu state sau organizații de integrare economică regională ori cu organizații internaționale urmărind obiectivele și principiile Cartei și dispozițiile acestui tratat sau ale unuia sau mai multor protocoale.

(2) Relațiile stabilite cu un stat asociat sau cu o organizație de integrare economică regională ori organizație internațională, precum și drepturile și obligațiile aferente trebuie să corespundă împrejurărilor specifice ale asocierii și, în fiecare caz, vor fi prevăzute în acordul de asociere.

ART. 44

Intrarea în vigoare

(1) Acest tratat va intra în vigoare în a 90-a zi de la data depunerii celui de-al treizecilea instrument de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare la acesta de către un stat sau o organizație de integrare economică regională care este semnatar al Cartei, conform procedurii care se încheie la 16 iunie 1995.

(2) Pentru fiecare stat sau organizație de integrare economică regională care ratifica, accepta sau aproba acest tratat, sau adera la acesta după depunerea celui de-al 30-lea instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare, acesta intra în vigoare în a 90-a zi de la data depunerii de către acest stat sau aceasta organizație de integrare economică regională a instrumentelor sale de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare.

(3) În sensul paragrafului (1), un instrument depus de o organizație de integrare economică regională nu se ia în calcul, suplimentar, fata de cele depuse de statele membre ale acelei organizații.

ART. 45

Aplicarea provizorie

(1) Fiecare semnatar consimte să aplice dispozițiile acestui tratat, provizoriu, anterior intrării sale în vigoare pentru acest semnatar, în conformitate cu dispozițiile art. 44, în măsura în care o astfel de aplicare provizorie nu este neconformă cu constituția, legile sau reglementările sale.

(2) a) Fără a încalca dispozițiile paragrafului (1), un semnatar poate, cînd semnează, să depună o declarație la depozitar de neacceptare a aplicării provizorii. Obligația conținută în paragraful (1) nu se va aplica unui semnatar care face o astfel de declarație. Oricare astfel de semnatar poate, în orice moment, să retragă aceasta declarație prin notificare scrisă adresată depozitarului.

b) Un semnatar care face o declarație în conformitate cu subparagraful a), precum și investitorii acestui semnatar nu pot să pretindă beneficiile aplicării provizorii ce rezultă din paragraful (1).

c) Fără a încalca dispozițiile subparagrafului a), un semnatar care face o declarație potrivit subparagrafului a) aplică partea a VII-a, provizoriu, anterior intrării în vigoare a tratatului, în conformitate cu art. 44, în măsura în care această aplicare provizorie nu este neconformă cu legile și reglementările sale.

(3) a) Oricare semnatar poate înceta aplicarea provizorie a acestui tratat prin nota scrisă, adresată depozitarului, privind intenția sa de a nu deveni parte contractantă la tratat. Încetarea aplicării provizorii pentru un semnatar va avea efect după expirarea a 60 de zile de la data la care notificarea scrisă a acestui semnatar este primită de către depozitar.

b) În cazul în care un semnatar încetează aplicarea provizorie, conform subparagrafului a), obligația semnatarului, în conformitate cu paragraful (1), de a aplica partea a III-a și a V-a în legătura cu o investiție făcută în aria sa de investitori ai altor semnatori, în timpul acestei aplicări provizorii, rămîne totuși în vigoare în ceea ce privește acele investiții, pe o perioadă de 20 de ani de la data efectivă a încetării, cu condiția ca subparagraful (3) c) să nu dispună altfel.

c) Subparagraful b) nu se va aplica nici unui semnatar care figurează în anexa PA. Un semnatar este retras din anexa PA o dată cu depunerea, la depozitar, a cererii sale în acest sens.

(4) Anterior intrării în vigoare a acestui tratat, semnatarii se vor întîlni periodic în cadrul Conferinței provizorii a Cartei, a carei prima reuniune va fi convocată de către secretariatul provizoriu la care se face referire în paragraful (5), nu mai tîrziu de 180 de zile de la data deschiderii pentru semnare a tratatului, așa cum se menționează în art. 38.

(5) Atribuțiile Secretariatului sînt aduse la îndeplinire de un secretariat provizoriu pînă la intrarea în vigoare a acestui tratat, în conformitate cu dispozițiile art. 44, și pînă la înființarea unui secretariat.

(6) Semnatarii, în conformitate cu, și sub rezerva dispozițiilor paragrafului (1) sau ale subparagrafului (2) c), în măsura în care este necesar, contribuie la costurile secretariatului provizoriu ca și cum semnatarii sînt părți contractante în temeiul art. 37 paragraful (3). Orice modificare făcută în anexa B de către semnatori încetează la data intrării în vigoare a acestui tratat.

(7) Un stat sau o organizație de integrare economică regionala care, anterior intrării în vigoare a acestui tratat, adera la tratat, în conformitate cu art. 41, pînă la intrarea în vigoare a tratatului, are drepturile și își asuma obligațiile unui semnatar, potrivit acestui articol.

ART. 46

Rezerve

La acest tratat nu se pot face rezerve.

ART. 47

Retragere

(1) În orice moment, după 5 ani de la data la care acest tratat a intrat în vigoare pentru o parte contractantă, acea parte contractantă poate să notifice în scris depozitarului cu privire la retragerea sa din acest tratat.

(2) O astfel de retragere are efect la expirarea unui an de la data primirii notificării de către depozitar sau la o data ulterioară specificată în notificarea de retragere.

(3) Dispozițiile acestui tratat vor continua să se aplice investițiilor efectuate în aria unei părți contractante de către investitori ai altor părți contractante sau în aria altor părți contractante de către investitori ai acelei părți contractante, pentru o perioadă de 20 de ani de la data la care retragerea acelei părți contractante din tratat își produce efecte.

(4) Toate protocoalele la care o parte contractantă este parte vor înceta să fie în vigoare pentru acea parte contractantă la data efectivă a retragerii sale din acest tratat.

ART. 48

Statutul anexelor și al deciziilor

Anexele la acest tratat și deciziile din anexa nr. 2 la Actul final al Conferinței Cartei Europene a Energiei, semnat la Lisabona la 17 decembrie 1994, vor face parte integrantă din acest tratat.

ART. 49

Depozitarul

Gvernul Republicii Portugheze va fi depozitarul acestui tratat.

ART. 50

Texte autentice

Drept pentru care, semnatarii de mai jos, cu puteri depline în acest sens, au semnat acest tratat în limbile: engleza, franceza, germană, italiana, rusa și spaniola, toate textele fiind egale autentice, într-un singur original, care va fi depus la Guvernul Republicii Portugheze.

Încheiat la Lisabona la 17 decembrie 1994.

ANEXE LA TRATATUL CARTEI ENERGIEI

1. ANEXA EM

MATERIALE ȘI PRODUSE ENERGETICE

[În conformitate cu art. 1 paragraful (4)]

Energie nucleară

26.12 Minereuri și concentrate de toriu sau uraniu.

- 26.12.10 Minereuri și concentrate de uraniu
- 26.12.10 Minereuri și concentrate de toriu.
- 28.44 Elemente chimice radioactive și izotopi radioactivi (inclusiv elemente chimice și izotopi fisionabili) și compusii lor; amestecuri și reziduuri care conțin aceste produse.
 - 28.44.10 Uraniu natural și compusii lui
 - 28.44.20 Uraniu îmbogățit în U235 și compusii acestuia; plutoniu și compusii acestuia
 - 28.44.30 Uraniu sărac în U235 și compusii acestuia; toriu și compusii acestuia
 - 28.44.40 Elemente, izotopi și compuși radioactivi, alții decât cei de la poziția nr. 28.44.10, 28.44.20 sau 28.44.30.
 - 28.44.50 Elemente combustibile pentru reactoare nucleare (cartuse) uzate (iradiate)
 - 28.45.10 Apa grea (oxid de deuteriu).
- Cărbune, gaz natural, petrol și produse petroliere, energie electrica
 - 27.01 Huile, brichete și combustibili solizi de forme similare, obținute din huile.
 - 27.02 Lignit, chiar aglomerat, exclusiv gătat.
 - 27.03 Turba (inclusiv turba pentru asternut), chiar aglomerata.
 - 27.04 Cocs și semicocs de huila, de lignit sau de turba, chiar aglomerat; cărbune de retorta.
 - 27.05 Gaz de huila, gaz de apa, gaz de generator și gaze similare, altele decât gazul de sonda și alte hidrocarburi gazoase.
 - 27.06 Gudron din huila, lignit sau turba și alte gudroane minerale, chiar deshidratate sau parțial distilate, inclusiv gudroane reconstitutive.
 - 27.07 Uleiuri și alte produse derivate, rezultate din distilarea gudronului de huila la temperaturi înalte; produse similare la care greutatea constituentilor aromatici depășește greutatea constituentilor nearomatici (de exemplu: benzoli, toluoli, xiloli, naftalina, alte amestecuri de hidrocarburi aromatice, fenoli, uleiuri de creozot și altele).
 - 27.08 Bitum și cocs de bitum, obținut din gudron de huila sau din alte gudroane minerale.
 - 27.09 Uleiuri petroliere și uleiuri obținute din minerale bituminoase (țiței), brute.
 - 27.10 Uleiuri petroliere și uleiuri obținute din minerale bituminoase, altele decât brute.
 - 27.11 Gaz de sonda și alte hidrocarburi gazoase.
 - Lichefiate:
 - gaz natural
 - propan
 - butan
 - etilenă, propilenă, butilena și butadiena
 - (27.11.14)
 - altele.

27.13 Cocs de petrol, bitum de petrol și alte reziduuri de uleiuri petroliere sau de uleiuri obținute din minerale bituminoase.

27.14 Bitum și asfalt, naturale; sisturi și nisipuri bituminoase; asfaltite și roci asfaltice.

27.15 Amestecuri bituminoase pe baza de asfalt natural, de bitum natural, de bitum de petrol, de gudron mineral sau de gudron mineral de turba (de exemplu: amestecuri de bitum, "cut backs").

27.16 Energie electrica.

Alte forme de energie

44.01.10 Lemn de foc, sub forma de trunchiuri, busteni, ramuri, vreascuri sau sub forme similare.

44.02 Cărbune de lemn (inclusiv cărbune din coji și nuci), chiar aglomerat.

2. ANEXA NI

MATERIALE ȘI PRODUSE ENERGETICE

pentru care nu se aplica definitia "Activitate economică în sectorul energetic"

[În conformitate cu art. 1 paragraful (5)]

27.07 Uleiuri și alte produse derivate rezultate din distilarea gudronului de huila la temperaturi înalte; produse similare la care greutatea constituentilor aromatici depășește greutatea constituentilor nearomatici (de exemplu: benzoli, toluoli, xiloli, naftalina, alte amestecuri de hidrocarburi aromatice, fenoli, uleiuri de creozot și altele).

44.01.10 Lemn de foc, sub forma de trunchiuri, busteni sau forme similare.

44.02 Cărbune de lemn (inclusiv cărbune din coji și nuci), chiar aglomerat.

3. ANEXA TRM

NOTIFICARE ȘI ÎNȚELEGERI TRANZITORII (MIC)

[În conformitate cu art. 5 paragraful (4)]

(1) Fiecare parte contractantă va notifica la Secretariat toate măsurile investitionale legate de comerț, pe care le aplica și care nu sînt în conformitate cu prevederile art. 5, astfel:

a) în termen de 90 de zile de la data intrării în vigoare a tratatului, dacă partea contractantă este parte la GATT; sau

b) într-un interval de 12 luni de la data intrării în vigoare a tratatului, dacă partea contractantă nu este parte la GATT.

Aceste măsuri investitionale legate de comerț, cu aplicare generală sau specifica, vor fi notificate cu principalele caracteristici.

(2) În cazul măsurilor investitionale legate de comerț, aplicate în baza unei decizii discreționare, fiecare aplicare specifica va fi notificată. Informațiile a căror divulgare ar aduce prejudicii intereselor comerciale legitime ale societăților nu este necesar sa fie prezentate.

(3) Fiecare parte contractantă va elimina toate măsurile investitionale legate de comerț, care sînt notificate potrivit paragrafului (1), astfel:

a) într-un interval de 2 ani de la data intrării în vigoare a tratatului, dacă partea contractantă este parte la GATT; sau

b) într-un interval de 3 ani de la data intrării în vigoare a tratatului, dacă partea contractantă nu este parte la GATT.

(4) În timpul perioadei de aplicare la care se face referire în paragraful (3), o parte contractantă nu va modifica condițiile unei măsuri investitionale legate de comerț, notificată în conformitate cu paragraful (1), fata de cele care existau la data intrării în vigoare a acestui tratat, într-o maniera care sa mărească nivelul de incompatibilitate cu prevederile art. 5 al acestui tratat.

(5) Fără a incalca prevederile paragrafului (4), o parte contractantă, pentru a nu dezavantaja societățile comerciale existente, care fac obiectul unei măsuri investitionale legate de comerț, notificată în conformitate cu paragraful (1), va putea sa aplice noii investiții, în timpul perioadei de tranzitie, aceeași măsura investitionala legată de comerț:

a) în cazurile în care produsele vizate de aceasta investiție sînt similare celor ale societăților comerciale existente; și

b) în cazurile în care aceasta aplicare este necesară pentru evitarea distorsionarii condițiilor de concurența între noua investiție și societățile comerciale existente.

Orice măsura investitionala legată de comerț, astfel aplicată la o noua investiție, va fi notificată Secretariatului. Aceasta măsura investitionala legată de comerț va fi echivalenta în privinta efectelor sale asupra concurenței cu cea care este aplicabilă societăților comerciale existente și va înceta sa fie aplicată în același timp.

(6) În cazul în care un stat sau o organizație de integrare economică regionala adera la acest tratat, după ce tratatul a intrat în vigoare,

a) notificarea cerută în conformitate cu paragrafele (1) și (2) va fi facuta la data la care se face referire în paragraful (1) sau la data depozitarii instrumentelor de aderare, care dintre ele este mai recenta; și

b) sfîrșitul perioadei de tranzitie va fi data la care se face referire în paragraful (3) sau data la care tratatul intra în vigoare pentru acel stat sau acea organizație de integrare economică regionala.

4. ANEXA N

LISTA

părților contractante care cer ca în activitatea de tranzit sa fie implicate cel puțin 3 arii distincte

[în conformitate cu art. 7 subparagraful (10) a)]

(1) Canada și Statele Unite ale Americii.

5. ANEXA VC

LISTA

părților contractante care se angajează voluntar sa respecte dispozițiile art. 10 paragraful (3)

[În conformitate cu art. 10 paragraful (6)]

6. ANEXA ID

LISTA

părților contractante care nu consimt ca un investitor sa resupuna același diferend arbitrajului internațional, ulterior, potrivit art. 26

[În conformitate cu art. 26 subparagraful (3) b) (i)]

1. Australia
2. Azerbaidjan
3. Bulgaria
4. Canada
5. Croatia
6. Cipru
7. Republica Ceha
8. Comunitatile Europene
9. Finlanda
10. Grecia
11. Ungaria
12. Irlanda
13. Italia
14. Japonia
15. Kazahstan
16. Norvegia
17. Polonia
18. Portugalia
19. România
20. Federația Rusa
21. Slovenia
22. Spania
23. Suedia
24. Statele Unite ale Americii

7. ANEXA IA

LISTA

părților contractante care nu consimt ca un investitor sa supună arbitrajului internațional un diferend legat de ultima propozitie a art. 10 paragraful (1)

[În conformitate cu art. 23 subparagraful (3) c) și art. 27 paragraful (3)]

1. Australia
2. Canada
3. Ungaria
4. Norvegia

8. ANEXA P

PROCEDURA SPECIALĂ

privind diferendele subnationale

[În conformitate cu art. 27 subparagraful (3) (i)]

Partea I

1. Canada

2. Australia

Partea a II-a

(1) Acolo unde, în luarea unei hotărîri, tribunalul considera ca o măsura luată de un guvern local sau regional sau de o autoritate a unei părți contractante (denumita în continuare parte responsabilă) nu este în conformitate cu vreuna dintre prevederile acestui tratat, partea responsabilă va lua acele măsuri rezonabile de care dispune pentru a asigura respectarea prezentului tratat în ceea ce privește măsura respectiva.

(2) Partea responsabilă va transmite o notificare scrisă la Secretariat, în termen de 30 de zile de la data hotărîrii, asupra intențiilor sale de a asigura respectarea tratatului în ceea ce privește măsura respectiva. Secretariatul va prezenta aceasta notificare Conferinței Cartei cît mai curînd posibil, nu mai tîrziu de reuniunea Conferinței Cartei, care urmează primirii notificării. Dacă este practic imposibil sa se asigure respectarea imediata a măsurii, partea responsabilă va avea o perioada de timp rezonabila pentru a se conformă. Aceasta perioada de timp rezonabila va fi stabilită de ambele părți la diferend. În cazul în care nu se ajunge la un acord, partea responsabilă va propune o perioada de timp rezonabila pentru a fi aprobată de Conferința Cartei.

(3) În situația în care partea responsabilă nu reușește într-o perioada de timp rezonabila sa asigure respectarea, în ceea ce privește măsura respectiva, aceasta se va strădui, la cererea celeilalte părți contractante, parte la diferend (denumite în continuare partea vătămată), sa convină o compensație corespunzătoare, care sa reprezinte o rezolvare reciproc satisfăcătoare a diferendului.

(4) Dacă nu s-a convenit o compensație satisfăcătoare în termen de 20 de zile de la solicitarea partii vătămate, partea vătămată poate, cu acceptul Conferinței Cartei, sa-și suspende obligațiile care decurg din acest tratat fata de partea responsabilă, în măsura în care considera ca aceasta echivaleaza cu nerespectarea măsurii în cauza, pînă în momentul în care părțile contractante vor ajunge la un acord privind reglementarea diferendului lor sau măsura neconforma a fost facuta compatibila cu tratatul.

(5) Luînd în considerare obligațiile care sa fie suspendate, partea vătămată va aplica următoarele principii și proceduri:

a) Partea vătămată va cauta, în primul rînd, sa suspende obligațiile care decurg din aceeași parte la tratat, în care tribunalul a identificat o încălcare.

b) Dacă partea vătămată apreciază ca suspendarea obligațiilor care decurg din aceeași parte a tratatului nu este posibilă sau eficientă, poate să suspende obligațiile care decurg din alte părți ale tratatului. Dacă partea vătămată decide să ceară autorizație pentru suspendarea obligațiilor, în baza acestui subparagraf, va prezenta în cererea sa, Conferinței Cartei, motivele pentru obținerea autorizației.

(6) La cererea scrisă a părții responsabile, transmisă părții vătămate și președintelui tribunalului care a pronunțat hotărîrea, tribunalul va stabili dacă nivelul obligațiilor suspendate de partea vătămată este excesiv și, dacă da, în ce măsură este depășit. Dacă tribunalul nu poate fi reconstituit, acest nivel va fi stabilit de unul sau mai mulți arbitri numiți de către secretarul general. Hotărîrea, în conformitate cu dispozițiile acestui paragraf, este luată într-un interval de 60 de zile de la cererea înaintată tribunalului sau arbitrilor desemnați de secretarul general. Obligațiile nu vor fi suspendate pînă la pronunțarea hotărîrii, care va fi definitivă și obligatorie.

(7) Atunci cînd își suspenda obligațiile față de partea responsabilă, partea vătămată va depune toate eforturile posibile, astfel încît să nu afecteze drepturile celorlalte părți contractante care decurg din acest tratat.

9. ANEXA G

EXCEPȚII ȘI REGULI
care guvernează aplicarea dispozițiilor GATT și ale
instrumentelor conexe

[În conformitate cu art. 29 subparagraful (2) a)]

(1) Următoarele dispoziții ale GATT 1947 și ale instrumentelor conexe nu intra sub incidența art. 29 subparagraful (2) a):

- a) Acordul general pentru tarife și comerț
- II - Listele de concesiuni (Listele la GATT)
 - IV - Dispoziții speciale privind filmele cinematografice
 - XV - Aranjamente de schimburi
 - XVIII - Asistența guvernamentală pentru dezvoltare economică
 - XXII - Consultări
 - XXIII - Nulitate sau dificultate de punere în aplicare
 - XXV - Acțiunea comună a părților contractante
 - XXVI - Acceptarea, intrarea în vigoare și înregistrarea
 - XXVII - Suspendarea sau retragerea concesiunilor
 - XXVIII - Modificarea listelor
 - XXVIII bis - Negocieri tarifare
 - XXIX - Relația acestui acord cu Carta de la Havana
 - XXX - Amendamente
 - XXXI - Retragerea
 - XXXII - Părți contractante

XXXIII - Aderarea
XXXV - Neaplicarea acordului între anumite părți contractante
XXXVI - Principii și obiective
XXXVII - Angajamente
XXXVIII - Acțiuni comune
Anexa H - Referitoare la articolul XXVI
Anexa I - Note și prevederi suplimentare (conexe la articolele GATT de mai sus)
Acțiuni de salvagardare pentru dezvoltare
Înțelegeri privind notificarea, consultarea, reglementarea diferendelor și supravegherea.
b) Instrumente conexe
(i) Acord privind barierele tehnice în calea comerțului (Codul de standarde)
Preambul (paragrafele 1, 8, 9).
1.3. - Dispoziții generale
2.6.4. - Pregătirea, adoptarea și aplicarea reglementărilor tehnice și a standardelor de către organismele guvernamentale centrale
10.6. - Informații privind reglementări tehnice, standarde și sisteme de certificare
11. - Asistența tehnică către terți
12. - Tratament special și diferențial pentru țările în curs de dezvoltare
13. - Comitetul pentru bariere tehnice în calea comerțului
14. - Consultări și reglementarea diferendelor
15. - Dispoziții finale (altele decât 15.5 și 15.13)
Anexa nr. 2 - Grupe de experți tehnici
Anexa nr. 3 - Paneluri

(ii) Acord privind achizițiile publice
(iii) Acord privind interpretarea și aplicarea articolelor VI, XVI și XXIII (subvenții și măsuri compensatorii)
10. - Subvenții la export pentru anumite produse primare
12. - Consultări
13. - Conciliere, reglementarea diferendelor și contramasuri autorizate
14. - Tari în curs de dezvoltare
16. - Comitetul pentru subvenții și măsuri compensatorii
17. - Conciliere
18. - Reglementarea diferendelor
19.2. - Acceptare și aderare
19.4. - Intrare în vigoare
19.5. a) Legislația națională
19.6. - Revizuire
19.7. - Amendamente
19.8. - Retragere
19.9. - Neaplicarea acestui acord între anumiti semnatori
19.11. - Secretariat
19.12. - Depozitare
19.13. - Înregistrare

(iv) Acord privind punerea în aplicare a articolului VII (evaluare în vama)

- 1.2. b) (iv) - Valoarea tranzacției
- 11.1. - Determinarea valorii în vama
14. - Aplicarea anexelor (a doua propoziție)
18. - Instituții (Comitetul pentru evaluarea în vama)
19. - Consultări
20. - Reglementarea diferendelor
21. - Tratament special și diferențial în favoarea țărilor în curs de dezvoltare
22. - Acceptare și aderare
24. - Intrarea în vigoare
- 25.1. - Legislația națională
26. - Revizuire
27. - Amendamente
28. - Retrăgere
29. - Secretariat
30. - Depozitare
31. - Înregistrare

Anexa nr. II - Comitetul tehnic pentru evaluare vamală
Anexa nr. III - Paneluri ad-hoc

Protocol al Acordului privind punerea în aplicare a articolului VII (cu excepția I.7 și I.8; cu termenii conformi pentru introducere)

(v) Acord privind procedurile de acordare a licențelor de import

- 1(4) - Dispoziții generale (ultima frază)
- 2(2) - Licențele de import automate (nota 2 din subsol)
4. - Instituții, consultări și reglementarea diferendelor
5. - Dispoziții finale (cu excepția paragrafului 2)

(vi) Acord privind punerea în aplicare a articolului VI (Codul antidumping)

13. - Tari în curs de dezvoltare
14. - Comitetul pentru practici antidumping
15. - Consultări, concilieri și reglementarea diferendelor
16. - Dispoziții finale (cu excepția paragrafului 1 și 3)

(vii) Aranjamente privind carnea de vita
(viii) Aranjamente internaționale privind produsele lactate
(ix) Acordul privind comerțul cu aeronave civile
(x) Declarația privind măsurile comerciale luate din motive de balanță de plăți

c) Toate celelalte prevederi din GATT și din instrumentele conexe, care se referă la:

(i) asistența guvernamentală pentru dezvoltarea economică și tratamentul țărilor în curs de dezvoltare, cu excepția paragrafelor (1)-(4) ale Deciziei din 28 noiembrie 1979 (L/4903)

privind tratamentul diferențiat și mai favorabil, reciprocitatea și o deplină participare a țărilor în curs de dezvoltare;

(ii) înființarea și funcționarea comitetelor specializate și a altor instituții subsidiare;

(iii) semnarea, aderarea, intrarea în vigoare, retragerea, depozitarea și înregistrarea.

d) Toate acordurile, aranjamentele, deciziile, înțelegerile sau alte acțiuni comune în conformitate cu dispozițiile enumerate în subparagrafele a)-c).

(2) Părțile contractante vor aplica dispozițiile Declarației privind măsurile comerciale luate din motive de balanța de plăți măsurilor luate de acele părți contractante care nu sînt membre la GATT, în măsura în care acest lucru este posibil în contextul celorlalte dispoziții ale acestui tratat.

(3) În ceea ce privește notificarea cerută de prevederile devenite aplicabile prin art. 29 subparagraful (2) a):

a) Părțile contractante care nu sînt părți la GATT sau la un instrument conex vor notifica la Secretariat. Secretariatul va transmite copii de pe notificările respective tuturor părților contractante. Notificările la Secretariat se vor face în una dintre limbile în care s-a redactat acest tratat. Documentele însoțite sînt singurele care pot fi redactate în limba partii contractante.

b) Aceste cerințe nu se vor aplica părților contractante la acest tratat, care sînt, de asemenea, părți la GATT și la instrumentele conexe, care conțin propriile lor proceduri de notificare.

(4) Comerțul cu materiale nucleare poate fi reglementat prin acordurile la care se face referire în declarațiile referitoare la acest paragraf, conținute în Actul final al Conferinței Cartei Europene a Energiei.

10. ANEXA TFU

DISPOZIȚII

privind acorduri comerciale încheiate între state care au fost părți constitutive ale fostei Uniuni Sovietice

[în conformitate cu art. 29 subparagraful (2) b)]

(1) Oricare acord la care se face referire în art. 29 subparagraful (2) b) va fi notificat, în scris, la Secretariat de către toate părțile la aceste acorduri sau în numele acestor părți, care semnează sau adera la prezentul tratat:

a) în legatura cu un acord în vigoare la o dată, cu 3 luni mai tîrziu decît data la care prima dintre aceste părți semnează sau depozitează instrumentele sale de aderare la acest tratat, nu mai tîrziu de 6 luni de la aceasta dată de semnare sau de depozitare; și

b) în legatura cu un acord care intra în vigoare la o dată ulterioară datei la care s-a făcut referire în subparagraful a), cu suficient timp înainte de intrarea în vigoare, pentru ca alte

state sau organizații de integrare economică regională, care au semnat sau au aderat la acest tratat (denumite în continuare părți interesate), să aibă posibilitatea să examineze acordul și să facă observații legate de acest acord, părților la acesta și Conferinței Cartei, înainte de aceasta intrare în vigoare.

(2) Notificarea va include:

- a) copii de pe textele originale ale acordului, în toate limbile în care a fost semnat;
- b) o descriere, prin referire la pozițiile menționate în anexa EM, a materialelor și produselor energetice pentru care acel acord se aplica;
- c) pentru fiecare dispoziție relevantă din GATT și din instrumentele conexe, devenită aplicabilă prin art. 29 subparagraful (2) a), câte o explicație a împrejurărilor care fac imposibilă sau impracticabilă respectarea deplină a acelei dispoziții de către părțile la acord;
- d) măsuri specifice care trebuie adoptate de către fiecare parte la acord, care să rezolve situația la care s-a făcut referire în subparagraful c); și
- e) o descriere a programelor părților privind o reducere progresivă și eliminarea, în final, a dispozițiilor neconforme din acord.

(3) Părțile la un acord, notificat în conformitate cu dispozițiile paragrafului (1), vor oferi părților interesate posibilitatea de a se consulta cu ele în legătură cu acest acord și vor lua în considerare observațiile lor. La cererea oricărei părți interesate, acordul va fi examinat de Conferința Cartei, care poate adopta recomandări cu privire la acesta.

(4) Conferința Cartei va reexamina, periodic, aplicarea acordurilor notificate în conformitate cu paragraful (1) și progresul înregistrat în ceea ce privește eliminarea dispozițiilor care nu sînt conforme cu dispozițiile GATT și ale instrumentelor conexe, devenite aplicabile prin art. 29 subparagraful (2) a). La cererea oricărei părți interesate, Conferința Cartei poate adopta recomandări cu privire la aceste acorduri.

(5) Un acord prevăzut la art. 29 subparagraful (2) b) poate, în situații excepționale, să intre în vigoare fără respectarea procedurilor de notificare și consultare menționate în subparagraful (1) b) și paragrafele (2) și (3), cu condiția ca aceasta notificare să se facă și să se ofere prompt posibilitatea pentru astfel de consultări.

În acest caz părțile la acord vor notifica, prompt, textul acestuia, în conformitate cu dispozițiile subparagrafului (2) a), pînă la intrarea în vigoare a acordului.

(6) Părțile contractante care sînt sau devin părți la un acord prevăzut la art. 29 subparagraful (2) b) se angajează să limiteze neconcordanțele acestuia cu prevederile GATT și ale instrumentelor conexe, devenite aplicabile prin art. 29 subparagraful (2) a), la cele necesare abordării unor situații speciale și să aplice un astfel de acord, astfel încît abaterile de la acele prevederi să fie minime. Ele vor depune toate

eforturile pentru luarea măsurilor de remediere în lumina observațiilor primite de la părțile interesate și a recomandărilor Conferinței Cartei.

11. ANEXA D

PREVEDERI INTERIMARE

cu privire la reglementarea diferendelor comerciale
[În conformitate cu art. 29 paragraful (7)]

(1) a) În relațiile dintre ele, părțile contractante vor depune toate eforturile pentru a ajunge, prin cooperare și consultări, la o reglementare reciproc satisfăcătoare a oricărui diferend referitor la măsurile existente, care ar putea afecta, din punct de vedere material, respectarea dispozițiilor aplicabile comerțului potrivit art. 5 sau 29.

b) O parte contractantă poate face o cerere, în scris, oricărei alte părți contractante, pentru consultări în legătura cu orice măsura existentă a acelei alte părți contractante pe care aceasta o considera ca putând afecta, din punct de vedere material, respectarea prevederilor aplicabile comerțului potrivit art. 5 sau 29. O parte contractantă, care solicită consultări, va trebui să indice, cât mai clar posibil, măsura de care se plînge și să specifice dispozițiile art. 5 sau 29, ale GATT și ale instrumentelor conexe, pe care le considera relevante. Cererile pentru consultări, în conformitate cu acest paragraf, vor fi notificate la Secretariat, care va informa periodic părțile contractante în legătura cu consultările ce urmează să aibă loc și care i-au fost notificate.

c) O parte contractantă va trata orice informație considerată confidențială sau asupra căreia exista un drept de proprietate, fie ca a fost conținută în, fie primită ca răspuns la o solicitare scrisă ori în timpul consultărilor, în aceeași manieră în care a fost tratată de partea contractantă care a furnizat informația.

d) În încercarea de a soluționa problemele considerate de o parte contractantă ca afectând respectarea dispozițiilor aplicabile comerțului potrivit art. 5 sau 29, așa cum se aplica la comerțul dintre aceasta și o altă parte contractantă, părțile contractante care participă la consultări sau la reglementarea unui alt diferend vor depune toate eforturile să evite o soluționare care ar putea afecta, în mod negativ, comerțul oricărei alte părți contractante.

(2) a) Dacă, în termen de 60 de zile de la primirea solicitării pentru consultarea menționată în subparagraful (1) b), părțile contractante nu și-au soluționat diferendul sau nu au convenit să-l rezolve prin conciliere, mediere, arbitraj sau alta metoda, oricare parte contractantă poate transmite Secretariatului o cerere scrisă pentru constituirea unui panel, în conformitate cu subparagrafele (2) b) - (2) f). În cererea sa, partea contractantă reclamantă va menționa fondul diferendului și va indica care dispoziții ale art. 5 sau 29, ale GATT și ale

instrumentelor conexe sînt considerate relevante. Secretariatul va transmite prompt copii de pe cerere tuturor părților contractante.

b) În timpul soluționării diferendului, se vor lua în considerare interesele celorlalte părți contractante. Oricare alta parte contractantă, care are un interes substanțial fata de vreuna dintre probleme, va avea dreptul sa fie audiata de către panel și sa îi adreseze cereri scrise, cu condiția ca atît părțile contractante la diferend, cît și Secretariatul sa primească o notificare scrisă a acestui interes, nu mai tirziu de data formării panelului, asa cum este prevăzut în subparagraful (2) c).

c) Panelul va fi stabilit în termen de 45 de zile de la primirea de către Secretariat a cererii scrise a partii contractante, potrivit subparagrafului (2) a).

d) Panelul va fi constituit din trei membri care vor fi aleși de secretarul general din lista de nume menționată în paragraful (7). Cu excepția cazurilor în care părțile contractante la diferend stabilesc altfel, membrii panelului nu vor fi cetățeni ai părților contractante care fie ca sînt parte la diferend, fie ca și-au notificat interesul potrivit subparagrafului (2) b); sau ai statelor membre ale unei organizații de integrare economică regionala care fie ca este parte la diferend, fie ca și-a notificat interesul potrivit subparagrafului (2) b).

e) Părțile contractante la diferend vor răspunde în termen de 10 zile lucrătoare la numirile membrilor panelului și nu se vor opune acestor numiri decît din motive justificate.

f) Membrii panelului vor acționa în calitatea lor de persoane individuale și nu vor cere sau primi instrucțiuni de la nici un guvern sau alt organism. Fiecare parte contractantă se angajează sa respecte aceste principii și sa nu îi influenteze pe membrii panelului în îndeplinirea sarcinilor lor. Membrii panelului vor fi selectați într-un mod care sa asigure independenta lor, iar panelul trebuie sa reflecte o experienta diversa și îndelungată.

g) Secretariatul va notifica cu promptitudine tuturor părților contractante faptul ca a fost constituit panelul.

(3) a) Conferința Cartei va adopta reguli de procedura pentru lucrările panelului în conformitate cu aceasta anexa. Regulile de procedura vor fi cît mai apropiate de cele ale GATT și ale instrumentelor conexe. Un panel va avea, de asemenea, dreptul sa adopte reguli de procedura suplimentare care sa nu fie incompatibile cu regulile de procedura adoptate de Conferința Cartei sau conținute în aceasta anexa. Pe parcursul procedurii care se desfășoară în fata panelului, fiecare parte contractantă la diferend și oricare alta parte contractantă care și-a notificat interesul, potrivit subparagrafului (2) b), va avea dreptul la cel puțin o audiere în fata panelului și la înaintarea unei depozitii scrise. Părțile contractante la diferend vor avea, de asemenea, dreptul la o contestație scrisă. Panelul poate accepta cererea oricăreia dintre părțile contractante, care și-a notificat interesul în conformitate cu subparagraful (2) b), de a

avea acces la orice depozitie scrisă adresată panelului, cu consimțământul partii contractante care a înaintat-o.

Lucrările panelului vor fi confidențiale. Panelul va face o apreciere obiectivă a problemelor ce i-au fost prezentate, inclusiv a faptelor ce au condus la diferend și a conformării măsurilor cu dispozițiile aplicabile comerțului în baza art. 5 sau 29. În exercitarea atribuțiilor sale, panelul se va consulta cu părțile contractante la diferend și le va da ocazia sa ajungă la o soluție satisfăcătoare pentru acestea.

În cazul în care nu s-a stabilit altfel de către părțile contractante la diferend, panelul își va baza hotărîrea pe argumentele și depozitiile părților contractante la diferend. Panelul se va orienta după interpretările date GATT și instrumentelor conexe în cadrul GATT și nu va pune la îndoială compatibilitatea cu art. 5 sau 29 a practicilor aplicate de o parte contractantă care este parte la GATT altor părți la GATT, cărora li se aplica dispozițiile GATT și care nu au fost chemate de acele alte părți la reglementarea diferendelor în baza GATT.

În cazul în care nu s-a stabilit altfel de părțile contractante la diferend, toate procedurile ce implica un panel, inclusiv elaborarea raportului final, vor fi finalizate în termen de 180 de zile de la data constituirii panelului; totuși neîndeplinirea tuturor procedurilor în aceasta perioadă nu va afecta valabilitatea raportului final.

b) Panelul își va stabili singur competența; aceasta va fi definitivă și obligatorie. Orice obiecție formulată de către o parte contractantă la diferend în legătura cu faptul că diferendul nu este de competența panelului va fi analizată de către panel, care va hotărî dacă va trata obiecția ca o chestiune preliminară sau o va uni cu fondul diferendului.

c) În cazul în care sînt două sau mai multe cereri pentru stabilirea unui panel în legătura cu diferendele care sînt similare pe fond, secretarul general poate desemna, cu consimțământul tuturor părților contractante la diferend, un singur panel.

(4) a) După ce a luat în considerare argumentele contestației, un panel va prezenta părților contractante la diferend secțiunile descriptive ale proiectului de raport scris, inclusiv prezentarea faptelor și un rezumat al argumentelor prezentate de părțile contractante la diferend. Părților contractante la diferend li se va oferi ocazia sa prezinte comentarii scrise asupra secțiunilor descriptive, într-o perioadă de timp stabilită de către panel.

După data stabilită pentru primirea comentariilor din partea părților contractante, panelul va emite părților contractante la diferend un raport interimar, în scris, incluzînd secțiunile descriptive și concluziile propuse de către panel. În decursul perioadei stabilite de către panel, o parte contractantă la diferend poate înainta panelului o cerere scrisă, solicitînd reexaminarea de către panel a unor aspecte din raportul interimar, înainte de elaborarea raportului final. Înainte de elaborarea raportului final, panelul, la alegerea sa, se poate

intilni cu părțile contractante la diferend, pentru a discuta problemele ridicate de o astfel de cerere.

Raportul final va include secțiunile descriptive (inclusiv prezentarea faptelor și un rezumat al motivelor prezentate de către părțile contractante la diferend), constatările și concluziile panelului, precum și discutarea argumentelor legate de unele aspecte concrete din raportul interimar în faza reexaminării sale. Raportul final se va ocupa de fiecare problema de fond ridicată în fata panelului, necesară soluționării diferendului, și va prezenta motivele pentru concluziile panelului.

Panelul va pune, cu promptitudine, raportul final la dispoziția Secretariatului și a părților contractante la diferend. Secretariatul va distribui tuturor părților contractante, cât mai repede posibil, raportul final împreună cu eventualele expuneri scrise pe care o parte contractantă la diferend dorește să le anexeze la raport.

b) În situația în care panelul stabilește ca o măsură introdusă sau menținută de către o parte contractantă nu corespunde cu dispozițiile art. 5 sau 29 sau cu o prevedere GATT sau a instrumentelor conexe, care se aplica în baza art. 29, panelul poate recomanda în raportul sau final ca partea contractantă să schimbe sau să renunțe la măsura sau practica respectiva, astfel încât să se conformeze acelei dispoziții.

c) Rapoartele panelului vor fi adoptate de către Conferința Cartei. Pentru a permite Conferinței Cartei să aibă suficient timp pentru a examina rapoartele panelului, nici un raport nu va fi adoptat de către Conferința Cartei mai devreme de 30 de zile de la transmiterea sa tuturor părților contractante de către Secretariat. Părțile contractante care au obiecții la raportul panelului își vor expune, în scris, motivele obiecțiilor lor și le vor transmite Secretariatului cu cel puțin 10 zile înainte de data la care raportul va fi prezentat pentru adoptare de către Conferința Cartei, iar Secretariatul le va transmite, cu promptitudine, tuturor părților contractante. Părțile contractante la diferend și părțile contractante care și-au notificat interesul în conformitate cu subparagraful (2) b) vor avea dreptul să participe la examinarea de către Conferința Cartei a raportului panelului asupra diferendului respectiv și opiniile lor vor fi în totalitate consemnate.

d) Pentru a asigura soluționarea efectivă a diferendului în avantajul tuturor părților contractante, respectarea promptă a regulilor și a recomandărilor raportului final, care a fost adoptat de Conferința Cartei, este esențială. Partea contractantă care trebuie să se supună regulilor și recomandărilor conținute în raportul final al panelului, care a fost adoptat de către Conferința Cartei, va informa Conferința Cartei în legătura cu intențiile sale privind respectarea unor astfel de reguli sau recomandări. În cazul în care respectarea imediată este impracticabilă, partea contractantă implicată va explica Conferinței Cartei motivele și, în lumina acestei explicații, va avea la dispoziție o perioadă rezonabilă pentru a le respecta.

Scopul soluționării diferendului este de a modifica sau înlătura măsurile neconforme.

(5) a) În cazul în care o parte contractantă nu a reușit, într-o perioadă rezonabilă, să se conformeze unei reguli sau recomandări conținute în raportul final al panelului, care a fost adoptat de către Conferința Cartei, o parte contractantă la diferend, vătămată de o astfel de neconformare, poate prezenta părții contractante care nu s-a conformat o cerere scrisă ca partea contractantă care nu s-a conformat să între în negocieri, cu scopul de a stabili o compensație reciproc acceptabilă. Dacă i se solicită astfel, partea contractantă care nu s-a conformat va intra imediat în astfel de negocieri.

b) Dacă partea contractantă care nu s-a conformat refuză să negocieze sau dacă părțile contractante nu au ajuns la un acord în termen de 30 de zile de la înaintarea cererii pentru negocieri, partea contractantă vătămată poate înainta o cerere scrisă pentru obținerea autorizării din partea Conferinței Cartei, de suspendare a obligațiilor pe care aceasta le are față de partea contractantă care nu s-a conformat, în baza art. 5 sau 29.

c) Conferința Cartei poate autoriza ca partea contractantă vătămată să-și suspende astfel de obligații față de partea contractantă care nu s-a conformat: în baza prevederilor art. 5 sau 29 sau a prevederilor GATT și ale instrumentelor conexe, care se aplică potrivit art. 29, așa cum partea contractantă vătămată considera echivalent în împrejurările respective.

d) Suspendarea obligațiilor va fi temporară și se va aplica numai atât timp cât măsura considerată a fi incompatibilă cu dispozițiile art. 5 sau 29 nu va fi înlăturată sau pînă cînd se ajunge la o soluție reciproc satisfăcătoare.

(6) a) Înainte de a-și suspenda astfel de obligații, partea contractantă vătămată va informa partea contractantă care nu s-a conformat asupra naturii și nivelului acestei suspendări propuse. Dacă partea contractantă care nu s-a conformat prezintă secretarului general o obiecție scrisă asupra nivelului suspendării obligațiilor propuse de către partea contractantă vătămată, obiecția va fi supusă arbitrajului, după cum se prevede în cele ce urmează. Această suspendare a obligațiilor va fi amînată pînă la încheierea arbitrajului, după care hotărîrea panelului de arbitraj va fi definitivă și obligatorie în conformitate cu subparagraful (6) e).

b) Secretarul general va stabili un panel de arbitraj în conformitate cu subparagrafele (2) d) - 2 f) care, dacă va fi posibil, va fi același panel care a stabilit regulile și recomandările la care se face referire în subparagraful (4) d), pentru a examina nivelul obligațiilor pe care partea contractantă vătămată le propune spre suspendare. Dacă Conferința Cartei nu hotărăște altfel, regulile de procedură pentru lucrările panelului vor fi adoptate în conformitate cu subparagraful (3) a).

c) Panelul de arbitraj va stabili dacă nivelul obligațiilor propuse spre suspendare de către partea contractantă vătămată

este excesiv în comparație cu dăuna pe care a suferit-o și dacă da, în ce măsură. Panelul nu va examina natura obligațiilor suspendate, decât în măsura în care acesta nu poate fi separată de stabilirea nivelului obligațiilor suspendate.

d) Panelul de arbitraj va prezenta hotărîrea sa scrisă părții contractante vătămate și celei care nu s-a conformat, precum și Secretariatului, în termen de 60 de zile de la formarea panelului sau într-un interval de timp asupra căruia au căzut de acord părțile contractante vătămate și cele care nu s-au conformat. Secretariatul va prezenta hotărîrea mai sus menționată Conferinței Cartei, cît mai curînd posibil, dar nu mai tîrziu de reuniunea Conferinței Cartei care urmează după primirea acestei hotărîri.

e) Hotărîrea panelului de arbitraj va fi definitivă și obligatorie după 30 de zile de la data prezentării sale Conferinței Cartei și orice nivel al suspendării beneficiilor permise de către aceasta poate fi pus în aplicare de partea contractantă vătămată, într-o astfel de manieră, încît acea parte contractantă să o considere corespunzătoare situației, în cazul în care, înainte de expirarea celor 30 de zile, Conferința Cartei nu hotărîște altfel.

În urma suspendării oricărei obligații față de o parte contractantă care nu se conformează, o parte contractantă vătămată va depune toate eforturile să nu afecteze, în mod negativ, comerțul nici unei alte părți contractante.

(7) Fiecare parte contractantă poate desemna două persoane care vor fi nominalizate în mod curent ca membri ai panelului de reglementare a diferendelor în sensul GATT, dacă părțile contractante sînt și părți la GATT și dacă doresc și sînt capabile să acționeze în această calitate în conformitate cu dispozițiile din această anexă. Secretarul general poate, de asemenea, desemna, cu consimțămîntul Conferinței Cartei, nu mai mult de 10 persoane care doresc și sînt capabile să acționeze în această calitate pentru reglementarea diferendelor în conformitate cu paragrafele (2) - (4). Conferința Cartei poate hotărî, în plus, desemnarea a maximum 20 de persoane în același scop, care figurează pe lista altor organisme internaționale în soluționarea diferendelor și care doresc și sînt capabile să acționeze în această calitate. Numele tuturor persoanelor astfel desemnate vor constitui lista numelor pentru reglementarea diferendelor. Persoanele vor fi desemnate strict pe baza obiectivității, încrederii pe care o inspiră și a unei judecări sanatoase, precum și, pe cît posibil, a experienței în comerțul internațional și în probleme de energie, în special în probleme care decurg din dispozițiile aplicabile în baza art. 29. În îndeplinirea oricărei funcții prevăzute de această anexă, cei nominalizați nu vor fi afiliați și nici nu vor primi instrucțiuni de la nici una dintre părțile contractante. Cei nominalizați vor acționa în această calitate pe termene de 5 ani, care pot fi reînnoite pînă în momentul în care sînt desemnați succesorii lor. O persoană nominalizată, căreia i-a expirat termenul, va continua să îndeplinească orice funcție pentru care a fost aleasă în

conformitate cu aceasta anexa. În cazul decesului, demisiei sau incapacității unei persoane nominalizate, partea contractantă sau secretarul general, oricare dintre ei a nominalizat-o, va avea dreptul sa numească o alta persoana pentru a acționa pentru perioada rămasă, nominalizarea secretarului general fiind însă condiționată de aprobarea Conferinței Cartei.

(8) Fără a incalca dispozițiile conținute în aceasta anexa, părțile contractante sînt încurajate sa se consulte pe toată perioada desfășurării lucrărilor pentru soluționarea diferendelor în vederea reglementării acestora.

(9) Conferința Cartei poate sa numească sau sa desemneze alte organisme sau foruri pentru îndeplinirea funcțiilor stabilite în aceasta anexa Secretariatului și secretarului general.

12. ANEXA B

Formularea de alocare a costurilor Cartei

[În conformitate cu art. 37 paragraful (3)]

(1) Contribuțiile pe care le plătesc părțile contractante se determina de către Secretariat, anual, pe baza contribuțiilor lor procentuale stabilite prin cea mai recenta contribuție la bugetul Națiunilor Unite (completată cu informații privind contribuțiile teoretice pentru părțile contractante care nu sînt membre ale Națiunilor Unite).

(2) Contribuția este ajustata corespunzător, pentru a se asigura ca totalul contribuțiilor părților contractante este de 100% .

13. ANEXA PA

LISTA

semnatarilor care nu accepta obligațiile privind aplicarea provizorie ce rezulta din articolul 45 subparagraful (3) b)

[În conformitate cu art. 45 subparagraful (3) c)]

1. Republica Ceha
2. Germania
3. Ungaria
4. Lituania
5. Polonia
6. Slovacia

14. ANEXA T

MĂSURILE TRANZITORII ALE PĂRȚILOR CONTRACTANTE

[În conformitate cu art. 32 paragraful (1)]

Lista părților contractante eligibile pentru măsuri tranzitorii

- Albania
- Armenia
- Azerbaidjan
- Belarus

Bulgaria
Croatia
Republica Ceha
Estonia
Georgia
Ungaria
Kazahstan
Kirghizstan
Letonia
Lituania
Moldova
Polonia
România
Federația Rusa
Slovacia
Slovenia
Tadjikistan
Turkmenistan
Ucraina
Uzbekistan

Lista dispozițiilor eligibile pentru aranjamente tranzitorii
Prevedere

Articolul 6 paragraful (2)
Articolul 6 paragraful (5)
Articolul 7 paragraful (4)
Articolul 9 paragraful (1)
Articolul 10 paragraful (7)
Articolul 14 subparagraful (1) d)
Articolul 20 paragraful (3)
Articolul 22 paragraful (3)

ARTICOLUL 6 PARAGRAFUL (2)

"Fiecare parte contractantă va asigura ca, în cadrul jurisdicției sale, are și aplica legi necesare și adecvate pentru activitatea economică în sectorul energetic, care sa se refere la practicile anticoncurențiale concertate și unilaterale".

ȚARA: ALBANIA
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere

În Albania nu exista o lege a protecției concurenței. Legea hidrocarburilor nr. 7.746 din 28 iulie 1993 și Legea mineralelor nr. 7.796 din 17 februarie 1994 nu conțin astfel de prevederi. Legea electricității este în curs de elaborare; este planificat să fie înaintată Parlamentului până la sfârșitul anului 1996. În

aceste legi, Albania intenționează sa includă prevederi privind practicile anticoncurențiale.

Perioada de tranziție
1 ianuarie 1998.

ȚARA: ARMENIA
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere
În prezent în Armenia exista monopol de stat în cele mai multe dintre sectoarele energetice. Nu exista o lege a protecției concurenței, regulile de concurență nefiind încă implementate. Nu exista legi în domeniul energiei. Proiectele legilor energiei urmează sa fie înaintate Parlamentului în anul 1994. Se preconizează ca aceste legi sa includă prevederi privind comportamentul anticoncurențial, care vor fi armonizate cu legislația privind concurența din Uniunea Europeană.

Perioada de tranziție
31 decembrie 1997.

ȚARA: AZERBAIDJAN
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere
Legislația antimonopol este în curs de elaborare.

Perioada de tranziție
1 ianuarie 2000.

ȚARA: BELARUS
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere
Legislația antimonopol este în curs de elaborare.

Perioada de tranziție
1 ianuarie 2000.

ȚARA: GEORGIA
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere

Legile privind demonopolizarea sînt în curs de elaborare și, de aceea, deocamdată, statul deține monopolul asupra tuturor surselor și resurselor energetice, limitînd posibilitatea de concurența în sectorul energetic și al combustibililor.

Perioada de tranziție
1 ianuarie 1999.

ȚARA: KAZAHSTAN
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere

Legea privind dezvoltarea concurenței și reducerea activităților de monopol nr. 656 din 11 iunie 1991 a fost adoptată, dar are un caracter general. Este necesară dezvoltarea în continuare a legislației (în domeniu), prin adoptarea unor amendamente relevante sau prin adoptarea unei legi noi.

Perioada de tranziție
1 ianuarie 1998.

ȚARA: KIRGHIZSTAN
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere

Legea politicilor antimonopol a fost deja adoptată. Este necesară o perioadă de tranziție pentru a adapta prevederile acestei legi sectorului energetic care, acum, este strict reglementat de stat.

Perioada de tranziție
1 iulie 2001.

ȚARA: MOLDOVA
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere

Legea privind reducerea activităților de monopol și dezvoltarea concurenței din 29 ianuarie 1992 asigură o bază administrativă și juridică pentru facilitarea concurenței și crearea măsurilor de împiedicare, limitare și reducere a activităților monopoliste. Este orientată spre implementarea condițiilor economiei de piață. Totuși această lege nu stipulează măsuri concrete pentru practici anticoncurențiale în sectorul energetic și nici nu acoperă în totalitate dispozițiile art. 6. În anul 1995 va fi înaintat Parlamentului proiectul de lege a protecției concurenței și un program de stat pentru demonopolizarea în economie. Proiectul de lege a energiei, care va fi, de asemenea, înaintat Parlamentului în anul 1995, va cuprinde măsuri privind demonopolizarea și facilitarea concurenței în sectorul energetic.

Perioada de tranziție
1 ianuarie 1998.

ȚARA: ROMÂNIA
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere

Regulile de concurență nu sînt încă implementate. Proiectul de lege privind protecția concurenței a fost înaintat Parlamentului și este planificat să fie adoptat în cursul anului 1994. Proiectul de lege conține dispoziții referitoare la comportamentele anticoncurențiale, fiind armonizat cu Legea concurenței din Uniunea Europeană.

Perioada de tranziție
31 decembrie 1996.

ȚARA: FEDERAȚIA RUSA
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Federația.

Descriere

În Federația Rusă s-a creat un cadru complex privind legislația antimonopolistă, dar alte măsuri juridice și organizatorice care să prevină, să limiteze sau să interzică

activități de monopol și concurența neloială urmează să fie adoptate și, în special, în sectorul energetic.

Perioada de tranziție
1 iulie 2001.

ȚARA: SLOVENIA
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere

Legea privind protecția concurenței, adoptată în anul 1993 și publicată în Jurnalul Oficial nr. 18/93, tratează practicile anticoncurențiale, în general. Aceasta lege stipulează, de asemenea, și condițiile pentru înființarea autorităților competente. În prezent autoritatea competentă este Biroul pentru protecția concurenței din cadrul Ministerului Economiei și Dezvoltării. Având în vedere importanța sectorului energetic, se are în vedere o lege separată pentru acest sector. Pentru conformare deplină, este necesară o perioadă mai mare.

Perioada de tranziție
1 ianuarie 1998.

ȚARA: TADJIKISTAN
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere

În anul 1993 Tadjikistan a adoptat o lege privind demonopolizarea și concurența. Totuși, datorită situației economice dificile din Tadjikistan, aplicabilitatea acestei legi a fost temporar suspendată.

Perioada de tranziție
31 decembrie 1997.

ȚARA: TURKMENISTAN
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere

Prin Decretul Președintelui Turkmenistanului nr. 1.532 din 21 octombrie 1993 a fost înființat și funcționează Comitetul pentru reducerea activităților de monopol, al cărui rol este de a proteja întreprinderile și alte entități de practici monopoliste și de a promova formarea principiilor de piață pe baza dezvoltării concurenței și a antreprenoriatului. Este necesară o îmbunătățire a legislației și reglementărilor care se referă la practicile antimonopoliste ale întreprinderilor care își desfășoară activitatea economică în sectorul energetic.

Perioada de tranziție
1 iulie 2001.

ȚARA: UZBEKISTAN
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere

În Uzbekistan Legea privind restricționarea activităților de monopol a fost adoptată și a intrat în vigoare în iulie 1992. Totuși legea [asa cum se specifica în articolul 1 paragraful (3)] nu se extinde și asupra activităților întreprinderilor din sectorul energetic.

Perioada de tranziție
1 iulie 2001.

ARTICOLUL 6 PARAGRAFUL (5)

"Dacă o parte contractantă considera ca o anumită practică anticoncurențială desfășurată în aria altei părți contractante afectează în sens negativ un interes important, relevant pentru obiectivele identificate în acest articol, partea contractantă poate notifica celorlalte părți contractante și poate cere ca autoritățile sale, care supraveghează concurența, să inițieze acțiuni corespunzătoare de executare. Partea contractantă care face notificarea va include în această notificare informații suficiente pentru a permite părții contractante cărora i se notifică să identifice practicile anticoncurențiale care constituie obiectul notificării și se va oferi să furnizeze informații suplimentare și să coopereze în măsura în care partea contractantă care face notificarea poate să o facă. Partea contractantă cărora i se notifică sau, după caz, autoritățile competente pe probleme de concurență se pot consulta cu autoritățile pe probleme de concurență ale părții contractante care a făcut notificarea și vor acorda întreaga lor considerație cererii părții contractante care a făcut notificarea în luarea deciziei de a iniția sau nu acțiunea de executare în ceea ce privește respectiva practică anticoncurențială, menționată în notificare. Partea contractantă cărora i s-a făcut notificarea va

informa partea contractantă care a făcut notificarea asupra deciziei sale sau asupra deciziei autorităților competente și poate, dacă aceasta dorește, sa informeze partea contractantă care a făcut notificarea asupra motivelor deciziei. Dacă este inițiată acțiunea de executare, partea contractantă careia i s-a făcut notificarea va înștiința partea contractantă care a făcut notificarea cu privire la rezultatele acesteia și, în măsura în care este posibil, cu privire la orice evoluție tranzitorie semnificativă."

ȚARA: ALBANIA
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere
În Albania nu au fost încă înființate instituții însărcinate cu aplicarea regulilor concurenței. Aceste instituții vor fi prevăzute în Legea privind protecția concurenței, care este prevăzută pentru a fi finalizată în anul 1996.

Perioada de tranziție
1 ianuarie 1999.

ȚARA: ARMENIA
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere
Instituții însărcinate cu aplicarea prevederilor din acest paragraf nu au fost încă înființate în Armenia. În legile energiei și protecției concurenței sînt planificate sa se includă prevederi pentru înființarea unor astfel de instituții.

Perioada de tranziție
31 decembrie 1997.

ȚARA: AZERBAIDJAN
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere
Autoritățile antimonopoliste vor fi înființate după adoptarea legislației antimonopoliste.

Perioada de tranzitie
1 ianuarie 2000.

ȚARA: BELARUS
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere
Autoritățile antimonopoliste vor fi înființate după adoptarea legislației antimonopoliste.

Perioada de tranzitie
1 ianuarie 2000.

ȚARA: GEORGIA
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere
În Georgia legea privind demonopolizarea sînt, în prezent, în faza de elaborare, acesta fiind motivul pentru care autoritățile antimonopoliste nu au fost înființate încă.

Perioada de tranzitie
1 ianuarie 1999.

ȚARA: KAZAHSTAN
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere
În Kazahstan a fost înființat un comitet antimonopol, dar activitatea acestuia trebuie îmbunătățită atît din punct de vedere legislativ, cît și organizatoric, astfel încît să creeze un mecanism efectiv care să poată soluționa sesizările privind practicile anticoncurențiale.

Perioada de tranzitie
1 ianuarie 1998.

ȚARA: KIRGHIZSTAN
Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere

În Kirghizstan nu exista nici un mecanism de control al practicilor anticoncurențiale și nici legislația specifică. Este necesar să se înființeze autorități antimonopoliste adecvate.

Perioada de tranziție
1 iulie 2001.

ȚARA: MOLDOVA
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere

În Moldova, Ministerul Economiei este responsabil pentru controlul practicilor concurențiale. Legii privind încălcarea regulilor administrative i s-au adus amendamente care prevăd sancțiuni pentru încălcarea regulilor de concurență de către întreprinderile monopoliste. Proiectul legii concurenței, care este în prezent în stadiu de elaborare, va conține prevederi privind punerea în aplicare a regulilor de concurență.

Perioada de tranziție
1 ianuarie 1998.

ȚARA: ROMÂNIA
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere

Instituțiile care vor aplica dispozițiile acestui paragraf nu au fost încă înființate în România. Instituțiile însărcinate cu aplicarea regulilor de concurență sînt prevăzute în proiectul de lege privind protecția concurenței, prevăzută să fie adoptată în anul 1994. Proiectul prevede, de asemenea, intrarea în vigoare a legii după o perioadă de 9 luni de la data publicării sale. În conformitate cu Acordul european, României i s-a acordat o perioadă de 5 ani pentru implementarea regulilor de concurență.

Perioada de tranziție
1 ianuarie 1998.

ȚARA: TADJIKISTAN
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere
În anul 1993 Tadjikistan a adoptat Lege privind demonopolizarea și concurența, dar instituțiile care să aplice regulile de concurență sînt în stadiu de înființare.

Perioada de tranziție
31 decembrie 1997.

ȚARA: UZBEKISTAN
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere
În Uzbekistan, Legea privind restricționarea activităților de monopol a fost adoptată și a intrat în vigoare în iulie 1992. Totuși legea [asa cum se specifică în articolul 1 paragraful (3)] nu se extinde și asupra activităților întreprinderilor din sectorul energetic.

Perioada de tranziție
1 iulie 2001.

ARTICOLUL 7 PARAGRAFUL (4)
"În cazul în care tranzitul de materiale și produse energetice nu poate fi efectuat pe baze comerciale cu facilități de transport al energiei, părțile contractante nu vor ridica obstacole în calea creării de noi capacități, cu excepția cazului în care se prevede altfel de legislația aplicabilă, care este conformă paragrafului (1)."

ȚARA: AZERBAIDJAN
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere
Este necesar să se adopte un set de legi pentru sectorul energetic, inclusiv proceduri de acordare a licențelor pentru activitatea de tranzit. În perioada de tranziție se preconizează și modernizarea unor linii de transmisie pentru curentul

electric, ca și a capacităților de generare, în scopul aducerii lor la cerințele tehnice mondiale și adaptării lor la condițiile economiei de piață.

Perioada de tranziție
31 decembrie 1999.

ȚARA: BELARUS
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere
În prezent se lucrează la legile pentru sectorul energetic, regimul pământului și alte aspecte și, pînă la aprobarea lor, rămîn neclaritate referitoare la condițiile pentru înființarea de noi capacități pentru purtătorii de energie în teritoriul Belarusiei.

Perioada de tranziție
31 decembrie 1998.

ȚARA: BULGARIA
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere
Bulgaria nu are legi care să reglementeze tranzitul materialelor și produselor energetice. În sectorul energetic este în desfășurare un proces de restructurare generală, inclusiv dezvoltarea cadrului instituțional, al legislației și reglementărilor.

Perioada de tranziție
Perioada de tranziție de 7 ani este necesară pentru a aduce legislația referitoare la tranzitul materialelor și produselor energetice în deplin acord cu această prevedere.

Perioada de tranziție
1 iulie 2001.

ȚARA: GEORGIA
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere

Este necesar sa se pregătească un set de legi în acest domeniu. În prezent, în Georgia sînt condiții care diferă substanțial în ceea ce privește transportul și tranzitul diverselor forme de energie (curent electric, gaze naturale, produse petroliere, cărbune).

Perioada de tranzitie
1 ianuarie 1999.

ȚARA: UNGARIA

Sector

Industria producătoare de energie electrica.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere

În conformitate cu legislația în vigoare, înființarea și exploatarea liniilor de transmisie de inalta tensiune este monopol de stat. Crearea unui nou cadru legislativ și care sa regularizeze înființarea, exploatarea și stabilirea formei de proprietate a liniilor de transmisie de inalta tensiune este în curs de elaborare. Ministerul Industriilor și Comerțului a luat deja initiativa elaborării unui nou act privind energia electrica, care va avea impact inclusiv asupra Codului civil și asupra actului privind concesiunile. Respectarea prevederilor articolului se poate realiza după intrarea în vigoare a noii legi a electricitatii și a actelor de reglementare aferente.

Perioada de tranzitie
31 decembrie 1996.

ȚARA: POLONIA

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere

Legea poloneza a energiei, în stadiu final de pregătire, prevede crearea de noi reglementări similare cu cele aplicate în țările cu economie de piata (licențe pentru producție, transmisie și comerț pentru purtatorii de energie). Pînă la adoptarea acestei legi de către Parlament, se solicita o suspendare temporară a obligațiilor care decurg din acest paragraf.

Perioada de tranzitie
31 decembrie 1995.

ARTICOLUL 9 PARAGRAFUL (1)

"Părțile contractante recunosc importanța piețelor de capital deschise în încurajarea fluxului de capital care să finanțeze comerțul cu materiale și produse energetice, precum și pentru efectuarea și sprijinirea investițiilor în activitățile economice din sectorul energetic, în ariile părților contractante, în special ale celor cu economie în tranziție.

Fiecare parte contractantă se va strădui să promoveze condiții pentru accesul societăților și cetățenilor altor părți contractante pe piața sa de capital, în scopul finanțării comerțului cu materiale și produse energetice și în scopul realizării de investiții în activitatea economică din sectorul energetic în ariile celorlalte părți contractante, pe baze care nu sînt mai puțin favorabile decît acelea pe care le acorda, în împrejurări similare, propriilor sale societăți și cetățeni sau societăților și cetățenilor oricărei alte părți contractante sau ale unui stat terț, oricare sînt mai favorabile."

ȚARA: AZERBAIDJAN

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

Legislația aferentă este în curs de elaborare.

Perioada de tranziție

1 ianuarie 2000.

ȚARA: BELARUS

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

Legislația aferentă este în curs de elaborare.

Perioada de tranziție

1 ianuarie 2000.

ȚARA: GEORGIA

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

Legislația aferentă este în curs de elaborare.

Perioada de tranziție
1 ianuarie 1997.

ȚARA: KAZAHSTAN
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere
Proiectul legii investițiilor străine este în faza de aprobare și se preconizează a fi adoptat de Parlament în toamna anului 1994.

Perioada de tranziție
1 iulie 2001.

ȚARA: KIRGHIZSTAN
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere
Legislația aferentă este în curs de elaborare.

Perioada de tranziție
1 iulie 2001.

ARTICOLUL 10 PARAGRAFUL (7)
Măsuri specifice

"Fiecare parte contractantă va acorda investițiilor din aria sa, aparținând investitorilor altei părți contractante, și activităților lor asociate, inclusiv de management, întreținere, folosire, fructificare sau înstrăinare, un tratament care nu este mai puțin favorabil decât cel acordat investițiilor propriilor investitori sau investitorilor altei părți contractante sau unui stat terț și activităților lor asociate, inclusiv de management, întreținere, folosire, fructificare sau înstrăinare, oricare este mai favorabil."

ȚARA: BULGARIA
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere

Persoanele străine nu pot dobândi drepturi de proprietate asupra pământului. O companie la care cota de participare la capital a persoanelor străine este mai mare de 50% nu poate dobândi drepturi de proprietate asupra terenurilor agricole.

Persoanele fizice și juridice străine nu pot dobândi drepturi de proprietate asupra pământului, cu excepția moștenirii, în condițiile legii. În acest caz proprietatea trebuie transferată.

O persoana străină poate dobândi drept de proprietate asupra clădirilor, dar nu și asupra pământului.

Persoanele străine sau companiile controlate de partea străină trebuie să obțină o autorizație pentru desfășurarea următoarelor activități:

- explorare, dezvoltare și extracție a resurselor naturale din marea teritorială, platoul continental sau zona economică exclusivă;

- dobândirea de bunuri imobiliare în regiunile geografice desemnate de Consiliul de Miniștri; autorizația se acordă de către Consiliul de Miniștri sau de un organism autorizat de Consiliul de Miniștri.

Perioada de tranziție

1 iulie 2001.

ARTICOLUL 14 SUBPARAGRAFUL (1) d)

"Fiecare parte contractantă va garanta, în ceea ce privește investițiile investitorilor oricărei alte părți contractante din aria sa, transferul liber în sau din aria sa, inclusiv transferul:

d) veniturilor necheeltuite și al altor remunerații ale personalului din străinătate angajat pentru acea investiție."

ȚARA: BULGARIA

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

Nationalii străini angajați de companii care au participare străină mai mare de 50% sau de o persoană străină, înregistrată ca un comerciant individual sau o sucursală sau ca o reprezentantă a unei companii străine în Bulgaria, și care primesc salariile în lea pot cumpăra valuta străină până la 70% din salariul lor, incluzând și plata pentru asigurările sociale.

Perioada de tranziție

1 iulie 2001.

ȚARA: UNGARIA

Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere
În Ungaria, în conformitate cu Actul investițiilor străine, art. 33, managerii generali și executivi, membrii Consiliului de administrație și angajații străini își pot transfera pînă la 50% din veniturile lor, după plata taxelor, rezultate din angajarea lor, la compania respectiva, prin banca companiei.

Perioada de tranziție
Eliminarea acestei restricții depinde de progresul pe care Ungaria îl va înregistra în programul de liberalizare a schimbului valutar, al cărui scop final este convertibilitatea totală a forintului. Această restricție nu creează bariere în calea investitorilor străini. Eliminarea ei se bazează pe prevederile art. 32.

Perioada de tranziție
1 iulie 2001.

ARTICOLUL 20 PARAGRAFUL (3)

"Fiecare parte contractantă va desemna unul sau mai multe puncte de informare, cărora să li se poată adresa și cereri privind informații despre legile, reglementările, hotărârile judecătorești și deciziile administrative, mai sus menționate, și va informa prompt Secretariatul despre existența lor, Secretariatul facindu-le disponibile la cerere."

ȚARA: ARMENIA
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere
În Armenia nu există încă puncte oficiale cărora să li se poată adresa cereri pentru informații privind legile relevante sau alte reglementări. De asemenea, nu există centre de informare. Se preconizează înființarea unui astfel de centru în perioada 1994-1995. Este necesară asistenta tehnică.

Perioada de tranziție
31 decembrie 1996.

ȚARA: AZERBAIDJAN
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere

În Azerbaidjan nu exista, pînă în prezent, nici un punct oficial căruia să i se poată adresa cereri pentru informații despre legile și reglementările relevante. În prezent, astfel de informații sînt concentrate în diverse organizații.

Perioada de tranziție
31 decembrie 1997.

ȚARA: BELARUS
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere

Nu exista în Belarus puncte de informare oficiale care pot da informații despre legi, reglementări, hotărîri judecătorești și decizii administrative. În ceea ce privește hotărîrile judecătorești și deciziile administrative, nu exista o practică privind publicarea lor.

Perioada de tranziție
31 decembrie 1998.

ȚARA: KAZAHSTAN
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere

Procesul de înființare a punctelor de informare a început. În ceea ce privește hotărîrile judecătorești și deciziile administrative, acestea nu se publică în Kazahstan (cu excepția unor decizii ale Curții supreme), întrucît se considera că acestea nu sînt surse de legi. Schimbarea acestei practici necesită o lungă perioadă de tranziție.

Perioada de tranziție
1 iulie 2001.

ȚARA: MOLDOVA
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere
Este necesar sa se înființeze puncte de informare.

Perioada de tranzitie
31 decembrie 1995.

ȚARA: FEDERAȚIA RUSA
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Federația și republicile care constituie Federația.

Descriere
În Federația Rusa nu exista nici un punct oficial de informare de unde sa se obțină informații despre legi și alte reglementări relevante. În ceea ce privește hotărârile judecătorești și deciziile administrative, acestea nu sînt considerate a fi surse de lege.

Perioada de tranzitie
31 decembrie 2000.

ȚARA: SLOVENIA
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere
În Slovenia nu exista încă nici un punct de informare oficial de unde sa se obțină informații despre legi și alte reglementări relevante. În prezent, aceste informații sînt disponibile în diverse ministere. Legea investițiilor străine, care este în curs de elaborare, prevede înființarea unui astfel de punct.

Perioada de tranzitie
1 ianuarie 1998.

ȚARA: TADJIKISTAN
Sector
Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare
Național.

Descriere

În Tadjikistan nu exista încă astfel de puncte de informare de unde sa se obțină informații despre legile relevante sau alte reglementări. Este doar o problema de lipsa de fonduri, pentru înființarea acestor centre.

Perioada de tranzitie

31 decembrie 1997.

ȚARA: UCRAINA

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

Este necesară o imbunatatire a gradului actual de transparenta a legilor pînă la nivelul solicitat de practicile internaționale. Ucraina trebuie sa înființeze puncte pentru furnizarea de informații despre legi, reglementări, hotărîri judecătorești și administrative și standarde de aplicare generală.

Perioada de tranzitie

1 ianuarie 1998.

ARTICOLUL 22 PARAGRAFUL (3)

Măsuri specifice

"Fiecare parte contractantă se angajează ca, dacă înființează sau menține o entitate și îi conferă autoritate normativă, administrativă sau alta autoritate guvernamentală, aceasta entitate își va exercita acea autoritate în concordanta cu obligațiile partii contractante prevăzute în acest tratat."

ȚARA: REPUBLICA CEHA

Sector

Industria de uraniu și nucleare.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

Pentru a saraci minereul de uraniu din rezervele de minereu de uraniu care sînt stocate de către Administrația Rezervelor Statului de Materiale, nu se acorda licențe pentru importul de minereu de uraniu și concentrații săi, inclusiv combustibilii pe baza de uraniu care conțin uraniu ce nu este de origine ceha.

Perioada de tranzitie

1 iulie 2001.

DECIZII CU PRIVIRE LA TRATATUL CARTEI ENERGIEI

Conferința Cartei Europene a Energiei a adoptat următoarele decizii:

1. Cu privire la tratat în general

În eventualitatea unui conflict între tratatul privind Spitsbergen din 9 februarie 1920 (Tratatul Svalbard) și Tratatul Cartei Energiei, tratatul privind Spitsbergen va prevala, fără a prejudicia poziția părților contractante cu privire la Tratatul Svalbard. În eventualitatea unui astfel de conflict sau a unui litigiu privind existența unui astfel de conflict sau a limitelor sale, art. 16 și partea a V-a a Tratatului Cartei Energiei nu se va aplica.

2. Cu privire la art. 10 paragraful (7)

Federația Rusă poate cere companiilor cu participare străină să obțină aprobarea legislativă pentru leasingul proprietății federale, cu condiția ca Federația Rusă să dea asigurări, fără excepții, ca acest procedeu nu se aplică de o manieră discriminatorie între investițiile investitorilor altei părți contractante.

3. Cu privire la art. 14

(1) Termenul libertatea transferului din art. 14 paragraful (1) nu exclude posibilitatea ca o parte contractantă (numită în continuare parte limitativă) să aplice restricții la mișcarea capitalului propriilor investitori, cu condiția ca:

a) aceste restricții să nu afecteze drepturile acordate prin art. 14 paragraful (1) investitorilor altor părți contractante cu privire la investițiile lor;

b) aceste restricții nu afectează tranzacțiile curente; și

c) partea contractantă să dea asigurări că investițiilor din aria sa, ale investitorilor tuturor celorlalte părți contractante li se acordă, în ceea ce privește transferul, un tratament care nu este mai puțin favorabil decât cel pe care aceasta îl acordă investițiilor investitorilor oricărei alte părți contractante sau oricărui alt stat terț, oricare este mai favorabil.

(2) Această decizie face obiectul examinării de către Conferința Cartei timp de 5 ani după intrarea în vigoare a acestui tratat, dar nu mai târziu decât data stabilită în art. 32 paragraful (3).

(3) Nici o parte contractantă nu va fi eligibilă să aplice astfel de restricții dacă nu notifică în scris Secretariatului provizoriu, nu mai târziu de data de 1 iulie 1995, că a ales să fie eligibilă să aplice restricții în conformitate cu această decizie și că este o parte contractantă care este un stat ce a fost parte constitutivă a fostei Uniuni a Republicilor Sovietice Socialiste.

(4) Pentru evitarea oricărui dubiu, nimic în această decizie nu va deroga, în ceea ce privește art. 16, de la drepturile unei

părți contractante care decurg de aici, ale investitorilor sau investițiilor lor, sau de la obligațiile unei părți contractante.

(5) În sensul acestei decizii:

* tranzacții curente sînt plati curente legate de circulația bunurilor, a serviciilor sau a persoanelor, care sînt efectuate în conformitate cu practicile internaționale firești și nu includ aranjamente care constituie, din punct de vedere material, o combinație a unei plati curente cu o tranzacție de capital, cum ar fi plățile eșalonate și plățile anticipate (avansurile), ceea ce înseamnă a împiedica (obstructiona) legislația în domeniu a partii limitative.

4. Cu privire la art. 14 paragraful (2)

Fără a încalca dispozițiile cerințelor art. 14 și alte obligații internaționale ale sale, România se va strădui să realizeze în perioada de tranziție, convertibilitatea totală a monedei sale naționale, să ia măsurile necesare pentru a îmbunătăți eficiența procedurilor sale pentru transferurile veniturilor legate de investiții și, în orice caz, va garanta efectuarea acestor transferuri în valuta liber convertibilă, fără restricții sau întâzieri care să depășească 6 luni. România va da asigurări ca investițiilor din aria sa și ale investitorilor oricărei alte părți contractante li se acorda, în ceea ce privește transferurile, un tratament care nu este mai puțin favorabil decît cel pe care aceasta îl acorda investițiilor investitorilor oricărei alte părți contractante sau oricărui stat terț, oricare este mai favorabil.

5. Cu privire la art. 24 subparagraful (4) a) și art. 25

O investiție a unui investitor la care se referă art. 1 subparagraful (7) a) (ii) al unei părți contractante care nu este o parte la AIE sau un membru la o zonă de liber schimb sau la o uniune vamală va fi îndreptățită să i se acorde tratamentul pe care îl acorda acest AIE, zonă de liber schimb sau uniune vamală, cu condiția ca acea investiție:

a) să aibă sediul înregistrat sau locul principal de desfășurare a afacerii în aria unei părți la acel AIE sau a unui membru al unei zone de liber schimb sau a unei uniuni vamale; sau

b) în cazul în care are numai sediul înregistrat în acea arie, să aibă o legătură efectivă și să continue cu economia uneia dintre părți la AIE, a unui membru la o zonă de liber schimb sau la o uniune vamală.

PROTOCOLUL CARTEI ENERGIEI
privind eficiența energetică și aspectele legate de mediu
(traducere)

PREAMBUL

Părțile contractante la prezentul protocol,
avînd în vedere Carta Europeană a Energiei, adoptată prin
Actul final al Conferinței Cartei Europene a Energiei de la Haga,
semnat la Haga la 17 decembrie 1991, și, în special, declarațiile

pe care le conține, potrivit cărora este necesară cooperarea în domeniul eficienței energetice și al aspectelor legate de mediu, avînd în vedere, de asemenea, Tratatul Cartei Energiei, deschis pentru semnare de la data de 17 decembrie 1994 pînă la data de 16 iunie 1995,

luînd în considerare activitatea întreprinsă de organizații și forumuri internaționale în domeniul eficienței energetice și al aspectelor legate de mediu asociate ciclului energetic,

constienti de îmbunătățirile în siguranța furnizării energiei și de beneficiile economice și de mediu importante, care rezulta din aplicarea măsurilor de eficiența energetică legate de costuri efective, și constienti de importanța lor pentru procesul de restructurare economică și creșterea standardului de viață,

recunoscînd ca îmbunătățirea eficienței energetice reduce consecințele negative asupra mediului, asociate ciclului energetic, inclusiv încălzirea globului și ploile acide,

convinsi ca prețul la energie trebuie să reflecte pe cît de mult posibil o piață concurențială, asigurînd formarea prețurilor pe principii de piață, incluzînd reflectarea mai largă a costurilor și beneficiilor legate de mediu și recunoscînd ca acest mod de formare a prețurilor este vital pentru a progresa în domeniul eficienței energetice și protecției mediului, asociată acesteia,

admitînd rolul vital al sectorului privat, inclusiv al întreprinderilor mici și mijlocii în promovarea și aplicarea măsurilor de eficiența energetică și cu intenția de a asigura un cadru instituțional favorabil pentru investiții viabile din punct de vedere economic în domeniul eficienței energetice,

recunoscînd ca formele comerciale de cooperare ar putea necesita o cooperare interguvernamentală, complementară, în special în domeniul formulării politicii și analizei energetice, ca și în alte domenii care sînt esențiale pentru creșterea eficienței energetice, dar nu sînt potrivite pentru o finanțare privată, și

dorînd să întreprindă acțiuni coordonate și de cooperare în domeniul eficienței energetice și protecției mediului și să adopte un protocol care să creeze cadrul pentru utilizarea energiei, cît mai economic și mai eficient posibil,

au convenit asupra celor ce urmează:

PARTEA I

Introducere

ART. 1

Scopul și obiectivele protocolului

(1) Acest protocol definește principiile politicii pentru promovarea eficienței energetice ca o sursă importantă de energie și pentru reducerea, în consecință, a impactului negativ al sistemelor energetice asupra mediului. Mai mult, el oferă direcții privind dezvoltarea programelor de eficiența energetică, indică domenii de cooperare și oferă un cadru pentru dezvoltarea de acțiuni coordonate și de cooperare. Aceste acțiuni pot include

prospectarea, exploatarea, producerea, conversia, stocarea, transportul, distribuția și consumul de energie și pot să se refere la orice sector economic.

(2) Obiectivele acestui protocol sînt:

a) promovarea politicilor de eficiența energetică, compatibile cu o dezvoltare durabilă;

b) crearea condițiilor-cadru care să-i determine pe producători și pe consumatori să utilizeze energia cît mai economic posibil, eficient și benefic pentru mediu, în special prin organizarea piețelor de energie eficiente și printr-o reflectare cît mai mare a costurilor și beneficiilor legate de mediu; și

c) încurajarea cooperării în domeniul eficienței energetice.

ART. 2

Definiții

În sensul acestui protocol:

(1) Carta înseamnă Carta Europeană a Energiei, adoptată prin Actul final al Conferinței Cartei Europene a Energiei de la Haga, semnat la 17 decembrie 1991; semnarea documentului final este considerată a fi semnarea Cartei;

(2) parte contractantă înseamnă un stat sau o organizație de integrare economică regională, care a consimțit să se oblige prin acest protocol și pentru care protocolul este în vigoare;

(3) organizație de integrare economică regională înseamnă o organizație constituită din state, cărora ele i-au transferat competențe pentru anumite probleme, dintre care unele guvernate de acest protocol, inclusiv autoritatea de a lua decizii, obligatorii pentru ele, în legătură cu acele probleme;

(4) ciclul energetic înseamnă întregul lanț energetic, inclusiv activități legate de prospectarea, explorarea, producerea, conversia, stocarea, transportul, distribuția și consumul diferitelor forme de energie și prelucrarea și înlăturarea deșeurilor, ca și întreruperea sau încetarea acestor activități, minimizînd impactul negativ asupra mediului;

(5) eficiența costurilor înseamnă realizarea unui obiectiv cu cel mai scăzut cost sau obținerea celui mai mare beneficiu la un cost dat;

(6) îmbunătățirea eficienței energetice înseamnă acțiunea pentru a menține aceeași unitate de produs (bunuri sau servicii) fără scăderea calității sau a performanței produsului, concomitent cu reducerea cantității de energie cerute de producerea acelui produs;

(7) impact asupra mediului înseamnă orice efect asupra mediului, cauzat de o activitate dată, inclusiv asupra sănătății și siguranței oamenilor, florei, faunei, solului, aerului, climatului, peisajului și monumentelor istorice sau asupra altor structuri fizice ori asupra interacțiunii acestor factori; el include, de asemenea, efecte asupra moștenirii culturale sau condițiilor socioeconomice rezultate din degradarea acestor factori.

Principii de politica

ART. 3

Principii de baza

Părțile contractante se vor orienta după următoarele principii:

(1) Părțile contractante vor coopera și, în măsura în care este cazul, își vor acorda asistența pentru formularea și aplicarea politicilor de eficiența energetică, a legilor și reglementărilor în domeniu.

(2) Părțile contractante vor stabili politici de eficiența energetică și cadrul legislativ adecvat de reglementare care promovează, inter alia:

a) funcționarea eficientă a mecanismelor de piață, inclusiv formarea prețurilor după criteriile de piață și o mai mare reflectare a costurilor și beneficiilor legate de mediu;

b) reducerea barierelor în calea eficienței energetice, stimulând astfel investițiile;

c) mecanisme pentru finanțarea inițiativelor în domeniul eficienței energetice;

d) educarea și conștientizarea;

e) diseminarea și transferul de tehnologii;

f) transparența cadrului legislativ și de reglementare.

(3) Părțile contractante se vor strădui să realizeze un beneficiu maxim din eficiența energetică pe întregul ciclu energetic. În acest scop, ei vor formula și aplica, în limitele maxime ale competenței lor, politici de eficiența energetică și acțiuni coordonate și de cooperare, bazate pe eficiența costurilor și eficiența economică, luând în considerare în mod corespunzător aspectele legate de mediu.

(4) Politicile de eficiența energetică vor include atât măsuri pe termen scurt pentru adaptarea practicilor anterioare, cât și măsuri pe termen lung pentru îmbunătățirea eficienței energetice în ciclul energetic.

(5) În cadrul cooperării pentru atingerea obiectivelor acestui protocol, părțile contractante vor lua în considerare diferențele dintre efectele negative și diminuarea costurilor între părțile contractante.

(6) Părțile contractante recunosc rolul vital al sectorului privat. Ele vor încuraja acțiunile prin utilități de energie, autorități responsabile și agenții specializate și o strinsă cooperare între industrie și administrațiile publice.

(7) Acțiunile coordonate și de cooperare vor lua în considerare principiile relevante adoptate în acorduri internaționale la care părțile contractante sînt părți și care au ca scop protecția și îmbunătățirea mediului.

(8) Părțile contractante vor beneficia de activitatea și experiența organismelor internaționale competente sau ale altor organisme și vor avea grija să evite suprapunerile.

ART. 4

Împărțirea responsabilităților și corelarea

Fiecare parte contractantă se va strădui să asigure corelarea politicilor de eficiență energetică între toate autoritățile lor responsabile.

ART. 5

Strategii și obiective de politică

Părțile contractante vor formula strategii și vor defini obiective ale politicii privind îmbunătățirea eficienței energetice, aplicate condițiilor lor energetice specifice, care să ducă la reducerea impactului ciclului energetic asupra mediului. Aceste strategii și obiective de politică vor fi transparente pentru toate părțile interesate.

ART. 4

Finanțare și facilități financiare

(1) Părțile contractante vor încuraja aplicarea de noi abordări și metode pentru finanțarea investițiilor din domeniul eficienței energetice și al protecției mediului legate de energie, cum ar fi societățile mixte între utilizatorii de energie și investitori externi (denumite în continuare finanțare cu terți).

(2) Părțile contractante se vor strădui să beneficieze de, și să promoveze accesul la, piețele de capital private și la instituțiile financiare internaționale existente, pentru a facilita investițiile în îmbunătățirea eficienței energetice și în protecția mediului, legată de eficiența energetică.

(3) Părțile contractante pot, sub rezerva dispozițiilor Tratatului Cartei Energiei și a altor obligații juridice internaționale, să acorde facilități fiscale sau financiare utilizatorilor de energie, cu scopul de a facilita penetrarea pe piața a tehnologiilor, produselor și serviciilor de eficiență energetică. Ele se vor strădui să facă acest lucru în așa fel încât să asigure atât transparența, cât și minimizarea distorsiunilor pe piețele internaționale.

ART. 7

Promovarea tehnologiilor eficiente energetic

(1) În concordanță cu dispozițiile Tratatului Cartei Energiei, părțile contractante vor încuraja schimburile comerciale și cooperarea în domeniul tehnologiilor eficiente energetic și nepoluante, al serviciilor și practicilor manageriale conexe.

(2) Părțile contractante vor promova utilizarea acestor tehnologii, servicii și practici manageriale pe tot parcursul ciclului energetic.

ART. 8

Programe naționale

(1) În scopul atingerii obiectivelor politicii formulate în conformitate cu art. 5, fiecare parte contractantă va formula, aplica și actualiza, în mod regulat, programele de eficiență energetică, cele mai adecvate propriilor condiții.

(2) Aceste programe pot include activități, cum ar fi:

a) realizarea scenariilor pe termen lung pentru cererea și oferta de energie, care să ghideze procesul decizional;

- b) evaluarea impactului energetic de mediu și economic al acțiunilor întreprinse;
- c) definirea standardelor care au ca scop îmbunătățirea eficienței echipamentului consumator de energie și a eforturilor pentru armonizarea acestora pe plan internațional, pentru a evita distorsionarea comerțului;
- d) dezvoltarea și încurajarea inițiativei particulare și a cooperării industriale, inclusiv a societăților mixte;
- e) promovarea utilizării celor mai eficiente tehnologii energetice care sînt viabile economic și nepoluante;
- f) încurajarea aborderilor noi de investiții în îmbunătățirea eficienței energetice, cum ar fi finanțarea cu terți și cofinanțarea;
- g) elaborarea balanțelor energetice și a bazelor de date adecvate, de exemplu cu date suficient de detaliate, referitoare la cererea de energie și la tehnologiile pentru îmbunătățirea eficienței energetice;
- h) promovarea infiintarii serviciilor de consultața, care pot fi acordate de industria particulară sau de stat și care oferă informații despre programe și tehnologii de eficiența energetica și acorda asistenta consumatorilor și întreprinderilor;
- (i) susținerea și promovarea cogenerarii și a măsurilor pentru creșterea eficienței sistemelor de producere și distribuție a caldurii în regim de termoficare pentru clădiri și industrie;
- j) înființarea de organisme specializate pentru eficiența energetica la nivelurile corespunzătoare, finanțate corespunzător și care sa aibă personal capabil sa formuleze și sa aplice politici de eficiența energetica.
- (3) În aplicarea programelor lor de eficiența energetica, părțile contractante vor asigura existenta cadrului institutional și juridic adecvat.

PARTEA a III-a
Cooperarea internationala

ART. 9

Domenii de cooperare

Cooperarea dintre părțile contractante poate lua orice forma considerata adecvată.

Domeniile pentru o posibila cooperare sînt prevăzute în anexa.

PARTEA a IV-a

Aranjamente administrative și juridice

ART. 10

Rolul Conferintei Cartei

(1) Toate hotărîrile adoptate de Conferința Cartei în conformitate cu acest protocol sînt aplicate numai de acele părți contractante la Tratatul Cartei Energiei, care sînt părți contractante la acest protocol.

(2) Conferința Cartei se va strădui să adopte, într-un interval de 180 de zile de la data intrării în vigoare a acestui protocol, proceduri pentru supraveghere și de facilitare a aplicării dispozițiilor sale, inclusiv proceduri de raportare, precum și de identificare a domeniilor de cooperare, în conformitate cu art. 9.

ART. 11

Secretariat și finanțare

(1) Secretariatul înființat potrivit dispozițiilor art. 35 al Tratatului Cartei Energiei va acorda Conferinței Cartei întreaga asistență necesară pentru aducerea la îndeplinire a îndatoririlor sale care rezulta din acest protocol și va furniza alte asemenea servicii care vin în sprijinul acestui protocol, dacă este cazul, din timp în timp, sub rezerva aprobării de către Conferința Cartei.

(2) Costurile secretariatului și ale Conferinței Cartei, care rezulta din acest protocol, vor fi suportate de părțile contractante la acest protocol, în conformitate cu capacitatea lor de plată, stabilită prin formula prevăzută la anexa B la Tratatul Cartei Energiei.

ART. 12

Votarea

(1) Unanimitatea părților contractante prezente și votante la întrunirile Conferinței Cartei va fi cerută pentru următoarele hotărâri:

- a) adoptarea amendamentelor la acest protocol; și
- b) aprobarea aderării la acest protocol, potrivit art. 16.

Părțile contractante vor depune toate eforturile pentru obținerea acordului prin consens, pentru oricare problema care solicita hotărârea lor, prin acest protocol. Dacă acordul nu poate fi obținut prin consens, hotărârile pentru aspecte nebugetare vor fi luate cu o majoritate de trei pătrimi din numărul părților contractante prezente și votante la întâlnirea Conferinței Cartei la care acea problema a fost supusă spre decizie.

Hotărârile legate de aspectele bugetare vor fi luate cu o majoritate calificată a părților contractante a căror contribuție evaluată potrivit art. 11 paragraful (2) reprezintă, în combinație, cel puțin trei pătrimi din contribuția evaluată, totală.

(2) În sensul acestui articol, părți contractante prezente și votante înseamnă părțile contractante prezente și care votează afirmativ sau negativ, cu condiția ca Conferința Cartei să poată decide asupra regulilor de procedură care să permită ca astfel de hotărâri să fie luate de părțile contractante, prin corespondență.

(3) Sub rezerva dispozițiilor paragrafului (1) în legătura cu aspectele bugetare, nici o decizie la care se face referire în acest articol nu va fi valabilă, dacă nu are sprijinul unei simple majorități a părților contractante.

(4) O organizație de integrare economică regională va avea, la votare, un număr de voturi egal cu numărul statelor sale

membre care sînt părți contractante la acest protocol, cu condiția ca aceasta organizație sa nu-și exercite dreptul de vor, dacă acesta a fost exercitat de statele sale membre și viceversa.

(5) În cazul în care persista o restanta în achitarea obligațiilor financiare pe care o parte contractantă le are prin acest protocol, Conferința Cartei poate suspenda, total sau parțial, dreptul de vot al acelei părți contractante.

ART. 13

Legătura cu Tratatul Cartei Energiei

(1) În cazul în care exista o neconcordanță între dispozițiile acestui protocol și dispozițiile Tratatului Cartei Energiei, dispozițiile Tratatului Cartei Energiei vor prevala.

(2) Prevederile art. 10 paragraful (1) și ale art. 12 paragrafele (1)-(3) nu se vor aplica voturilor care se dau la Conferința Cartei pentru amendamentul la acest protocol, care stabilește îndatoriri sau atribuții ale Conferinței Cartei sau secretariatului, a căror modalitate de înființare este stipulată în Tratatul Cartei Energiei.

PARTEA a V-a

Dispoziții finale

ART. 14

Semnare

Acest protocol va fi deschis semnării la Lisabona, începînd cu data de 17 decembrie 1994 pînă la data de 16 iunie 1995, statelor și organizațiilor de integrare economică regionale, ai căror reprezentanți au semnat Carta și Tratatul Cartei Energiei.

ART. 15

Ratificare, acceptare sau aprobare

Acest protocol va fi supus ratificării, acceptării sau aprobării de către semnatori.

Instrumentele de ratificare, acceptare sau aprobare vor fi depuse la depozitar.

ART. 16

Aderarea

Acest protocol este deschis aderării, de la data la care protocolul este închis pentru semnare, statelor și organizațiilor de integrare economică regionale care su semnat Carta și sînt părți contractante la Tratatul Cartei Energiei, în condițiile aprobate de Conferinței Cartei. Instrumentele de aderare vor fi depuse la depozitar.

ART. 17

Amendamente

(1) Oricare parte contractantă poate propune amendamente la acest protocol.

(2) Textul oricărui amendament propus la acest protocol va fi comunicat părților contractante, prin Secretariat, cu cel puțin 3 luni înainte de data la care acesta este supus spre adoptare Conferinței Cartei.

(3) Amendamentele la acest protocol, ale căror texte au fost aprobate de Conferința Cartei, vor fi comunicate, prin

Secretariat, depozitarului, care le transmite tuturor părților contractante pentru ratificare, acceptare sau aprobare.

(4) Instrumentele de ratificare, acceptare sau aprobare ale amendamentelor la acest protocol vor fi depuse la depozitar. Amendamentele vor intra în vigoare pentru părțile contractante care le-au ratificat, acceptat sau aprobat, în a 30-a zi de la depunerea la depozitar a instrumentelor de ratificare, acceptare sau aprobare de către cel puțin trei pătrimi din numărul părților contractante. După aceasta, amendamentele intra în vigoare, pentru oricare alta parte, din a 30-a zi de la depunerea instrumentelor de ratificare, acceptare sau aprobare a amendamentelor de către acea parte contractantă.

ART. 18

Intrarea în vigoare

(1) Acest protocol va intra în vigoare în a 30-a zi de la data depunerii celui de-al cincisprezecelea instrument de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare la acesta de către un stat sau o organizație de integrare economică regională care a fost semnatara a Cartei și parte contractantă la Tratatul Cartei Energiei sau în aceeași zi în care Tratatul Cartei Energiei intra în vigoare, oricare dintre ele va avea loc mai târziu.

(2) Pentru fiecare stat sau organizație de integrare economică regională pentru care Tratatul Cartei Energiei a intrat în vigoare și care ratifica, accepta sau aproba acest protocol sau adera la acesta, după ce protocolul a intrat în vigoare potrivit paragrafului (1), protocolul va intra în vigoare în a 30-a zi de la data depunerii de către acest stat sau de către aceasta organizație de integrare economică regională a instrumentelor sale de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare.

(3) În sensul paragrafului (1), un instrument depus de o organizație de integrare economică regională nu se ia în calcul, suplimentar, fata de cele depuse de statele membre ale acelei organizații.

ART. 19

Rezerve

La acest protocol nu se pot face rezerve.

ART. 20

Retragere

(1) În orice moment de la intrarea în vigoare a acestui protocol pentru o parte contractantă, acea parte contractantă poate da notificare scrisă depozitarului privind retragerea sa din protocol.

(2) O parte contractantă care se retrage din Tratatul Cartei Energiei este considerată retrasă și din acest protocol.

(3) Data efectivă de retragere, potrivit paragrafului (1), va fi în a 90-a zi de la primirea notificării de către depozitar. Data efectivă de retragere, potrivit paragrafului (2), va fi aceeași cu data efectivă de retragere din Tratatul Cartei Energiei.

ART. 21

Depozitarul

Guvernul Republicii Portugheze va fi depozitarul acestui protocol.

ART. 22

Texte autentice

Drept pentru care, semnatarii de mai jos, cu puteri depline în acest sens, au semnat acest protocol în variantele: engleza, franceza, germană, italiana, rusa și spaniola, ale căror texte sînt deopotrivă autentice, într-un singur original, care va fi depus la Guvernul Republicii Portugheze.

Întocmit la Lisabona la 17 decembrie 1994.

ANEXA 1

LISTA

indicativa și nelimitativa a domeniilor posibile de cooperare, în conformitate cu articolul 9

* Dezvoltarea programelor de eficiența energetică, inclusiv identificarea barierelor și a oportunităților, precum și dezvoltarea etichetării și standardelor de eficiența în domeniul energetic.

* Evaluarea impactului ciclului energetic asupra mediului

* Dezvoltarea măsurilor economice, legislative și de reglementare

* Transferul de tehnologie, asistența tehnică și înființarea societăților mixte industriale, supuse regimului internațional referitor la dreptul de proprietate și al altor acorduri internaționale aplicabile

* Cercetare și dezvoltare

* Instruire, perfecționare, informații și statistici

* Identificarea și evaluarea măsurilor de tip fiscal sau a altor instrumente de piață, inclusiv a permiselor comercializabile pentru luarea în considerare a costurilor și beneficiilor indirecte și mai ales a celor legate de mediu

* Analiza energetică și formularea politicii:

- evaluarea potențialelor de eficiența energetică;

- analiza cererii de energie și statistici;

- formularea măsurilor legislative și de reglementare;

- planificarea integrată a resurselor și managementul

cererii;

- evaluarea impactului asupra mediului, inclusiv proiecte

energetice importante.

* Evaluarea instrumentelor economice pentru îmbunătățirea eficienței energetice și pentru obiectivele legate de mediu

* Analiza eficienței energetice la rafinarea, conversia, transportul și distribuția hidrocarburilor

* Îmbunătățirea eficienței energetice la producerea și transmisia energiei electrice:

- cogenerare;

- componente ale centralelor (cazane, turbine, generatoare

etc.);

- intrarea în rețea.

- * Îmbunătățirea eficienței energetice în clădiri:
 - standarde de izolare termică a clădirilor, insolație pasivă și ventilare;
 - sisteme de încălzire a spațiului și de condiționare a aerului;
 - arzătoare de mare eficiență cu NOx scăzut;
 - tehnologii de măsurare și control individuală;
 - aparate electrocasnice și de iluminat.
- * Servicii locale și municipale:
 - sisteme de termoficare;
 - sisteme eficiente de distribuție a gazului;
 - tehnologii de planificare energetică;
 - înfrățirea orașelor sau a altor entități teritoriale relevante;
 - management energetic în orașe și clădiri publice;
 - gestionarea deșeurilor și recuperarea deșeurilor energetice.
- * Îmbunătățirea eficienței energetice în sectorul industrial:
 - societăți mixte;
 - integrarea energetică, cogenerarea și recuperarea căldurii uzate;
 - diagnostice energetice.
- * Îmbunătățirea eficienței energetice în sectorul transport:
 - standarde de performanță pentru motoarele autovehiculelor;
 - dezvoltarea infrastructurii eficiente pentru transporturi.
- * Informare:
 - crearea gradului de conștientizare;
 - baza de date: acces, specificații tehnice, sisteme informaționale;
 - diseminarea, colectarea și colateralizarea informației tehnice;
 - studii comportamentale.
- * Perfecționare și instruire:
 - schimb de personal (directori, experți și studenți);
 - organizarea de cursuri internaționale pentru perfecționare.
- * Finanțare:
 - dezvoltarea cadrului legislativ;
 - finanțarea cu terți;
 - societăți mixte;
 - cofinanțare.

ACT FINAL
al Conferinței Cartei Europene a Energiei

I. Sesiunea plenară finală a Conferinței Cartei Europene a Energiei s-a desfășurat la Lisabona în zilele de 16 și 17 decembrie 1994. Au participat reprezentanți din Albania, Armenia, Australia, Austria, Azerbaidjan, Belgia, Belarus, Bulgaria, Canada, Cipru, Comunitățile Europene, Croația, Danemarca, Elveția, Federația Rusă, Finlanda, Franța, Georgia, Germania, Grecia, Irlanda, Islanda, Italia, Japonia, Kazahstan, Kirghizstan, Letonia, Liechtenstein, Lituania, Luxemburg, Malta,

Marea Britanie, Moldova, Norvegia, Olanda, Polonia, Portugalia, Republica Ceha, România, Slovacia, Slovenia, Spania, Statele Unite ale Americii, Suedia, Tadjikistan, Turcia, Turkmenia, Ucraina și Uzbekistan (denumiți în continuare reprezentanții), precum și observatori din anumite țări și organizații internaționale.

II. În timpul reuniunii Consiliului European de la Dublin, din iunie 1990, primul-ministru al Olandei a sugerat ca relansarea economică în Europa de Est și în Uniunea Republicilor Socialiste, existente atunci, ar putea fi catalizată și accelerată de cooperarea din sectorul energetic. Această sugestie a fost salutată de consiliu, care a invitat Comisia Comunităților Europene să studieze cum se poate realiza cel mai bine o astfel de cooperare. În februarie 1991, Comisia a propus conceptul de Carta Europeană a Energiei.

Ca urmare a discutării propunerii Comisiei în Consiliul Comunităților Europene, Comunitățile Europene au invitat celelalte țări din Europa de Vest și de Est, din Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste și țările neeuropene, membre ale Organizației pentru Cooperare Economică și Dezvoltare, să participe la o conferință la Bruxelles, în iulie 1991, pentru a lansa negocierile asupra Cartei Europene a Energiei. Un număr de alte țări și organizații internaționale au fost invitate să participe la Conferința Cartei Europene a Energiei ca observatori. Negocierile Cartei Europene a Energiei s-au finalizat în 1991, iar Carta a fost adoptată prin semnarea unui act final la Conferința desfășurată la Haga la 16 și 17 decembrie 1991. Semnatarii Cartei, atunci sau ulterior, îi includ pe toți cei menționați în secțiunea I de mai sus, în afară de observatori.

Semnatarii Cartei Europene a Energiei s-au angajat: "să urmărească obiectivele și principiile Cartei și să realizeze și să dezvolte cooperarea dintre ei, cât mai curând posibil, negociind cu bună-credință un acord de baza și protocoale".

Conferința Cartei Europene a Energiei a inițiat negocierea unui acord de baza - denumit mai târziu Tratatul Cartei Energiei - menit să promoveze cooperarea industrială dintre Est și Vest, oferind cadrul juridic în domenii ca: investiții, tranzit și comerț. Conferința a inițiat, de asemenea, negocieri ale protocoalelor în domeniile: eficiența energetică, securitate nucleară și hidrocarburi, deși negocierile referitoare la ultimul domeniu menționat au fost suspendate până la finalizarea Tratatului Cartei Energiei.

Negocierile Tratatului Cartei Energiei și ale Protocolului Cartei Energiei privind eficiența energetică și aspecte legate de mediu au fost finalizate în anul 1994.

III. Tratatul Cartei Energiei. Ca rezultat al deliberărilor, Conferința Cartei Europene a Energiei a adoptat textul Tratatului Cartei Energiei [denumit în continuare tratatul], care este prezentat în anexa nr. 1, precum și deciziile legate de acesta, ce sînt prezentate în anexa nr. 2, și a convenit ca tratatul să

fie deschis pentru semnare la Lisabona, de la 17 decembrie 1994 pînă la 16 iunie 1995.

IV. Înțelegeri. Prin semnarea Actului final, reprezentanții au convenit sa adopte următoarele înțelegeri cu privire la tratat:

1. Cu privire la tratat, în general

a) Reprezentanții subliniază ca dispozițiile tratatului au fost convenite tinîndu-se seama de caracterul particular al tratatului, care vizează un cadru juridic pentru promovarea cooperării pe termen lung într-un sector anume și, de aceea, nu poate fi interpretat ca fiind un precedent în contextul altor negocieri internaționale.

b) Dispozițiile tratatului:

(i) nu obliga nici o parte contractantă sa introducă accesul obligatoriu al terței părți; și nici

(ii) nu împiedica folosirea sistemelor tarifelor care, în cadrul unei anumite categorii de consumatori, aplica prețuri identice clienților din locuri diferite.

c) Derogarile de la tratamentul națiunii celei mai favorizate nu sînt menite sa cuprindă măsuri care sînt specifice pentru un investitor sau un grup de investitori, ci acestea se aplica în general.

2. Cu privire la art. 1 paragraful (5)

a) Este de înțeles ca tratatul nu conferă nici un drept de angajare în activități economice, altele decît activitățile economice din sectorul energetic.

b) Activitățile menționate mai jos sînt reprezentative pentru activitatea economică din sectorul energetic;

(i) prospectarea și explorarea, precum și extractia, de exemplu: a petrolului, gazului, carbunelui și uraniului;

(ii) construirea și exploatarea capacităților de producere a energiei electrice, inclusiv a celor eoliene și a altor surse regenerabile de energie;

(iii) transportul pe uscat, distribuția, stocarea și furnizarea materialelor și produselor energetice, de exemplu: prin rețele de transmisie și distribuție, precum și prin conducte sau linii speciale de cale ferată, și construirea unor astfel de facilități, inclusiv instalarea de conducte de petrol, gaze și cărbune fin cu multă apa;

(iv) înlăturarea și evacuarea reziduurilor din instalațiile energetice aferente, cum ar fi centralele electrice, inclusiv a reziduurilor radioactive din centralele nucleare-electrice;

(v) dezafectarea instalațiilor energetice, inclusiv a sondelor petroliere, rafinariilor și centralelor electrice;

(vi) marketingul, vînzarea și comercializarea materialelor și produselor energetice, ca de exemplu: vinzarile de benzina cu amănuntul; și

(vii) activități de cercetare, consultața, planificare, management și proiectare, legate de activitățile menționate mai sus, inclusiv de acelea vizînd îmbunătățirea eficienței energetice.

3. Cu privire la art. 1 paragraful (6)

Pentru o mai mare claritate în ceea ce privește controlul direct sau indirect al unei investiții în aria unei părți contractante, de către un investitor al oricărei alte părți contractante, controlul unei investiții înseamnă de fapt controlul stabilit ca urmare a examinării circumstanțelor fiecărui caz. În cadrul unei astfel de examinări trebuie luati în considerare toți factorii relevanți, inclusiv:

- a) interesul financiar al investitorului într-o investiție, inclusiv cota de participare la capitalul social;
- b) capacitatea investitorului de a exercita o influență substantială asupra conducerii și funcționării investiției; și
- c) abilitatea investitorului de a exercita o influență considerabilă asupra selecționării membrilor consiliului de administrație sau ai altui organ de conducere.

Acolo unde există un dubiu în ceea ce privește controlul direct sau indirect din partea unui investitor asupra unei investiții, investitorul, pretinzând un astfel de control, va trebui să demonstreze că acest control există.

4. Cu privire la art. 1 paragraful (8)

În conformitate cu politica investițiilor străine a Australiei, înființarea unei noi unități miniere sau de prelucrare a materiilor prime, în valoare totală de 10 milioane dolari australieni sau mai mult, cu participare de capital străin, chiar dacă acel capital străin este deja investit într-o întreprindere similară din Australia, este considerată o nouă investiție.

5. Cu privire la art. 1 paragraful (12)

Reprezentanții recunosc necesitatea unei protecții adecvate și efective a drepturilor de proprietate intelectuală, conform celor mai înalte standarde acceptate pe plan internațional.

6. Cu privire la art. 5 paragraful (1)

Acordul reprezentanților cu privire la art. 5 nu este înțeles ca implicând o poziție privind dacă, și în ce măsură, dispozițiile Acordului privind măsurile investitoriale legate de comerț, anexat la Actul final al Runderi Uruguay din cadrul Negocierilor comerciale multilaterale, sînt implicit în art. III și XI ale GATT.

7. Cu privire la art. 6

a) Practicile anticoncurențiale, concertate și unilaterale, la care se face referire în art. 6 paragraful (2), urmează a fi definite de către fiecare parte contractantă, în conformitate cu legile sale, și poate include abuzurile de poziție dominantă.

b) Punerea în aplicare și aplica se referă la o acțiune întreprinsă conform legilor privind concurența, ale unei părți contractante, prin intermediul investigației, procedurilor legale sau al acțiunilor administrative, precum și prin intermediul unei hotărîri sau unei legi suplimentare care acordă o autorizație sau îi da continuitate acesteia.

8. Cu privire la art. 7 paragraful (4)

Legislația aplicabilă va include dispozițiile referitoare la protecția mediului, folosirea pămîntului, protecția muncii sau la standarde tehnice.

9. Cu privire la art. 9, 10 și la partea a V-a

Atît timp cît programele unei părți contractante care prevăd împrumuturi publice, credite nerambursabile, garanții sau asigurări pentru facilitarea comerțului sau investițiilor în străinătate nu se referă la investiții sau activități asociate ale investitorilor din alte părți contractante în aria sa, aceste programe pot fi supuse constringerilor în ceea ce privește participarea la ele.

10. Cu privire la art. 10 paragraful (4)

Tratatul adițional va specifica condițiile pentru aplicarea tratamentului descris la art. 10 paragraful (3). Acele condiții vor include, inter alia, prevederi legate de vânzarea sau alt mod de înstrăinare a activelor statului (privatizarea) și la desființarea monopolurilor (demonopolizarea).

11. Cu privire la art. 10 paragraful (4) și la art. 29 paragraful (6)

Părțile contractante pot tine seama de orice legatura între prevederile art. 29 paragraful (6) și ale art. 10 paragraful (4).

12. Cu privire la art. 14 paragraful (5)

Se intenționează ca o parte contractantă care încheie un acord la care se referă art. 14 paragraful (5) să dea asigurări ca termenii unui asemenea acord nu sînt în contradicție cu obligațiile acelei părți contractante prevăzute în articolele Acordului cu Fondul Monetar Internațional.

13. Cu privire la art. 19 subparagraful (1) (i)

Fiecare parte contractantă va stabili în ce măsură evaluarea și controlul impactului de mediu vor face obiectul unor cerințe legale, care sînt autoritățile competente să ia decizii în legatura cu aceste cerințe și procedurile necesare ce trebuie urmate.

14. Cu privire la art. 22 și 23

În ceea ce privește comerțul cu produse și materiale energetice, guvernat de prevederile art. 29, acest articol conține dispoziții relevante asupra aspectelor care fac obiectul art. 22 și 23.

15. Cu privire la art. 24

Excepțiile pe care le conțin GATT și instrumentele conexe se aplica între părțile contractante care sînt părți la GATT, așa cum se înțelege din art. 4. Cu privire la comerțul cu produse și materiale energetice, guvernat de prevederile art. 29, acest articol conține dispozițiile relevante pentru aspectele ce fac obiectul art. 24.

16. Cu privire la art. 26 subparagraful (2) a)

Art. 26 subparagraful (2) nu trebuie interpretat ca impunînd unei părți contractante să adopte partea a III-a a acestui tratat în legislația internă.

17. Cu privire la art. 26 și 27

Referirea la obligațiile de tratat din penultima propoziție a art. 10 paragraful (1) nu include hotărîri adoptate de organizații internaționale, chiar dacă sînt obligatorii din punct de vedere juridic, sau tratate care au intrat în vigoare înainte de data de 1 ianuarie 1970.

18. Cu privire la art. 29 subparagraful (2) a)

a) În cazul în care o prevedere a GATT sau a unui instrument conex, la care se face referire în acest paragraf, se referă la o acțiune comună a părților la GATT, se intenționează ca Conferința Cartei să întreprindă o astfel de acțiune.

b) Noțiunea aplicată la 1 martie 1994 și practicate pentru materiale și produse energetice de membrii la GATT 1947 între ei nu intenționează să se refere la cazurile în care una dintre părți la GATT a invocat art. XXXV al GATT, anulând, prin aceasta, aplicarea GATT față de o altă parte la GATT, dar aplicând totuși unilateral, de facto, unele prevederi ale GATT față de acea altă parte la GATT.

19. Cu privire la art. 33

Conferința provizorie a Cartei va trebui să decidă, cât mai curînd posibil, cum este cel mai bine să transpună în fapt scopul titlului III al Cartei Europene a Energiei, astfel încît protocoalele să se negocieze în domeniile de cooperare cum sînt cele prevăzute în titlul III al Cartei.

20. Cu privire la art. 34

a) Secretarul general interimar va trebui să ia imediat legătura cu alte organisme internaționale pentru a stabili termenii în conformitate cu care acestea ar dori să își asume sarcinile ce decurg din tratat și din Carta. Secretarul general interimar poate să raporteze în fața Conferinței provizorii a Cartei, la întrunirea acesteia, care are loc, potrivit art. 45 paragraful (4), nu mai tîrziu de 180 de zile de la data deschiderii procedurii de semnare a tratatului.

b) Conferința Cartei va adopta bugetul anual înainte de începerea anului financiar și va aproba bilanțul anual.

21. Cu privire la art. 34 subparagraful (3) m)

Modificările tehnice la anexe ar putea include, de exemplu, o radiere a nesemnatarilor sau a semnatarilor, care și-au manifestat intenția de a nu ratifica, sau unele completări la anexele N și VC. Se intenționează ca Secretariatul să propună astfel de modificări Conferinței Cartei atunci cînd este cazul.

22. Cu privire la anexa TFU paragraful (1)

a) Dacă unele dintre părțile la un acord la care se face referire în paragraful (1) nu au semnat sau nu au aderat la tratat în timpul necesar pentru notificare, acele părți la acord, care au semnat sau au aderat la tratat, pot notifica în numele lor.

b) În general, necesitatea notificărilor acordurilor de natură pur comercială nu este prevăzută, deoarece astfel de acorduri nu trebuie să ridice probleme legate de respectarea art. 29 subparagraful (2) a), chiar și atunci cînd agențiile de stat sînt cele care participă la ele. Conferința Cartei ar putea, totuși, clarifica, în scopul acestei anexe, ce categorii de acorduri, la care face referiri art. 29 subparagraful (2) b), necesită notificare conform acestei anexe și care nu necesită aceasta.

V. Reprezentanții au declarat ca art. 18 paragraful (2) nu va trebui interpretat ca fiind o sustragere de la aplicarea altor prevederi ale acestui tratat.

VI. De asemenea, reprezentanții au luat nota de următoarele declarații care au fost făcute cu privire la tratat:

1. Cu privire la art. 1 paragraful (6)

În timpul negocierilor cu privire la tratatul adițional la care se referă art. 10 paragraful (4), Federația Rusă dorește să se reconsidere chestiunea importanței legislației naționale cu privire la control, așa cum exprima înțelegerea la art. 1 paragraful (6).

2. Cu privire la art. 5 și 10 paragraful (11)

Australia precizează ca dispozițiile art. 5 și ale art. 10 paragraful (11) nu reduc drepturile și obligațiile care decurg din GATT, inclusiv așa cum au fost elaborate în Acordul Runderi Uruguay privind măsurile investitionale legate de comerț, în special în ceea ce privește lista excepțiilor în art. 5 paragraful (3), pe care aceasta le considera incomplete.

Australia precizează, în continuare, ca nu este adecvat pentru forurile de reglementare a diferendelor, stabilite prin tratat, să interpreteze art. III și XI din GATT în contextul diferendelor dintre părți la GATT sau dintre un investitor al unei părți la GATT și o parte la GATT. Se considera că, în ceea ce privește aplicarea art. 10 paragraful (11) între un investitor și o parte la GATT, singurul aspect care poate fi considerat în art. 26 este problema sentinței arbitrale, în cazul în care un panel GATT sau un organism de reglementare a diferendelor potrivit OMC stabilește, în prealabil, ca o măsură investitională legată de comerț, menținută de o parte contractantă, este în discordanță cu obligațiile sale care decurg din GATT sau din Acordul privind măsurile investitionale legate de comerț.

3. Cu privire la art. 7

Comunitățile Europene și statele sale membre, precum și Austria, Norvegia, Suedia și Finlanda declara că dispozițiile art. 7 se conformează regulilor convenționale ale dreptului internațional cu privire la cablurile și conductele submarine sau, acolo unde există asemenea reguli, se vor conforma dreptului internațional general.

Ele mai declara că prevederile art. 7 nu urmează să afecteze interpretarea dreptului internațional existent referitor la jurisdicția asupra conductelor și cablurilor submarine și nu pot fi privite ca făcând aceasta.

4. Cu privire la art. 10

Canada și Statele Unite ale Americii afirma, fiecare în parte, că vor aplica dispozițiile art. 10 în conformitate cu următoarele considerații:

În scopul evaluării tratamentului care trebuie acordat investitorilor altor părți contractante și investițiilor lor, situațiile vor trebui apreciate de la caz la caz. Se poate face o comparație între tratamentul acordat investitorilor unei părți contractante sau investițiilor investitorilor unei părți

contractante și investițiile investitorilor altei părți contractante, dacă aceasta comparație se face între investitori și investiții în situații similare. Pentru a hotărî dacă tratamentul diferențiat al investitorilor sau investițiilor este în conformitate cu art. 10 trebuie luați în considerare doi factori de baza:

Primul factor constă în obiectivele politicii părților contractante în diferite domenii, în măsura în care se conformează principiilor nediscriminatorii stabilite la art. 10.

Obiectivele legitime ale politicii respective pot justifica tratamentul diferențiat față de investitorii străini sau față de investițiile lor, pentru a reflecta deosebirea dintre împrejurările relevante pentru acei investitori și investițiile lor și pentru cele ale omologilor interni. De exemplu, obiectivul asigurării integrității sistemului financiar al unei țări ar justifica măsuri prudentiale rezonabile cu privire la investitorii străini sau investițiile străine, acolo unde asemenea măsuri nu ar fi necesare pentru a asigura realizarea aceluiași obiective urmărite de investitorii interni sau investițiile interne. Acei investitori străini sau investițiile lor nu ar fi deci "în situații similare" cu investitorii interni și investițiile lor. Astfel, chiar dacă o asemenea măsură ar acorda un tratament diferențiat, aceasta nu ar veni în contradicție cu prevederile art. 10.

Al doilea factor se referă la măsura în care cele menționate mai sus sînt motivate de faptul că un investitor sau o investiție este o proprietate străină sau este sub control străin. O măsură ce urmează a fi aplicată în mod în special unor investitori, numai pentru că aceștia sînt străini, fără o motivație suficientă, conform alineatului anterior, ar fi contrară principiilor art. 10. Investitorul străin sau investiția străină s-ar afla "în situații similare" cu investitorii locali și investițiile lor, iar măsura ar fi contrară prevederilor art. 10.

5. Cu privire la art. 25

Comunitățile Europene și statele sale membre atrag atenția ca, în conformitate cu art. 58 al Tratatului de înființare a Comunității Europene:

a) companiile sau firmele înființate în conformitate cu legislația statelor membre și avîndu-se sediul înregistrat, conducerea centrală sau locul principal de afaceri în cadrul Comunității vor fi tratate, pentru dreptul de înființare, conform părții a III-a, titlul III, capitolul 2 al Tratatului de înființare a Comunității Europene, în același mod ca și persoanele fizice care sînt naționali ai statelor membre; companiile sau firmele care au doar sediul în cadrul Comunității trebuie să mențină în acest scop o legătură efectivă și continuă cu economia uneia dintre statele membre;

b) companii și firme înseamnă companii sau firme constituite conform dreptului civil sau comercial, inclusiv societățile cooperatiste și alte persoane juridice guvernate de legea publică sau privată, cu excepția celor care sînt nonprofit.

Comunitatile Europene și statele membre mai atrag atenția, de asemenea, asupra faptului ca legislația comunitara prevede posibilitatea extinderii tratamentului descris mai sus la filialele și agențiile companiilor sau firmelor care nu s-au înființat în vreunul dintre statele membre și arata ca aplicarea art. 25 al Tratatului Cartei Energiei va permite numai acele derogări care sînt necesare pentru a proteja tratamentul preferențial ce rezulta din procesul mai larg de integrare economică, care deriva din tratatele referitoare la constituirea Comunității Europene.

6. Cu privire la art. 40

Danemarca atrage atenția asupra faptului ca Carta Europeană a Energiei nu se aplica Groenlandei și Insulelor Feroe pînă cînd nu se primește o nota în acest sens de la guvernele locale ale Groenlandei și Insulelor Feroe.

7. Cu privire la anexa G paragraful (4)

a) Comunitatile Europene și Federația Rusa declara ca comerțul cu materiale nucleare dintre ele va fi guvernat, pînă cînd ele vor conveni un alt acord, de dispozițiile art. 22 al Acordului de parteneriat și cooperare, care stabilește o relație de parteneriat între Comunitatile Europene și statele membre, pe de o parte, și Federația Rusa, pe de alta parte, semnat la Corfu la 24 iunie 1994, schimbului de scrisori atașate acestui acord și declarațiilor comune conexe, iar diferendele cu privire la acest comerț se soluționează conform procedurilor conținute în acest acord.

b) Comunitatile Europene și Ucraina declara ca, în conformitate cu Acordul de parteneriat și cooperare, semnat la Luxemburg la 14 iunie 1994, și cu Acordul interimar la acesta, parafat în aceeași zi, comerțul cu materiale nucleare dintre ele va fi guvernat, în exclusivitate, de dispozițiile unui acord specific care va fi încheiat între Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și Ucraina.

Pînă la intrarea în vigoare a acestui acord specific, dispozițiile Acordului privind comerțul și cooperarea economică și comercială dintre Comunitatea Economică Europeană, Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste, semnat la Bruxelles la 18 decembrie 1989, vor continua, în exclusivitate, sa se aplice comerțului cu materiale nucleare dintre ele.

c) Comunitatile Europene și Kazahstan declara ca, în conformitate cu Acordul de parteneriat și cooperare, parafat la Bruxelles la 20 mai 1994, comerțul cu materiale nucleare dintre ele va fi guvernat, în exclusivitate, de dispozițiile unui acord specific care va fi încheiat între Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și Kazahstan.

Pînă la intrarea în vigoare a acestui acord specific, dispozițiile Acordului privind comerțul și cooperarea economică și comercială dintre Comunitatea Economică Europeană, Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste, semnat la Bruxelles la 18 decembrie 1989, vor

continua, în exclusivitate, sa se aplice comerțului cu materiale nucleare dintre ele.

d) Comunitatile Europene și Kirghizstan declara ca, în conformitate cu Acordul de parteneriat și cooperare, parafat la Bruxelles la 31 mai 1994, comerțul cu materiale nucleare dintre ele va fi guvernat, în exclusivitate, de dispozițiile unui acord specific care va fi încheiat între Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și Kirghizstan.

Până la intrarea în vigoare a acordului specific, dispozițiile Acordului privind comerțul și cooperarea economică și comercială dintre Comunitatea Economică Europeană, Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste, semnat la Bruxelles la 18 decembrie 1989, vor continua, în exclusivitate, sa se aplice comerțului cu materiale nucleare dintre ele.

e) Comunitatile Europene și Tadjikistan declara ca comerțul cu materiale nucleare dintre ele va fi guvernat, în exclusivitate, de dispozițiile unui acord specific, care va fi încheiat între Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și Tadjikistan.

Până la intrarea în vigoare a acordului specific, dispozițiile Acordului privind comerțul și cooperarea economică și comercială dintre Comunitatea Economică Europeană, Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste, semnat la Bruxelles la 18 decembrie 1989, vor continua, în exclusivitate, sa se aplice comerțului cu materiale nucleare dintre ele.

f) Comunitatile Europene și Uzbekistan declara ca comerțul cu materiale nucleare dintre ele va fi guvernat, în exclusivitate, de dispozițiile unui acord specific, care va fi încheiat între Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și Uzbekistan.

Până la intrarea în vigoare a acordului specific, dispozițiile Acordului privind comerțul și cooperarea economică și comercială dintre Comunitatea Economică Europeană, Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste, semnat la Bruxelles la 18 decembrie 1989, vor continua, în exclusivitate, sa se aplice comerțului cu materiale nucleare dintre ele.

PROTOCOLUL CARTEI ENERGIEI PRIVIND EFICIENȚA ENERGETICĂ ȘI ASPECTE LEGATE DE MEDIU

VII. Conferința a adoptat textul Protocolului Cartei Energiei privind eficiența energetică și aspecte legate de mediu, care este prezentat în anexa nr. 3

CARTA EUROPEANĂ A ENERGIEI

VIII. Conferința interimară a Cartei și Conferința Cartei, înființată prin tratat, își vor asuma responsabilitatea pentru luarea deciziilor cu privire la cererile pentru semnarea Actului final al Conferinței Cartei Europene a Energiei de la Haga și al Cartei Europene a Energiei, adoptate prin prezentul document.

Documentare

IX. Documentele negocierilor cu privire la Conferința Cartei
Europene a Energiei vor fi depuse la Secretariat.

Întocmit la Lisabona la 17 decembrie 1994.
